

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

ÖĞRETMENLERİN EVLİLİK UYUMLARI İLE YARATICILIKLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (Beylikdüzü Örneği)

Nilay GÜLERERLİ
(Yüksek Lisans Tezi)

İSTANBUL, 2014

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

ÖĞRETMENLERİN EVLİLİK UYUMLARI İLE YARATICILIKLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (Beylikdüzü Örneği)

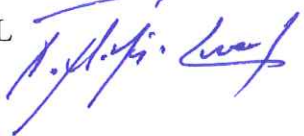
Nilay GÜLERERLİ
Yüksek Lisans Tezi

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Mustafa OTRAR

İSTANBUL, 2014

ONAY

Nilay GÜLERERLİ tarafından hazırlanan “Öğretmenlerin Evlilik Uyumları ile Yaratıcılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Beylikdüzü Örneği)” konulu çalışma, 23.10.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
TEZ DANIŞMANI	YRD. DOÇ. DR. Mustafa Otrar	
JÜRİ ÜYESİ	YRD. DOÇ. DR. Aydan AYDIN	
JÜRİ ÜYESİ	YRD. DOÇ. DR. Azize Nilgün CANEL	

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Nilay GÜLERERLİ

Doğum Yılı: 1987

EĞİTİM

2011-2014 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans

2004-2008 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

2000-2004 Tokat Anadolu Lisesi

1997-2000 Plevne Ortaokulu

1997-1991 Alparslan İlkokulu

DENEYİM

2008-2009- Esenler İlköğretim Okulu-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

2009-2013- Çağdaş Yaşam Kamuran Emiroğlu İlköğretim Okulu-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

2013- 75. Yıl Cumhuriyet Kız Teknik ve Meslek Lisesi -Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

İLETİŞİM

e-posta: nilay.gulererli@gmail.com

ÖNSÖZ

Araştırmam süresince öneri ve katkılarıyla beni bilgilendiren ve çalışmama yön veren değerli hocalarım sayın Yrd.Doç.Dr. Mustafa OTRAR'a, Yrd.Doç.Dr. Azize Nilgün CANEL'e, sevgili aileme ve eşim Birtan GÜLERERLİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Nilay GÜLERERLİ

ÖZET

Öğretmenler, gelecek kuşakların bilişsel, duyuşsal, devimsel gelişimi ve yaşama biçimini yönlendiren, iletişim, araştırma ve yaratıcılık becerilerinin gelişimini etkileyen kişilerdir. Bu araştırmadaki amaç, öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

İnsan yaşamının pek çok yönünü etkileyen evlilik, mutluluğu, sıkıntıları, sevinçleri ve üzüntüleriyle insanların büyük çoğunluğu için ulaşılması istenen bir amaçtır.

Evlilik, demografi sözlüğünde, karşı cinsten iki birey tarafından oluşturulmuş, resmi, dini veya ülkesel farklılıklara göre geleneksel olarak başka türlerde gerçekleştirilen meşru bir birliktelik olarak ifade edilmektedir. Yani insan yaşamında gelişen en önemli kişilerarası ilişkilerden biri olarak kabul edilir ve bazı insanlar için önemli bir uyum ve mutluluk kaynağı olabilirken, bazıları içinse pek çok olumsuz sonucu beraberinde getiren bir olgu haline dönüşebilir

Bu araştırmada İstanbul İli Avrupa Yakası Beylikdüzü İlçesinde resmi okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Evlilik uyumu üzerinde cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme biçimi ve çocuk sahibi olma değişkenlerinin etkileri araştırılmıştır. Çocuk sahibi olma değişkeninin evlilik uyumu puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu ve bu farkın çocuğu olmayan grubun lehine olduğu tesbit edilmiştir. Yaratıcılık üzerinde yaş, cinsiyet, branş, okul türü, eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme biçimi ve çocuk sahibi olma değişkenlerinin etkileri araştırılmıştır. Evlilik süresi değişkeninin yaratıcılık puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık oluşturduğu ve bu farkın evlilik süresi uzun olan gruplar lehine olduğu tesbit edilmiştir.

Elde edilen veriler bilgisayarda “SPSS for Windows ver:17.0” programında çözümlenmiş, manidarlıklar minimum $p<,05$ düzeyinde sınanmış, diğer manidarlık düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar halinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Evlilik uyumu, evlilik, öğretmenlerin evlilik uyumu, yaratıcılık, evlilik ilişkisi.

ABSTRACT

Teachers of future generations, cognitive, affective, and ways of life that directs the kinetic development, communications, research and creativity, who are influencing the development of skills. The purpose of this study, devoted and creative teachers who aimed to measure the creativity of harmony in marriage.

Affecting many aspects of human life, marriage, happiness, tribulations, joys and sorrows with the vast majority of people is a desirable goal to be attained to. Marriage, demography dictionary, created by two individuals of the opposite sex, formal, religious or national differences in species other than traditionally performed is expressed as a legitimate association. So developing human life is considered to be one of the most important interpersonal relationship and for some people that may be an important source of harmony and happiness, many negative consequences for others it can become a phenomenon which brings.

The effects of parameters that gender, age, educational status, length of marriage, way of marriage and having children on marital adjustment were investigated. It was detected that the parameter of having children led to a significant difference on the point averages of marital adjustment and that the difference is in favor of the group without children. The effects of parameters that age, gender, branch, type of school, educational status, length of marriage, way of marriage and having children on creativity were investigated. It was detected that the parameter of length of marriage led to a significant difference on the point averages of creativity and that the difference is in favor of the group with longer length of marriage.

In this study, in the province of Istanbul European Side Flat District, who serves in the official school teachers have investigated the relationship between creativity with marital harmony. The resulting data on a computer “SPSS for Windows ver: 17.0” program decoded, manidarlık minimum $p < ,05$ level tested, other significant levels also specified and findings of the research for their intended purpose in the

tables are presented.

Keywords: Marital harmony, marriage, marital adjustment of teachers, creativity, marriage relationship.

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
ÖZGEÇMİŞ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	7
1.2.1. Alt Problemler	7
1.3. Araştırmanın Önemi	8
1.4. Sayıtlılar.....	11
1.5. Sınırlılıklar.....	11
1.6. Araştırmada Kullanılan Tanımlar	12
BÖLÜM II.....	13
LİTERATÜR TARAMASI	13
2.1. Aile	13
2.2. Evlilik ve Eş Seçimini Etkileyen Faktörler	15
2.2.1. Evliliği Etkileyen Faktörler	20
2.3. Evlilik Uyumu	21
2.3.1. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler	24
2.4. Evlilik Doyumu	27
2.4.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler	29
2.5. Yaratıcılık ve Yaratıcılık Tanımları	30
2.6. Yaratıcılık Sürecinin Kuramsal Açıklamaları	32
2.6.1. Psikoanalitik Kuram	33
2.6.2. İnsancıl (Hümanist) Kuram	34
2.6.3. Çağrışım Kuramı	36

2.6.4. Gestalt Kuramı	37
2.6.5. Algı Kuramı	38
2.7. Yaratıcılığı Etkileyen Faktörler	38
2.8. Yaratıcılık Sürecinin Aşamaları	40
2.8.1. Bilgi Depolama Aşaması (Hazırlık aşaması).....	41
2.8.2. Kuluçka Aşaması	42
2.8.3. Aydınlanma Aşaması.....	42
2.8.4. Değerlendirme ve Uygulama Aşaması	42
2.9. Yaratıcı Bireyin Özellikleri	43
2.10. İlgili Araştırmalar	48
2.10.1. Evlilik Uyumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	48
2.11.2. Yaratıcılık, Çeşitli Demografik Değişkenler ve Evlilik Uyumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	55
BÖLÜM III	59
YÖNTEM.....	59
3.1. Araştırmanın Modeli.....	59
3.2. Evren Ve Örneklem	59
3.3. Veri Toplama Araçları.....	59
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	60
3.3.2. Yaratıcılık Ölçeği.....	60
3.3.3. Evlilik Uyum Ölçeği.....	61
3.3.3.1 Ölçeğin Türkçeye Çevrilmesi.....	61
3.3.3.2 Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirliği.....	62
3.4. Verilerin Toplanması.....	63
3.5. Verilerin Analizi	63
BÖLÜM IV	65
BULGULAR VE YORUM	65
4.1. Grubun Demografik Yapısına İlişkin Değerler	65
4.2 Araştırmanın Hipotezlerine Ait Bulgular	71
BÖLÜM V	79

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	79
5.1. SONUÇ.....	80
5.2. TARTIŞMA.....	81
5.3. ÖNERİLER.....	93
KAYNAKÇA	95
EK-1 Kişisel Bilgi Formu.....	112
EK-2 Yaratıcılık Ölçeği.....	114
EK-3 Evlilikte Uyum Ölçeği	117

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları	65
Tablo 2. Branş Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri Sonuçları.....	66
Tablo 3. Görev Yeri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları	67
Tablo 4. Yaş Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları.....	54
Tablo 5. Eğitim Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları.....	68
Tablo 6. Evlilik Süresi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	68
Tablo 7. Evlenme Biçimi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları	68
Tablo 8. Çocuk Sahibi Olma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	69
Tablo 9. Yaratıcılık Ölçeği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları	69
Tablo 10. Evlilik Uyumu Ölçeği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları	70
Tablo 11.Yaratıcılık ve Evlilik Uyumu Ölçeği İçin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri sonuçları.....	70
Tablo 12.Yaratıcılık Ölçeği Cinsiyet Değişkenine Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri sonuçları.....	70
Tablo 13.Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	71
Tablo 14.Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	72
Tablo 15.Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	72
Tablo 16.Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	73
Tablo 17.Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	73
Tablo 18.Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının yaş Değişkenine Göre Farklılaşp	

Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	74
Tablo 19.Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	74
Tablo 20. Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	75
Tablo 21.Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	75
Tablo 22. Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları	76
Tablo 23. Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	77
Tablo 24.Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	77
Tablo 25. Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	78
Tablo 26.Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	78
Tablo 27. Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	78
Tablo 28. Yaratıcılık Ölçeği Puanları ile Evlilik Uyum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiler	79

KISALTMALAR

Akt :	Aktaran
DKAB:	Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi
PDR:	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Evliliğin uyum içerisinde yaşanıldığında hayatın tadını çıkartmaya araç olduğu ve insanın yaşam kalitesiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bireyler arasında evlilik yaşamının farklılığı, evlilik doyumunun tanımını zorlaştırmaktadır. Evlilik doyumunu oluşturan değişkenlerle ilgili yapılan birçok çalışma bulunmaktadır.

Çocuk sahibi olmanın, evlilik uyumu üzerine etkileri araştırılmıştır. Aile yaşamında en zor dönemin, çiftlerin ebeveynliğe geçiş yapmaya çalıştığı dönem olduğu düşünülmektedir. Aileye katılan yeni üye, evlilik sürecini her açıdan etkilerken, duygusal odaklanma bireysel ihtiyaçlardan ve eşlerin birbirlerine odaklanmalarından ziyade, ailenin yeni üyesi üzerinde toplanmaktadır. Boş zaman ilgileri, maddi durum, aile içi ilişkilerde değişimler görülmektedir.

Bebeğin doğumundan sonra, çiftler bebeğin bakımı sürecinde pek çok işin üstesinden gelmeye çalışırlar, çiftlerin hayatında bu süreç içerisinde çok fazla değişiklik olur, cinsel aktivitenin kalitesi azalır ve iletişimde bozulmalar başlar. Bir anlamda ebeveyn rolünü üstlenen çift, ilişkilerinin geleceği konusunda risk almaktadırlar. Kültürler arası gerçekleştirilen çalışmalar, dünyanın pek çok farklı kültüründe aynı şekilde çocuğun doğumundan sonra evlilik doyumunda azalma ve eşler arasındaki çatışmalarda artış olduğunu doğrulamaktadır. Erken çocukluk döneminde çocuğu olan çiftlerin, yaşadıkları bu tür problemler üzerinde çalışırken, ebeveynliğe uyumun yarattığı zorlukların, evlilik bağına zayıflatması üzerinde durmak gerekmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan doyumsuzluğun azaltılmasında en etkili yollardan bir tanesi de çiftlerin problem çözme becerilerini arttırmaktır (Lower, 2005; Lawrence, Eldridge, Christensen, 1998; McCubin, 1990).

Problem çözme becerini artmasında, yaratıcı düşünmenin, etkisi olduğu ve bu durumun evlilik uyumunu arttırabileceği düşüncesinden hareket edilerek yapılan bu araştırmada yaratıcılık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Evlilik doyumu, çiftlerin evlilikte duyduğu tatmin ve mutluluk duygusunun derecesine ve kişinin beklentilerini gerçekleştirebilmesine katkıda bulunmaktadır. Evlilik doyumu yeterli olduğu durumlarda evliliklerin sağlıklı yürümesi ve boşanma ile sonuçlanmaması için bireylerin evliliklerinden tatmin olması, doyum alması önemlidir. Çiftler arasındaki olumsuzluklar boşanma ile sonuçlandığında evliliklerde hem eşlerin, hem de çocuklarını olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir. Evlilik, insan yaşamının birçok yönünü etkileyen önemli bir kurumdur. M.Ö 2000 yılından beri varlığını sürdüren evlilik hakkında bir çok tanımlar yapılmıştır ancak evlilik temel olarak, iki kişinin yasal olarak ayrı ilan edilinceye kadar bir araya gelmesi olarak tanımlanabilir. Evlilikle ilgili araştırmalarda, evlilik yerine evlilik kalitesi, evlilik uyumu, evlilik tatmini gibi kavramlarla karşılaşılmaktadır. Bu kavramlar, gerek evlilik ilişkisinin kalitesine yönelik olması nedeniyle, gerek evlilik ilişkisini değerlendirmesiyle birbirlerine benzer (Polat, 2006).

Evlilik ilişkisi ve yaşanan sorunlar ele alındığında; evliliğin iptali, boşanma, ayrılık, terk etme gibi konuları içeren evlilik sürekliliği kavramı ve devam eden evliliklerde evlilik kalitesi kavramı kullanılmaktadır. Evlilik kalitesi, evlilik ilişkisinin nasıl olduğu, eşlerin bu konuda ne hissettiği ve bu durumdan nasıl etkilendiği ile doğrudan ilişkili olan bir kavramdır. Bu kavram, evlilik doyumu, uyumu ve evlilik bütünlüğünü de kapsayan genel bir kavramdır. Evlilikte yüksek kalitenin, iyi uyum, yeterli iletişim, yüksek doyum ve mutluluk derecesi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Araştırmalar, mutlu bir evliliğin bireyin mutluluğu ve içdünyasında iyi olma üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca mutluluk başarılı bir evlilikte bulunması gereken bir bileşendir (Johnson ve Booth, 1998; Hicks ve Platt, 1970; akt. Canel,2007).

Evlilik ilişkisiyle ilgili olarak sıklıkla kullanılan mutluluk, başarı, doyum ve uyum kavramlarının anlamıyla ilgili olarak literatürde tam anlamıyla fikir birliğine varılamadığından, evlilik ilişkisini etkileyen, birçok değişkenle ilişkili ve karmaşık bir kavram olan evlilik uyumunun kapsamlı bir şekilde tanımlanarak anlaşılması gerekmektedir.

Evlilik uyumu, çiftlerin fiziksel ve psikolojik sağlığını etkileyen önemli bir etmen olduğundan, uyumlu ve etkili bir evlilik ilişkisine sahip olmak için gerekli olduğu kabul edilen bir kavramdır. Kendi aralarında iletişim halinde olan, evlilik ve aileyi konularında fikir birliği yapabilen, sorunların çözümünde olumlu çözümler çıkarabilen çiftlerin evliliği uyumlu bir evlilik olarak tanımlanabilir (Hacı, 2011).

Eşlerin evliliğe uyum sağlamaları ve mutluluklarını sürekli kılmaları, Özgüven'e (2000) göre ise bazı ana konularda ve temel ilkelere anlaşmalarına bağlıdır. Başarılı bir evlilik, uyum, karşılıklı sevgi, saygı ve paylaşma ile mümkün olur. Evliliğin mutluluğu ve sürekliliği ise eşlerin kişisel sorumluluklarını kabul ederek beraber yaşamak için istekli olmaları ve çaba harcamaları ile sağlanabilir. Evlilik uyumu yüksek olan evlilikler, çatışmanın oldukça az olduğu, eşlerin önemli konularda anlaşmaya vardığı, keyif alarak birlikte aktiviteler yaptığı ve birbirlerine bağlılıklarını gösterdiği evlilikler olarak da tanımlanabilir (Spanier, 1972).

Aile içerisinde eşler ortak belirledikleri plan ve uygulamada görüş birliğinde olmaları, aile içi ilişkilere, işbirliğine ilgi göstermeleri sağlam bir aile yapısının oluşmasında önemli etkindir. Uyumsuz evlilikler ise, kuşaklar yoluyla mutsuz ve uyumsuz evliliklere yol açabilir, çünkü evlilik ile ilgili olumsuz duygu ve yargılar uyumsuz çiftlerin çocuklarına da geçebilmekte uyumsuz ve başarısız evliliklerin zincirleme sürüp gitmesine neden olabilmektedir. Bu durum da ailelerden meydana gelen toplumun yapısını ve gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Şener ve Terzioğlu, 2008).

İnsan, yapısı gereği çevresi ve kendisiyle uyumlu olabildiği ve sürdürebildiği derecede mutlu ve huzurludur. Evlilik de sosyal hayatın bir parçası olarak

bireylerin uyumlu olmasını gerektiren bir beraberliktir. Evlilik ilişkisindeki uyum, evli bir bireyin psikolojik hali için sahip olması gereken en önemli ilişkilerden biridir. Birey hem sosyal, fiziksel ve psikolojik hem de duygusal ilişkileri içeren evlilikte uyumun sağlanmış olması, gelecek kuşaklar için de uyumlu evliliğin temelini oluşturan en önemli etmenlerden biri olduğu düşünülmektedir.

Eşler arasında uyum, ilişkideki tüm alanları etkileyebilen önemli etkenlerden biridir. Zamanla, eş ilişkisinde olumlu ve olumsuz faktörlerin birlikte işlerlik gösterdiği bir denge kurulmakta, bu dengeler sistemi evliliği sürdürücü ya da bozucu rol oynayabilmektedir (Kahraman, 2011).

Evlilik uyumu, mutlu ve doyumlu evliliklerde önemli role sahiptir. Bireysel, durumsal ve ilişkisel birçok faktörden etkilenmektedir. Bunlara örnek olarak; ilişkiye yönelik algılar, iletişim şekilleri, sorun çözme becerileri, bağlılık, yaratıcılık sayılabilir (Polat, 2006).

Yaratıcı düşünebilen bireylerin sorunlara farklı açılardan bakıp, alternatif çözümler üretebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle yaratıcılık ile evlilik uyumu değişkenlerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Uyumlu bir evliliğe bağlı olarak gelişen evlilik mutluluğu ve evlilik doyumu, insan yaşamında önemli bir rol oynamakta ve evli bireylerin psikolojik sağlığını yakından etkilemektedir. Evlilik uyumu bozulmaya başladığında bu tablo, eşler ve var ise çocuklar açısından bir yaşam krizine ya da travmaya dönüşmektedir. Bu durum mutlu ya da mutsuz evlilik olgusunu da ortaya çıkarmaktadır. Uyumlu bir evlilik ilişkisi eşlerin evlilikten sağladığı doyumu ve evlilik mutluluğunu etkilerken, diğer değişkenlerle birlikte gittikçe zorlaşan sosyo-ekonomik koşullar karşısında eşlerin psikolojik sağlığını da korumaktadır (Sardoğan ve Karahan, 2005).

Evlilikte eşlerin mutluluk duygularının üst düzeyde olması ve hem evlilikten hem de birbirlerinden hoşnut olarak doyum sağlaması evlilikte uyumu da beraberinde getirmektedir. Spanier (1976) evlilikte uyumu, eşlerin günlük yaşantıya ve yaşantı içinde değişen koşullara uyum sağlaması ve belirli bir süre içinde birbirlerine

uygun olarak değişmesi şeklinde tanımlamaktadır. Sabatelli (1988) ise uyumlu evliliği eşlerin birbirleriyle iletişim kurabildiği, evliliğin önemli alanlarında fazla anlaşmazlık yaşanmadığı, anlaşmazlıkların her iki tarafı da hoşnut edecek şekilde çözümlendiği evlilik olarak tanımlamaktadır (akt. Sardoğan ve Karahan, 2005).

Evliliklerin bireyler ve toplumlar aćısından önemli olması nedeniyle eşler arasındaki uyum son yıllarda psikolojinin en çok üzerinde durduğu konulardan biri olmuştur. Fışıloğlu'na (1992) göre bunun nedeni, evlilik uyumunun hem aile ići, hem de aile dışı ilişkilerin belirleyicisi olarak giderek önem kazanmasıdır. Kiřilerin evlilik uyumlarının sosyal uyumları üzerinde etkili olduğunu, evlilik uyumu ile sosyal uyum arasında olumlu yönde bir ilişki bulunduğunu gösteren araştırma sonuçları da (Kitamura ve diğer, 1998) Fışıloğlu'nun görüşünü destekler niteliktedir.

Evlilik konusunda yapılan literatür araştırmaları sonucunda evlilik yaşamında yaratıcılık kavramının, evliliğin devamlılığını ve yenilenmesine katkıda bulunduğunu ve hem erkek hem de kadının yaratıcı olmasının mutluluk derecesini etkilediği gözlemlenmiştir.

Yaratıcılık, önceden kestirmelerin veya sonuç çıkarmaların insan için yeni, orijinal, hünerli, zekice ve nadir olması gerektiğini düşündürür. Yaratıcı olan kişilerin, yeni olanları araştıran, yeni gözlemler yapan, yeni tahminlerde bulunan yeni çıkarımlar yapan, problemlerini farklı çözüm yollarını kullanarak çözebilen kimseler olduğu düşünölmektedir.

Yaratıcı fikir bir takım problemlerin çözümünde yeniliklere dönüşecek şekilde düşüncelerin ortaya sunulmasıdır. Bireyler toplumsal ihtiyaçların karşılanması veya toplumsal sorunları çözmeye zorunluluğu bir toplumdaki veya gruptaki insanları diğer toplumlardaki insanlarla işbirliği yapmaya ve birlikte çalışmaya zorlamıştır. Bu zorlamanın doğal bir sonucu olarak da sosyal ortamlar oluşmuştur. Kişinin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olma sürecine sosyalleşme denir. Bireyin sosyalleşmesinde katılımla getirdiği özelliklerin yanında; başta aile olmak

doğal, ekonomik, kültürel ve daha bir çok sayıda çevresel etkenler rol alır. Bu sosyal ortamlardan ortamlardan biride eğitim kurumlarıdır.

Eğitim, bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. Seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin özellikle okulun etkisi altında sosyal yeterlilik ve optimum bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir. Eğitim, önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizesidir. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Gözütok, 2006). Bu süreçte görev alan öğretmenlerin duygu durumlarının ve yaratıcılıklarının öğrencileri etkilediği düşünülmektedir.

Öğretmenlik mesleği kuşkusuz temel ve kapsayıcı özelliği olan bir meslektir. Öğretmenler, her meslek grubundan insanın yetiştirilmesinde rol aldığı gibi bir ülkenin kalkınması, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanması, bireylerin sosyalleşmesi, toplumsal hayata hazırlanması, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara kazandırılması ve nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini sağlamada da etkindir (Çelikten, 2005).

Evlilik uyumu ve evlilik uyumunu olumsuz anlamda etkileyen faktörler, günümüzde, çözüm bekleyen önemli konulardandır. İnsanın doğası gereği evlilikte, çiftler arasındaki uyum ve eşler arasında yaşanan uyumsuzluklar, sadece o evliliğin doğasını ve yapısını bozmakla kalmamakta, aynı zamanda sosyal bir sorun olarak toplumun tümünü etkilemektedir (Duman, 2012).

Geleceğin mimarı olan öğretmenlerin, sosyal bir sorun haline dönüşen ve tüm toplumu etkilediği düşünülen evlilik uyumu durumlarının belirlenmeye çalışıldığı, evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; problem tanımlanmış, alt problemler belirlenmiş, araştırmanın önemi açıklanmış, sayıtlar ve sınırlılıklar belirlenmiş, tanımlar yapılmıştır. İkinci bölümde; evlilik uyumu ve yaratıcılık ile ilgili literatür

oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde, araştırmanın; yöntemi, dördüncü bölümde ise bulgular ve yorumlar yer almıştır. Beşinci bölümde ise; araştırmanın tartışması ve sonuçlar doğrultusunda sunulan önerilere yer verilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2.1. Alt Problemler

- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları evliliklerinin yılına göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları evlenme biçimlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları çocuk sahibi olup, olmamalarına göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin yaratıcılıkları yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin yaratıcılıkları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin yaratıcılıkları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin yaratıcılıkları eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin yaratıcılıkları evlilik süresine göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin yaratıcılıkları evlenme biçimine göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin yaratıcılıkları çocuk sahibi olup, olmamalarına göre farklılaşmakta mıdır?
- İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasında ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Evlilik kurumunun bir araya getirdiği aile kavramı, yapısında pek çok önemli unsuru bir arada barındırmaktadır. çiftlerin birbirlerine karşılıklı sosyal destek sağladığı, barınma, güven, yaşam doyumu, yakın ve samimi ilişki ihtiyacı gibi pek çok önemli ihtiyaçların karşılandığı aile ortamı, öncelikle birbirine güvenen, sevgi ve saygı unsurlarıyla donanmış, problem çözme becerileri gelişmiş, sağlıklı bir iletişim içerisinde olan karı-koca ilişkilerini gerektirmektedir (Canel,2007).

Evliliğin niteliğini belirlemede uyumun çok daha önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle evliliğin niteliğini değerlendiren çalışmalarda sıklıkla çift uyumunu değerlendiren ölçekler kullanılmaktadır. Tüm bu kavramların nasıl tanımlanacağı ya da nasıl ölçüleceği konusunda henüz bir fikir birliği olmaması nedeniyle yapılan araştırmalar göstermiştir ki bu kavramların içeriklerinin benzer olduğu ve her birinin etkileşimi ve tutumları betimlediğini ileri sürmektedirler. Özellikle evlilik uyumu ve evlilik doyumu kavramları, aralarında yüksek korelasyon olması nedeniyle çok sık birbirine karıştırılmakta ve eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Doyumlu çiftlerin aynı zamanda uyumlu çiftler olduğu belirtilerek bu iki kavramın birbirinden farklı kavramlar olmadığı ileri sürülmektedir. Buna karşılık bazı araştırmacılar ise, bu korelasyon katsayısının böyle yorumlanmasının yanlış olduğunu ileri sürerek doyum ve uyumun iki farklı kavram olduğunu ifade etmişlerdir (Yılmaz, 2001).

Uyumlu bir evliliğin sürmesi için eşlerin her ikisinin de, iletişim sorunlarının çözümünde işlevsel olan insan ilişkileri becerilerine sahip olmalarının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Eşler arasında kurulan iletişim ile diğer toplumsal ortamlarda başka insanlarla kurulan iletişim arasında önemli bir benzerlik bulunmaktadır. Diğer birçok değişkenle birlikte eşlerin sahip olduğu insan ilişkileri becerileri, evlilikte uyumu güçlendirmekte ya da yaşanan problemleri neredeyse içinden çıkılmaz duruma getirmektedir. Çünkü kişilerarası anlaşmazlıkların kökeninde genellikle iletişim bozuklukları yatar ve yakın ilişki içinde olan iki insanın dönem dönem iletişim çatışması yaşaması kaçınılmaz görünmektedir. Bu çatışmaların çözümü için başvuru şiddetin evlilik uyumunu azaltacağı, evlilik uyumunun bozulmasının ve yaşanan aile içi şiddetin yine çatışmalara bir çözüm olarak olumsuz birçok davranışı tetikleyeceği düşünülmektedir.

İnsanların evliliklerinde yaşadıkları uyumsuzluklar nedeniyle, sıklıkla psikolojik rahatsızlıklar gösterdikleri ve psikolojik yardım için başvurdukları görülmektedir (Tutarel-Kışlak, 1999). Yapılan literatür taramaları evlilikte uyum ile eşlerde gözlenen irrasyonel düşünceler (Müller, Zyl, 1991); çocuk yetiştirmede ortaya çıkan fikir uyuşmazlıkları (Jouriles ve Ark. 1991); eşlerden birinde var olan herhangi bir kronik hastalık (Carter, Carter, 1994); eşlerin benzer kişilik özelliklerine sahip olması (Nemecek, Olson, 1999); eşlerin hastalıkları algılama tarzı ve hastalıklar karşısında yaşadıkları tepkiler (Ming, 2002); eşlerden birinde oluşabilen yüksek kaygı (Dehle, Weiss, 1997); erkeğin geleneksel cinsiyet rollerinin dışına çıkması ev işlerine yardım etmesi (Mc Govern, Meyers, 2002); eşlerden birinde kısırlık ortaya çıkması (Peterson, Newton, Rosen, 2003) ve ailede engelli bir çocuğun bulunması (Risdal, Singer, 2004) gibi değişkenler arasında da önemli ilişkilerin bulunduğunu ortaya

koymaktadır (akt;Sardoğan ve Karahan, 2005).

Yukarıda da belirtildiği gibi eşler arasında görülebilen bu etkenler evliliklerde uyumu azaltan bir faktör olarak karşımıza çıkmakta, bireyler arasında çatışma ve problem çözebilme yeteneği yüksek bireylerin bu ve benzeri problemlerde fikir uyuşmazlığını giderecek yeni fikirler üreterek düşünce yaratıcılığı oluşturarak, problemlere farklı açılardan bakıp, alternatif çözüm önerileri sunabilmelerinin önemi yadsınamaz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaratıcı düşünme; buluşçu, yenilik arayan veya yaşanan sorunlara çözümler getiren ve bireyin özgün düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan bir düşünme biçimidir (Oğuzkan, 1994).

Sözcük anlamıyla yaratıcılık, zeka, düşünce, sezgi ve imgelemeden yararlanarak o zamana kadar görülmeyen yeni bir şey ortaya koymak, yapmaktır. Bir şeyin oluşmasına ya da ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmaktır (Güner, 2001).

Yaratıcılık, yeni yolları açan ve farklı deneyimler, çözümler şansı sunan bir düşünce olarak açıklandığında, evlilik uyumunu etkileyen problemlerin çözümü için alternatif yollar üretebilmesi açısından önemli olduğu ön görülmüştür.

Yaratıcı kişi, diğer bireylere göre daha özgün daha farklı düşünen, sorunlara yeni çözümler üretebilen, karmaşık ve yeni bir düzeyde sentez yapabilen bireylerdir (Süzen, 1987).

San'a göre; yaratıcılık, insan yaşamının ve insan gelişiminin tüm yönlerinin temelini oluşturmaktadır. Yaratıcılık sadece belli alanlarda değil, insan yaşamının her anında ortaya çıkabilen bir yetenek olarak kabul edilmektedir (San, 1985).Yaratıcılık algıları düşük olan bireylerin gerekli destek eğitimlerle çatışma ve problem çözme durumlarında alternatif çözüm önerileri bulmalarının çok önemli olduğu düşünülmektedir.

Genel ve geniş anlamı ile yaratıcılık, “bilinen şeylerden yepyeni bir şey çıkarmak, yeni, özgün bir senteze varmak, bir takım sorunlara yeni çözüm yolları bulmak, daha önceden kullanılmamış ilişkiler arasındaki ilişkileri kurmak, böylece yeni bir düşünce

şeması içinde yeni yaşantı, deneyim, fikir ve ürünler ortaya koymak” olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz,2001).

Sungur (1997)'a göre yaratıcılık; “Sorunlara; bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma; güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bu denenceleri değiştirme ya da yeniden sinama, daha sonra da sonucu başkalarına iletme.” Yaratıcı düşünen bireylerin yaşanan çatışma ve problemlere çözüm bulmaları açısından, yaratıcılık algıları düşük olan bireylerden daha başarılı oldukları ön görülmektedir.

Bu araştırmada İstanbul İli Avrupa Yakası Beylikdüzü İlçesinde resmi okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişki incelenmiştir.

1.4. Sayıtlılar

- Araştırmaya katılacak olan öğretmenlerin araştırma ölçeklerine verdikleri cevapların onların gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtacağı düşünülmektedir.
- Örneklemde yer alan öğretmenlerin, evren grubunu yeterli düzeyde temsil edecektir.
- Araştırmaya katılan örneklem grubu anketleri gönüllü olarak yanıtlayacaktır.
- Bilgi toplama araçları geçerli ve güvenilir sayılacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

- Araştırma sadece İstanbul ili Beylikdüzü İlçe'sinde 2012-2013 yılında resmi okullarda görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır.
- Araştırma uygulanan ankete verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Araştırmada Kullanılan Tanımlar

Evlilik: Genel tanımını ile evlilik farklı ilgi, istek ve ihtiyaçlara sahip iki insanın, ortak yamaya karar vermesi ile başlayan, yaşantıları ortak paylaşmak, ocuk sahibi olmak gibi amaçlarla kurdukları bir ilişkiler sistemi olarak tanımlanır (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Evlilik Uyumu: Evlilik uyumu, bireyin biyolojik, toplumsal ve psikolojik ihtiyaçlarını, toplumsal, kültürel ve yasal kurallara ters düşmeden, onlarla çatışmadan karşılayabilmesidir (nl, 2007).

Yaratıcılık; olay ve olguları farklı bakış açılarından bakmak ve yeni fikirler üretmek, problemlerin çözümünde özgün yöntemlerle çözüme ulaşmak, karmaşık ve belirsiz sorunlara duygularını birleştirerek; açık, hızlı, meraklı ve araştırmacı bir düşünce sistemi ile yönelmek gibi kişisel beceriler ile tanımlanabilir. Yaratıcılığın sözlük anlamına bakıldığında: “yaratma yeteneğİ” ifadesi ile karşılaşılır. Yaratmak ise; yeni bir biçim vermek, varlık kazandırmak, bir şeyin olmasını sağlamak, neden olmak, yapmak, hayal gücünü kullanarak üretmek, tasarlamak gibi şekillerde ifade edilmektedir (Weiss, 1997).

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Aile

Ailenin tanımlanması oldukça karmaşık bir konudur. Aileyle ilgili tek bir ortak tanım bulunmamaktadır. Aileyle ilgilenen kişi ve grupların kendi amaçları doğrultusunda, kendi perspektiflerinden oluşturdukları çeşitli tanımlamalar mevcuttur (Segrin, 2004).

Aile, aralarında gerçek veya uzlaşma bir akrabalık bağı olan sosyal bir soy etrafında toplanan zümreler olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre aile; üyelerinin birbirlerine karşı açık zorunlulukları kabul ettiği ve genellikle ortak konutu paylaşan birincil bir gruptur . Bir başka tanımda ise, en küçük toplumsal kurum olarak ifade edilmektedir. Ana, baba ve çocuklardan oluşan bu kuruluşun, yasalarla saptanan görevleri yanında, geleneklerle belirlenen bir çok başka işlevi vardır. Aile, içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak, onun özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını, kısacası ekini, kültürünü yansıtır (Yörükoğlu, 2003).

Covey (1997) aileyi dünyadaki en önemli temel organizasyon olarak tanımlamakta ve toplumun temel taşı olduğunu belirtmektedir. Dünyada gelmiş geçmiş hiçbir medeniyet aile kurumu olmaksızın var olmamış, kendi içinde bir takım örüntülerle aileyi devam ettirmiştir. Aynı zamanda aile, meslektaşlık, arkadaşlık ve aşk gibi diğer tüm ilişki şekillerinin de yapı taşı oluşturmaktadır. Yaşantımızda yer alan diğer kişilere nasıl davranacağımızı belirleyen en önemli gösterge, aile ortamında öğrenilen sözlü veya sözsüz mesajlar olmaktadır.

Aile bir bütündür ve evlilik ailenin temellerinin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Ailenin temeli evlilikle oluşmaktadır. Evlilik, toplumsal yapıyı da birçok yönden

etkileyen temel birim olarak kabul edilen kültürel bir olgudur ve resmi, duygusal, davranışsal, biyolojik yönleri olan bir sosyal sistemdir (Tutarel-Kışlak, 1999).

Başka bir tanımla, değer yargıları ve aile geçmişleri açısından farklılıklar taşıyan iki yabancı kişinin yeni değerler ve davranışlar örüntüsüyle yapılandığı bir kurumdur (Ateş ve ark., 2004).

Aileyle ilgili araştırmaların en çok yoğunlaştığı konulardan bir tanesi, sağlıklı ve sağlıklısız ailenin özelliklerinin ortaya konulmasıdır. Sağlıklı ailenin özellikleri konusunda çok çeşitli görüşler ortaya atılmaktadır. Aile sürekli olarak değişen ve yeniden yapılanan bir sistemdir. Aynı zamanda aile daha geniş sosyal sistemlerle de sürekli etkileşim halindedir. Aile sistemi, aile üyeleri arasındaki ilişki formlarının, güç ilişkisinin, aile üyelerinin tavırlarının, duygularının, değerlerinin ve davranışlarının toplamından meydana gelmektedir.

Sağlıklı ailelerin özelliklerinin ortaya konulabilmesi için, tüm bu özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir (Gladding, 2002).

Sağlıklı aile fonksiyonlarını içeren beş parametre önermektedir:

1. Liderlik: Ebeveynlerin kişilik yapıları, çiftlerin evlilik ilişkilerine ait özellikler, tamamlayıcı ebeveyn rollerine sahip olabilme, ebeveynlerin güç ve disiplin yöntemlerini kullanımlarının sonucudur.
2. Aile Sınırları: Ego sınırları, jenerasyon sınırları ve aile-toplum sınırlarını içerir.
3. Sevgi: Bireyler arası yakın duygusal ilişkiler, aile içi denge, aile üyelerini birbirlerinin duygularına karşı toleransları ve duygusallık kavramlarını içerir.
4. İletişim: Aile üyelerinin birbirlerine karlı sorumlulukları, üyelerin birbirlerine karlı sergiledikleri sözlü ve sözsüz iletişimin miktarı, aile üyelerinin kendilerini ifade ediş tarzları, konuşmaların sentaksı ve netliği, aile üyelerinin soyut ve metaforik düşünce yapılarının doğasıdır.
5. Görev/Amaç Performansı: Ailenin üyelerinin bakımını üstlenmesi, davranış kontrolü, çevre ile ilişkiler ve bu konuda ailenin onlara sağladığı yol göstericilik,

boş zaman aktiviteleri, ailenin krizle başa çıkma yolları ve aileden ayrılan bireylerin yeni hayatlarına uyumları konularını içerir.

Gladding'e göre (2002) sağlıklı ailenin genel karakteristiklerini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

1. Aile üyelerinin birbirlerine ve aileye bağlı olması.
2. Aile üyelerinin birbirlerine minnettarlık duyuyor olması.
3. Birlikte zaman geçirmeye istekli olmaları.
4. Aile içerisinde etkili iletişim örüntülerinin varlığı.
5. Kriz durumlarında pozitif davranabilme yeteneği.
6. Aile üyelerinin birbirlerini cesaretlendirmeleri, desteklemeleri.
7. Aile üyelerinin birbirlerinin rol beklentilerine uygun davranabilmeleri.

(Nazlı, 2000; Goldernberg, Goldernberg, 1985; Aydın, 2002).

2.2. Evlilik ve Eş Seçimini Etkileyen Faktörler

Evlilik kavramı yaklaşık M.Ö. iki bin yıllarında Mısır da başlamıştır. İlke ve kurallarıyla dört bin yıllık bir geçmişi olan evlilik kurumu, toplum düzenini, kültür ve geleneklerin devamlılığını, gelecek yeni bireylerin bakım ve eğitimini sağlayan bir kurum olarak, toplum, dini kurumlar ve devlet tarafından da desteklenmiştir. Doğada olmayan, insanın kurduğu bir kültür kurumudur. Her kültür olayı değişen, gelişen ve yeni oluşumlar alabilen kadın ve erkeğin birlikteliği ile gerçekleşen, en küçük toplum birimidir. İnsanın kurduğu her yapı gibi, evliliğinde zamanla aksayan, düzeltilmesi gereken yönleri vardır (Özugurlu, 1999; Yıldırım, 1993).

Evlilik karşı cinsten iki kişinin aralarında yaptığı bir sözleşmedir. Evlilik kurumlaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, bir kadınla bir erkeği karı koca olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden devletin kontrol hak ve yetkisi bulunan, yasal bir ilişki biçimidir. Eşlerin ve

çocukların hak ve yükümlölükleri yasalarla olduğu kadar, toplumsal kurallar, gelenekler ve inançlarla da belirlenmiştir.

Evlilik kurumu, ayrıca insan soyunun da devamlılığını sağlayan toplumsal kurumdur. İnsan bu kurum ile kendi neslinin devamını sağlar aynı zamanda insanın düzenli yaşamasını ve bunun sonucu olarak da bireyin toplumsal kurallara uymasını teşvik eder. Evlilik kurumu yoluyla kimin ne olduğu, nasıl denetlenebileceği kolayca bilinebilir. Bu önemli kurumun nasıl yaşatılacağı 1970’den beri tartışılmaktadır. Tarih boyunca evlilik kurumu çeşitli değişimlerden geçmiş, birçok kez evlilik ve evlilik dışı birlikteliklerde zorlanmalar, değişimler görölmüştür. Örneğin bazı kültürlerde evlilik dışı çocuk sahibi olmak kabul görürken, bazı kültürlerde de aynı cinsler arasındaki evliliklerin kabul gördüğü olmuştur. Resmi tören şartı ise daha daha yakın tarihlerde ortaya çıkmıştır. İlk zamanlarda çiftin birbirlerine evlenmek istediklerini söylemeleri yeterli sayılmıştır. Kilise bile bin yılı aşkın süre iki kişi arasındaki bu sözü, evlenme akdi olarak kabul etmiştir. Orta Çağ’da verilen bu sözün pratikte bozulması, bugünküne oranla çok daha kolay olmaktaydı. Günümüz birliktelik ve evlilikleri, yapı olarak hala yüzyıllar öncesinden etkiler taşımaktadır. 18.yy. evliliklerinde mantık beraberliklerinin daha çok görölürken, 19.yy.a doğru aşk evliliklerinin önem kazanmaya görölmektedir. 18’inci yüzyılda aşkın evlilik için en gerekli neden olduğu ve gençlerin evlenecekleri kişileri, aşkı göz önüne alarak seçmeleri gerektiği radikal bir fikir olarak ortaya çıkmıştır. Aşkın bir evlilik için mutlaka olması gerektiği düşüncesi, bu kutsal kurumun tercihe bağlı hale gelmesine neden olmuştur. Artık insanlar ancak kendilerini mutlu edecek bir aşk bulduklarında evlenmeye başlamışlardır. Evlilikte, 18’inci yüzyılın sonunda başlayıp 21’inci yüzyıla kadar devam eden bu değişim, boşanma olgusunu da ortaya çıkartmıştır (Canel,2007).

Evlilik ilişkisi, iki farklı cinsten insanın kurumsal olarak birleşmesinin yanı sıra, düşüncelerinin, inançlarının, kültür seviyelerinin, görüşlerinin, zeka ve akıllarının, yaşam görüşlerinin, beklentilerinin de birleşmesini içerir (Binici,2000).

Evlilik, neredeyse her zaman karşı cinsten iki kişi arasında gerçekleşir. İki

kişinin aile kurmak üzere kanunların uygun gördüğü şekilde birleşmesidir.

İki veya daha fazla insan arasında hukuken kabul edilen, toplumca onaylanan, taraflara çeşitli hak ve yükümlülükler veren, genellikle cinselliği de içeren bir ilişkidir (Budak, 2005). Yani toplumsal bir kurum olan ve neslin devamını hedefleyen evlilik, ailenin temeli kabul edilir.

Kurumlaşmış bir yol, ilişkiler bütünü, bir kadınla bir erkeği “karı-koca” olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara toplum içerisinde belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden “devletin” kontrol, hak ve yetkisi bulunan bir ilişki biçimidir (Özgüven, 2000). Evlilik, toplumlarda farklı yapılar gösterebilen, aile kurmayı ve türün devamını sağlayan bir kurumdur.

Toplum temel birimi olan “aile”, kavram olarak tek başına kullanıldığında farklı anlamlar ifade etmektedir. Genellikle aile denildiğinde “ana-baba ve çocuklardan oluşan” çekirdek aile anlaşılır. Farklı kişilerin ve grupların aileye bakış açısı farklı olduğu için aile tanımları da çeşitlilik göstermektedir.

Evlilik, sosyal çoğalmayı düzenleyen işleviyle toplumun temelini oluşturan, oldukça önem verilen bir yapıdır. Evlilik ilişkisinin sürdürülebilirliği kişilerin karşılıklı olarak psikolojik ve biyolojik ihtiyaçların karşılanmasına bağlıdır. İhtiyaçların karşılanması evlilik uyumunda önemli ölçüde etkilemektedir (Gökmen, 2001).

Genellikle aile denildiğinde “ana-baba ve çocuklardan oluşan” çekirdek aile anlaşılır (Akar, 2005). Kişi veya grupların farklı düşünce tarzları aileye bakış açısında farklı olduğu için aile tanımları da çeşitlilik göstermektedir .

Aile, üyelerinin arasında evlilik, kan bağı ve çocuk bağları olan, aynı evde yaşayan, içinde bulunduğu toplumla iletişim ve etkileşimde bulunan, kendine has inançlara ve değerlere sahip bireylerin oluşturduğu en küçük toplumsal kurumdur (Yavuzer, 2004).

Evlilik oldukça karmaşık bir ilişki biçimidir. Hem bir beraberlik duygusu içinde birlikte, hem de kendi özerkliğini koruyarak bireyselce hareket etmeyi gerektirir.

Çiftin güç ilişkilerini nasıl dengede tutacaklarını, beraberlik duygusu içerisinde nasıl hareket edeceklerini, hatta bir sonraki jenerasyonu oluşturan çocuklarını nasıl büyütüp eğiteceklerini öğrenmelerini gerektirir. Evliliğin temel işlevleri arasında, cinsel yaşam, soy çizgisi, cinsiyet rolleri ve iş bölümünün belirlenmesi, ekonomik üretim ve tüketim etkinliklerinin düzenlenmesi gibi temel görevler sayılabilir. Evlilik yaşamının, iki kişinin biyolojik, sosyal ve psikolojik gereksinim ve güdülerini doyumayı amaçladığı görülmektedir. Evliliğin temel işlevleri arasında biyolojik bir gereksinim olarak yer alan cinsel güdüyü doyumak, evliliğin en önemli görevlerinden birisidir. Evlilikte çiftler sosyal gereksinim olarak birlikte güven ve dayanışma içinde olma, korunma, geleceğe güvenle bakabilme, toplumda bir yer edinebilme, birbirlerinden onur ve gurur duyabilme gibi hislerin gereksinimlerini de doyum olanağı bulurlar. Evlilikte birçok psikolojik ihtiyaç da doyumlanmaktadır. Kadın ve erkeğin her ikisi de sevmek, beğenilmek isterler. İnsan için en önemli gereksinimlerden biri olan sevgi, özellikle evlilik ilişkileri içinde doyuma ulaşmakta, taraflar kendilerini eşlerine adamakta, acı ve tatlı yaşantılarını paylaşabilmekte ve birlikte olma hazzı duymaktadırlar (Özgüven, 2000).

Evlilik kararının verilmesindeki en önemli etkenlerden birisinin eş seçimi olduğu öngörülmektedir. Kişinin sosyal hayatına uyum sağlayabilecek, duygusal yaşamını anlayabilecek, ekonomik bakış açıları çatışmayan, hayat felsefeleri birbiri ile paralel olan bir eş seçmesinin evlilik uyumu üzerinde olumlu etkileri olduğu düşünülmektedir.

Toplumsal yargılar genellikle herhangi bir insanla ilgili beklentilerin neler olacağını doğrudan cinsiyetle ilişkilendirir. Bu düşünceye göre, erkeklerden güçlü olmaları, ailelerine maddi açıdan bakmaları, çevre üzerinde toparlayıcı ve kontrolcü olmaları beklenirken, kadınlardan da anlayışlı ve sabırlı olmaları, ev işlerine hakim olmaları, insan ilişkilerini düzenlemeleri beklenmektedir (İmamoğlu, 1994). Aile bir kurum olarak düşünülürse yürüttüğü faaliyetler aile bireyleri arasında roller şeklinde dağıtıldığı görülür (Fışıloğlu, 1992). Durum böyle

olunca da eş seçimi daha çok önem kazanmaktadır.

Her insanın evlilikten beklentileri mutlaka farklıdır. Bazı insan için evlilik; güven anlamına geliyorken, bir başkası için evlilik sosyal açıdan daha iyi bir statü anlamına gelebilir. Maddi açıdan daha rahat bir hayat, düzenli bir hayat ve duygusal beklentiler de evlilikteki yerini alır. Sevmek, sayılmak, kıskanılmak, saygı görmek, çekici ve cazip, sevgi sözcüklerini duymak, ilgi görmek, şefkat görmek, gibi duygusal beklentiler eşlerin birbirlerinden beklentileri arasında sayılabilir.

Bireyin evleneceği kişinin kim olduğuna karar vermesi daha sonraki yaşamını etkileyecektir. Bu nedenle titizlikle davranmalı, anlaşılabileceği birisi olmalı ve şahsi kriterlerini oluşturmalıdır. Bireylerin aile yaşamlarına ilişkin tutumları, onların çocuk olarak yaşadıkları aile ortamından genel olarak etkilendiği görülmektedir (Twenge, 2003). Buradan da anlaşıldığı gibi aslında belirlenen ilk kriter kişinin yetiştiği ailedir. Ailede ebeveynlerin davranış ve tutumları çocukların evlilik ve evliliğe ilişkin rol beklentilerine yönelik algıları üzerinde önemli etkilere sahiptir (Coleman, 1986).

Evlenmeye karar veren bireylerin ilk olarak arkadaşlık etmeleri önerilir. Çünkü bireylerin birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı sağlanmalıdır. Evlilik öncesinde yapılan arkadaşlık olabildiği samimi, doğal ve özgür anlayışlarla gerçekleştirilmelidir. Çevre veya aile baskı altında yönlendirilen ortamlarda olan bireyler samimi, açık ve doğal olamazlar. Bu şartlar altında sürdürülen arkadaşlıklarda bireyler birbirlerini tanıyamadıkları gibi aynı zamanda yanlış anlaşılmalara neden olabilir.

Evliliği düşüncesi olan bireyler için arkadaşlık bir ara dönemdir. Bu dönemde bireylerin kendisine uygun eş tipi belirlemeye başlamasıyla birlikte, bireyler evlenecekleri olumlu ve olumsuz karakterleri tanımlarlar. Evlilik öncesi yapılacak arkadaşlıklar hem bu ideal özelliğin niteliklerinin belirlenmesi açısından faydalıdır. Bireyler, kendileri için ideal özelliği kendileri belirlerler ve zamanla kendi içinde oluşan bir durumdur. Sonuç olarak, eş seçiminin beklenen şekilde

gerçekleşmesi için bireyler evlilik beklentilerini, gayelerini çok iyi saptamalıdır. Bundan dolayı beklentilerinin gerçekçi olup olmadığını değerlendirebilmelidirler.

2.2.1. Evliliği Etkileyen Faktörler

İyi giden evliliklerde “iletişim” önde gelen belirleyici faktörlerden biri kabul edilmektedir (Polat, 2006). Robinson ve Blanton’da (1993) sağlam evliliklerde ilişkinin önemli iki koşulunun iletişim ve yakınlık olduğunu belirtmişlerdir. Evlilikleri uzun süren çiftlerin eşleriyle konuşabilmelerinin ve etkili iletişim kurabilmelerinin önemini vurgulamışlardır.

Eşlerin kendi aralarında oluşturdukları kabul edilebilir ya da edilemez sınırlar bulunmaktadır. Sözlü ve sözsüz ifadeler zamanla eşler arasında benimsenmekte ve eşler bir diğerrinin ne anlatmak istediğini kolaylıkla anlamaktadır. Kısacası kendi aralarında, kendilerine özgü, yeni bir iletişim metodu geliştirmektedirler. (Ateş ve ark., 2004).

Çiftlerin evlilikten önceki “ben” ve “sen” yaşantılarının yerini evlilik sonrasında, “biz” yaşantısı almaktadır. “Biz” yaşantısını sürdürülebilmeleri için kadınında erkeğinde bulundukları sistem içerisinde uygun rolleri benimsemeleri, iletişim tekniklerini uygulamaları gerekmektedir. İletişim bozukluğunun temel nedeni kadın ve erkeğin “Biz” yaşantısını benimseyememeleri, duruma uygun rolleri oynayamamalarıdır. İletişim bozuklukları ruh sağlığı üzerinde de olumsuz etkisini göstermektedir (Köknel, 1994).

Evliliklerin yürütülmesindeki bir diğerr önemli etkenin de dini duygular olduğu belirtilmiştir (Robinson ve Blanton, 1993). Wilson ve Filsinger (1986) dindarlık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, dindar kişilerin evlilik uyumlarının da daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Fakat bu araştırma örneklemini Protestanlarla sınırlandırıldığından, sonuçlarının diğerr tüm dinlere ya da inançlara sahip kişilerin dindarlıkları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiye genellemek doğru değildir (Aktaş,2009).

Yeni evli çiftlerde her bir birey ailesinden aldığı davranışları evliliğe taşımakta ve kendi oluşturduğu evlilikte yeni kavramlar yaratmaya çalışmaktadır. Her bireyin diğerinden farklı bir beklentisi varken aynı zamanda evlilikten de beklentilerin olması çiftlerin evlilik sürecinde ailenin önemini tekrar belirtmektedir. Aileden alınan davranışların beklentiye dönüşmesi kaçınılmaz olmaktadır (Ateş ve ark., 2004).

Robinson ve Blanton (1993) bağlılığın, uzun süreli evliliklerin vazgeçilmez koşulu olduğunu ve çiftlerin boşanmayı bir seçenek olarak asla düşünmediklerini öne sürmüşlerdir. Hovardaoğlu da (1996) yaptığı çalışma sonuçlarında, benzer şekilde, evli deneklerin, bekar deneklere oranla, doyum, istikrar, bağlılık ve mutluluk ortalamalarının daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Çiftlerin birbirine uygun olması da, tüm çiftlerde ve çeşitli alanlarda dikkati çeken evliliklerde etkisi olan bir diğer faktördür (Robinson ve Blanton, 1993).

2.3. Evlilik Uyumu

Evlilikte, iki taraf için de geçerli olan temel kural “vermek”tir. Kişiler evlendikten sonra, karşı taraftaki bireyi kendisinden daha çok düşünmekte, eşini “empatik bir anlayış” çerçevesinde anlamaya çalışarak, yaşantılarını paylaşmaktadırlar (Aktaş, 2009).

Birlikteliklerindeki ihtiyaçlar kişiden kişiye göre farklı önem sıralarıyla devreye girmektedir ve bireysel bir nitelik taşımaktadırlar. Kadın ve erkek karşılıklı olarak birbirlerinin bütün gereksinimlerini karşılama ve paylaşma çabası içine girerlerse evliliklerinin daha dengeli ve uyumlu bir hal alma ihtimali yükselmektedir (Özgüven, 2000).

İki ayrı kişiliğin birbiri ile bütünleşmesi çağdaş anlamda sağlam ve mutlu bir evliliğin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu duruma eşlerin “bütüncül uyumu” denilmekte ve bütüncül uyum, karı kocanın farklı boyutlarda karşılıklı iletişim ve

etkileşimde uyum gösterebilmeleriyle açıklanmaktadır. Bu uyum boyutları kısaca şunlardır :

- Kişiler arası ilişki kurmada uyum
- Ruhsal yaşantıda uyum,
- Sosyal yaşantıda uyum,
- Eşlerin karşılıklı tutum ve davranışlarında uyum,
- Birbirlerini tamamlamada ve bütünleşmede uyum,
- Cinsel yaşamda uyum.

Karı koca günlük yaşamında yukarıda sıralanan boyutlarda uyumlu olmakla birlikte, boyutların birkaçında “biz benliği” , “ben” , “sen” yerine geçebiliyor ise eşlerin evliliklerinde “bütüncül uyumu” yakaladığından bahsedilebilir (Özügurlu, 1985). Sabatelli (1988) ise uyumlu evliliği, çiftlerin iletişim tekniklerini kullanabildiği, evlilik için önemli varsayılan alanlarda fazla anlaşmazlık yaşamadığı, yaşandığı hallerde de bu anlaşmazlıkların her iki tarafın da hoşnut olacağı şekilde çözümlendiği evlilik şekli olarak tanımlamıştır(Aktaş, 2009).

Evlilik uyumu, evlilik doyumu, evlilikte mutluluk bir dönem literatürde birbirini tamamlayan kavramlar olarak kullanılmış, birbirlerinin yerini almışlardır ancak daha sonra aralarındaki farklar belirginleştirilerek bu kavramlar birbirlerinden ayrı anlamlarda kullanılmaya başlanmıştır (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Eşler arasındaki uyumsuzluk evliliğin dağılmasına etken olmakla birlikte sosyal bir sorun olarak tüm toplumu da yakından ilgilendirmektedir (Yılmaz,2001).

Evlilik uyumu evli çiftler arasındaki ilişkilerin uyumunu ve farklı süreçleri belirtmektedir.

Evlilik uyumu, çiftlerin kendi aralarındaki uyumlu birlikteliklerinin sonucu olarak birbirileri hayatlarında yaşadıkları memnuniyet ve mutluluk olarak ortaya konulmuştur. Ancak evlilik uyumu, daha kapsamlı olup evliliğin niteliğinin de bir koşul olarak belirlenmiş olması ile evlilik doyumu kavramından ayrılmaktadır.

Böylece, çiftlerden her ikişinin de ilişki sürdürebilme kapasiteleri evlilik uyumunu sağlamak için önemli hale gelmektedir (Akar, 2005).

Spanier (1976) evlilik uyumunu, çiftlerin günlük yaşam koşullara uyum sağlayarak ve evli kaldıkları süre içerisinde birbirlerine göre davranış ve tutumlarının uygun olarak değişmesi olarak tanımlamaktadır. Reuben Hill'in (1966) evlilik uyumu ile ilişkili olarak saptadığı faktörler aşağıda sıralanmıştır.

- Kocanın anne-baba evliliğinin mutluluğu
- Kocanın babası ile yakınlığı
- Kocanın çocukluğunun geçtiği
- Kocanın evlenme yaşı
- Kocanın eğitim seviyesi (Akar, 2005).

Evlilik doyumu, mutluluk, cinsel doyum, yerinde ve etkili iletişim ve kişinin tekrar evlenilecek düşüncesi içerisinde olduğunda ilk akla gelen yine aynı kişi ile evlenme isteği gibi farklı doyum ölçütleriyle de belirlenmektedir (Collins, 1991). Yapılan alan incelemesinde, evlilik doyumu hakkındaki kuramsal yaklaşımlar aşağıda kısaca özetlenmiştir:

Evlilik İlişkileri Modeli: İmamoğlu (1994) eşlerin bakış açısına göre evlilik ilişkisini açıklayan bir model geliştirmiştir. Model eşlerin sosyal gelişmişlik düzeylerini, etkinliklerini ve evlilik memnuniyetlerini içermektedir.

Sosyal Mübadele Kuramı (Thibaut ve Kelley, 1959): Kuramlarının temel varsayımı, insan ilişkilerinin ödül bedel mübadelesine dayandığıdır. İnsanlar fazla ödül alıp, düşük bedel ödeyecekleri ilişkileri tercih ederler. Ödül bir ilişkide yaşanan doyum ve haz ile tanımlanırken, bedel ise performansı ketlemeye yönelik faktörler olarak tanımlanır. Tutum ve değer benzerliği ödüllendiricidir. Kişinin başkası ile aynı düşüncede olduğunu açıklaması ya da onun değerlerini desteklemesi onun için ödül oluşturmaktadır.

Öğrenme Kuramı (Cairns ve Gewirtz, 1972): Yakın ilişkilerde yarar sağlamaya yönelik bir tutum söz konusudur ve bu durum yetişkin yıllarındaki yakın ilişkiler

için de geçerliliğini korur.

Eşlerin evlilikte birbirlerine yönelik tutumları ve davranışlarında geçmiş yaşamlarındaki öğrenmeler etkili olabilmektedir. Özellikle evlilikte eşlerin karşılıklı davranış ve algılamalarında geçmiş yaşamlarındaki bu öğrenmeler etkili olabilmektedir.

Sevginin Evrimi Kuramı: Wilson’a göre, yakın ilişkilerdeki davranışlar üç temel içgüdüye dayanmaktadır. Birincisi, eşlerin birbirlerine bağımlı davranışların kaynağının korunma ihtiyaından kaynaklandığı ve bunun etkişini de çocukluğundaki anne fiğr tarafından korunma ihtiyaının bir yansıması olduğudur.

Kuramın dayandığı ikinci temel içgüdü ise, eşlerin birbirlerini yetişkin gördükleri kadar ocuk olarak da hissettikleri ve dolayısıyla bu durum birbirlerine koruma ihtiyaı da duyduklarıdır. Son içgüdü ise ihtiyaçlardır.

Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Kuram: Miller ve Steinberg (1975)’e göre eşlerin bilişsel süreçlere dayalı şemaları ve bilgi bankası evlilik doyumunu ve evliliğin gücünü etkilemektedir. Genel çerçevesinde bu kuram, “insanların birbirleri ile ilgili nasıl düşündüğü” hakkında açıklamalarda bulunur. Bu kurama göre, eşini davranışlarından ötürü var olduğu gibi kabul eden ve yapılan olumsuz davranışları görmezden gelen çiftlerin evlilik doyumuna daha yüksektir. Bunun nedeni olarak da eşlerin birbirlerini kendisine has özellikleriyle kabul etmesi kendilerine yönelik, bağımlı ve kontrolcü davranışların olmadığını, tam tersi eşitlikçi bir yaklaşımın olduğunu düşündürmektedir (akt. Gökmen, 2001).

2.3.1. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik uyumunu etkileyen en önemli faktör iletişim becerileridir. Bireylerin yaratıcılıklarıyla ve problem zmesiyle yakından ilgili olduğu dşnlmektedir. Yaratıcı düşünce becerisi güçlü insanlar problemlerine ve iletişim sorunlarında farklı açılardan bakabilmekte ve olağanın dışında zmler bulabilmektedirler. Evliliğin gerekliliği ve nedenleri düşünüldüğünde, eşlerin biyolojik, sosyal ve

psikolojik gereksinimlerini doyurmayı hedef aldığı gözlenmektedir. Farklı cins iki insanın beraberliğinin temelinde bu ihtiyaçlarının karşılanması ve doyurulması yatmaktadır (Özgüven, 2000).

Aile kavramı günümüzde yaşanan problemlerin öneminin arttırması nedeni ile birçok araştırmamanın konusu olmuştur. Devlet politikalarında da hak ettiği yeri almaya başladığı söylenebilir. Eşlerin, evliliğe ve birbirlerine uyum sağlamaları, atlatılması zaman alan bir süreç olarak ifade edilebilir. Bu süreçte bireylerin evlilik ilişkisinde uyumsuzluğa sebep olan faktörlerin farkına varmaları ve ilişkiyi olumsuz etkileyen nedenlerini ortadan kaldırmaları evlilik uyumuna olumlu yönde katkı sağlayabilir. Yaşanan çatışmaları çözebilen, ilişkisinde mutlu olabilen, ihtiyaçlarını sorun yaşamadan çözebilen bireylerin evlilik uyumunun yüksek olduğu ifade edilebilir. Çatışmaları ya da problemleri çözmede yaratıcı çözümler bulabilen eşlerin evliliklerinden ve hayatlarından aldıkları doyumun daha fazla olduğu söylenebilir.

Uyumlu bir evlilikte, evlilik mutluluğu ve doyum, insan hayatında önemli bir rol üstlenmekle birlikte, eşlerin psikolojik sağlığını da yakından etkilemektedir. Uyumlu bir evlilik, çiftin evlilikteki doyum ve uyumunu etkilerken, yaşadıkları çeşitli değişkenliklerle birlikte gittikçe zorlaşan hayat koşulları karşısında eşlerin psikolojik sağlığını da korumaktadır. Evlilik uyumu bozulmaya başladığında ise kriz oluşmakta eşler ve var ise çocuklar açısından birliktelik travmaya dönüşmektedir (Sardoğan ve Karahan, 2005). Evlilik ve aile hayatında değişen durumlar karşısında eşlerin birbirlerinin beklenti ve ihtiyaçlarındaki dengeyi doyumunu içermektedir.

Evlilik uyumu evli çiftler arasındaki ilişkilerin uyumunu ve farklı süreçleri belirtmektedir.

Yapılan araştırmalarda evlilik doyumunda cinsiyetin etkisinin olduğu görülmüştür. Erkek eşteki olumsuzluğun sadece eşinin doyumsuzluğunda etki yaptığı ancak kadın eşin olumsuzluğunda hem ikisinin kendi için hem de eşinin doyumlarına olumsuz etki yaptığı bildirilmiştir (Karney ve Bradbury, 2000).

Evlilik uyumu, eşlerin birbirlerini her yönüyle öznel değerlendirilmesi olarak tanımlanabilir. Yani evlilikteki istek ve beklentilerin karşılanma derecesidir. Evlilik değerlendirmelerine ilişkin olan evlilik uyumunun farklı kavramsallaştırılmaları bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili literatür araştırmaları evlilik doyumu, evlilik uyumu, evlilik mutluluğu, evlilik kalitesi gibi kavramları aynı anlamli olarak kullanmaktadır. Bu farklı kavramlar evlilik uyumunun tanımlanmasında da farklılıkları beraberinde getirmektedir.

Bazı çalışmalarda evlilik uyumu bireylerin ilişkilerini değerlendirmeleri olarak ele alınmakta ve içinde bulunulan evlilik ilişkisi hakkında eşlerin duygu, düşünce ve davranışlarına ait ölçümler alınarak incelenmektedir. Bazı çalışmalarda ise evlilik uyumu eşlerin evliliklerinin niteliğine ilişkin bireysel algıları olarak kabul edilmekte ve eşlerin ilişkilerinden mutlu ve hoşnut olmaları olarak tanımlanmaktadır (Binici, 2000).

Evlilikteki mutluluk eşler arasında bireyin doyum hissidir. Bireyin evlilik hakkındaki genel duygularını ve ilişkinin belirli yönleri hakkındaki duygularını (karşılıklı anlaşma, aşk ve sevgi miktarı, eşiyle aynı fikirde oldukları şeylerin miktarı ve cinsel ilişkileri gibi) içerir. Evlilikteki anlaşmazlık eşler arasında sözel ve fiziksel çatışma oluşturmaktadır. Eşler arasındaki tartışmalar, birbirlerini kırma derecesinde yapılan münakaşalar, öfke, sinir, kıskançlık, kolayca incinme hissi, çevreyle iletişimde kopukluk, eve kapanma, evde çok bunalma, savurganlık, alkol ya da psikoaktif ilaç kullanma gibi eşlerin kişisel özellikleri ya da davranışlarının evlilikte problem oluşturduğu gözlemlenmiştir. Boşanma yönelimi ise evlilikte problem yaşama durumunda boşanma ihtimalini düşünme ve bu durumu çevresi ve arkadaşlarıyla hatta eşiyle boşanma olasılığı hakkında konuşma ve eşten ayrılma gibi davranışları birlikte içermektedir (Yılmaz, 2001).

Ayrıca boşanma ve eşler arasındaki huzursuzluktan çocukların da etkilendiği düşünülmektedir. Çocuk bakımı ve yetiştirmedeki fikir ayrılıkları veya çocuksuzluk, eşin kısır olması gibi sebepler de boşanmaya eğilimi sebepleri arasında sıralanabilir.

Bir bireyin davranış tarzı, duygu ve düşünceleri onun kişiliğinin belirleyicisidir. Bir ilişkiye başlama, ilişkiyi sürdürme, ilişkideki sorunlarla baş edebilme, uyum gösterme, ilişki sürecinden zevk alma ve sorunlara çözüm bulabilme kişilikle ilgili davranış şekilleridir (Yavuzer, 2004). Etkili iletişim kurma yollarını ve olası ortaya çıkabilecek problemlerle nasıl başa çıkabileceklerini bilmeleri gibi konular, evliliğe iyi bir başlangıç yapabilme fırsatını vermesi açısından önemlidir. Guthrie (1968), evlilik uyumunun şu durumların varlığında gerçekleşebileceğini belirtmektedir:

1. Bireyler eşlerinin beklentileri yönünde tutum ve davranışlarında değişiklik yapabildiklerinde ve bu değişim eşinin davranışıyla uyumlu olduğunda,
2. Eşlerden her biri değişime uyum sağlayabilmelidir. Eşlerden biri bir dereceye kadar davranışlarını değiştirebilir ve bu değişim eşin beklediği düzeyde olduğunda evlilik uyumu gerçekleşmektedir. Başka bir deyişle, gösterilen davranışlar ile beklenen davranışların ölçüsü aynı düzeyde olduğunda,
3. Bireylerin değiştiremediği bazı özelliklerinin eşleri tarafından değiştirilmeksizin kabul edildiğinde evlilik uyumunun gerçekleştiği belirtilmektedir. Evli bireylerin birbirleri ile iletişim biçimleri de evlilik uyumunda önemli bir faktördür. Araştırmacılar evli bireylerin sosyal beceri düzeylerinin, iletişim tarzlarının evlilik sürecinde ilişkiye olumlu katkıları olduğunu ve eşler arasındaki uyumsuzluğa neden olan çatışmaları çözmede etkili olduğunu belirtmektedir (akt. Tutarel-Kışlak, 1999).

2.4. Evlilik Doyumu

Fincham ve Bradbury evlilik doyumu ve kalitesi ile ilgili yapılan araştırmaların çok geniş kapsamlı olduklarını belirterek özellikle kalite ve doyum kavramlarını belirlemede ve değerlendirmede ortak bir görüşün olmadığını ve bu belirsizliğin hem eşlerin birbirlerine karşı tutumlarının, hem de evliliğin genel durumunun sağlıklı bir şekilde incelenmesine engel olduğunu öne sürmüşlerdir (Binici, 2000).

Evlilik doyumu, bireylerin, evlilik olgusu içindeki ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığı konusundaki algılarıdır (Tezer, 1996). Bunun yanı sıra evlilik doyumu, ilişkilerdeki tüm yönlerin incelenmesi sonucu bireylerin hissettikleri mutluluk ve hoşnutluk durumu olarak da kabul edilebilmektedir. (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Lewis ve Spanier (1979) ve Spanier ve Lewis (1980) çalışmalarında, çiftlerin evlilik doyumlarını etkileyen değişkenler tanımlamışlar ve bu bağlamda üç ayrı faktörden bahsetmişlerdir. Bunlar; evlilik öncesi faktörler, sosyal ve ekonomik faktörler, kişiler arası ilişki faktörleridir (akt. Aktaş, 2009).

Güngör'ün (2007) evlilik doyumunu açıklayan bir model geliştirmek üzere yapılan çalışmalar sonucunda, evlilik doyumunun bir bütün olarak ortaya konulmuştur. Bir kişilik özelliği olan özdenetimin evlilik doyumunu etkilediği ancak duygusal tutarsızlık ve yumuşak başlılık özelliklerinin doğrudan etkilerinin olmadığı görülmüştür. Bunların dışında stresle başa çıkma yöntemlerinden biri olan aktif planlamanın, psikolojik belirtilerin, evliliğe hazır olma durumunun ve evlilikteki özyeterliliğin doyum üzerinde doğrudan bir etki sağladığı da çalışmalar sonucunda ortaya çıkan bulgulardandır. Bu araştırmaların diğer bulguları arasında da, evlenme yaşının artmasının, evlilikten sağlanan doyum üzerinde etki göstermediği, fakat “eş benzerliği”nin ve “kök aile ile ilişkiler”in evlilik doyumu üzerinde yüksek düzeyde yordayıcı birer değişken oldukları öne sürülmüştür. Yapılan farklı araştırmalar sonucunda, erkeklerin evlilik doyumlarının kadınların evlilik doyumlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Evlilik doyumu kavramı çok farklı biçimlerde tanımlanmış, eleştirilmiştir (Sabatelli, 1984; Vaughn ve Baier, 1999). Örneğin Spanier ve Cole (1976), bu konuda yaptıkları çalışmalarında, evlilik doyumu kavramına ilişkin on iki farklı tanım olduğunu belirtmişlerdir (Sabatelli, 1984). Aynı kavram olmasada evlilik doyumu, evlilik kalitesi, evlilik istikrarı, evlilik uyumu kavramlarının eş anlamlı olarak kullanılması da bu eleştirilerden biridir (Curun, 2006).

Evlilik uyumu ile evlilik doyumu kavramları aralarında yüksek bir uyum bulunmaktadır, bu iki kavram sıklıkla birbirinin yerine kullanılabilmektedir.

Evlilikte mutluluk ise bireyin evlilik süreci içinde evliliğindeki karşılıklı doyum hissidir (Yılmaz, 2001).

Farklı bir tanımlamada, çiftlerin evlilik hayatlarında yaşadıkları memnuniyet ve mutluluk olarak ortaya konulmuştur. Bu kavramın, evlilik doyumu ile karıştırıldığı nokta da budur. Ancak evlilik uyumu, daha kapsamlı olup evliliğin niteliğinin de bir koşul olarak belirlenmiş olması ile evlilik doyumu kavramından ayrılmaktadır. Bu bağlamda, çiftlerden her ikisinin de ilişki sürdürebilme kapasiteleri ve evlilik süreçlerinde yaşadıkları olayları ele alış biçimleri, evlilik uyumu için büyük önem taşımaktadır (Akar, 2005).

Evli çiftlerin, evlilik süreçlerinde elde ettikleri doyum, karşılıklı pozitif etkileşim ve evlilik başarısı olarak tanımlanmıştır. Evlilik yapılan sözleşme bağlamında zorunlu bir durum olmakla birlikte, çiftelerin bu kurumu uyum içinde yürütebilmeleri gönüllü bir çaba gerektirmektedir. Ek olarak evlilik sürecinde, birlikteliği dengede tutmak ve evliliğin gerekliliklerini yerine getirmek de çiftler için oldukça zorlayıcı olabilmektedir (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

2.4.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik doyumunu etkileyen belli başlı etmenleri aşağıdaki ana başlıklar altında gruplayabiliriz (Synder, 1997; Rosen-Grandon, 1999; Chapin, Chapin, Sattler, 2001 ; Storaasli ; Markman, 1990 ; Feeney, 2002 ;Bradbury, Fincham, 2000 ; Fitzpatrick, 1988;akt. Canel,2007):

1. Evlilikte sevgi, aşk ve duygusal bağ,
2. Problem çözücü iletişim tarzının derecesi,
3. Evlilikte çatışma çözme becerilerinin varlığı,
4. Evlilikte şiddet,
5. Birlikte zaman geçirme,

6. Maddi konulardan kaynaklanan anlaşmazlıklar,
7. Cinsel doyumsuzluk,
8. Evlilikte cinsiyet rollerinin ve rol beklentilerinin karşılanması,
9. Çiftlerin kendi aile orijinlerinden şimdiki ilişkilerine taşıdıkları unsurlar,
10. Çocuklardan kaynaklanan ve evliliğe yansıyan problemler.

2.5. Yaratıcılık ve Yaratıcılık Tanımları

Yaratıcılık; ne, niçin, neden, nerede, nasıl, kim, ne zaman, vb. sorularının her alanda sorulmaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkan ve yirminci yüzyıldan içinde bulunduğumuz yüzyıla kadar geçen sürede tanımlanması en güç olan kavramlardan biridir (Üstündağ, 2002).

Yaratıcılık kavramı Latince “Creativität”, İngilizce “Creativity” ve Fransızca “Créer” fiilinden türetilen “Creativité” kelimelerinin karşılığı olarak dilimize çevrilmiştir. Daha önce hiç yapılmamış, düşünülmemiş ya da yeni olan bir olguyu ya da bir düşüncüyü ortaya koyan kişiye “yaratıcı” denir. Bir olgunun yaratılmış olması için çevreye ve kişiye yeni olması gerekir. Yeni ise; henüz mevcut olmayan, varlığının ne olduğu bilinmeyen, bir bilimin çalışma konusu olan bir olgudur. J. L. Moreno; dünyadaki yeni olguları kapsama yeteneğini yaratıcılık kavramının içine almıştır. Bu husus, bir nesnenin biçimiyle ilgili olabildiği gibi, endüstride çok kullanılan kültürel ve maddî çevredeki değişiklikler de olabilir (Budak, 1998).

Yaratıcı düşünce, herhangi bir olay karşısında o anda üretilen ya da aniden ortaya çıkan bir fikir olarak değerlendirilir ve zihnin kontrolsüz durumlarında kendini gösterir. Fakat yaratıcı düşünme süreci, bundan fazlasını gerektirir. İlham gelinceye kadar mutlaka bilinçli ya da bilinçsiz bir düşünme süreci gerçekleştirilir. Yaratıcı düşüncelerin şekillendirilmesi, açıklanabilmesi için uzun zaman ve çalışma gerekmektedir. Bu konuda ünlü fizikçilerden Joseph Henry şu şekilde bir açıklama yapmıştır: “Büyük keşiflerin tohumları, sürekli olarak etrafımızda bulunmaktadır; ancak bu tohumlar sadece onları algılayabilen ve iyi

hazırlanmış zihinler tarafından filizlendirilebilecektir” (Rosenman, 1991).

Bu kavram, yakın zamana kadar kişilere çekici gelen bir sihir, daha üstün yeteneklilik gibi tanımlamaları çağrıştıran bir kişilik özelliği olarak bilinirdi. Ancak yaratıcılık alanındaki sistemli çalışmalar bireylerin yaratıcılıklarını kullanabilmeleri için geliştirilebileceklerini de ortaya koymaktadır (Özdayı ve Uzunçarşılı, 1997).

Yaratıcılık kavramı açık ve kesin bir tanımı olmamakla birlikte birçok tanım yapılmıştır. Kimisine göre yaratıcılık bir işlem, kimisine göre ise bir üründür (Erdoğan, 2005).

Yaratıcılık kavramı ile ilgili davranış bilimciler tarafından kabul görmüş tek bir tanım yoktur. Kavramla ilgili olarak, psikoanalitik, davranışçı, insancıl, bilişsel ve etkileşimli yaklaşımlarla çeşitli tanımlar geliştirilmiş, ancak yaratıcılığın boyutları, niteliksel özellikleri ve bu özelliklerin dağılımı objektif bir şekilde ortaya konulamamıştır (Gow, 2000).

Torrance’a göre ise; bireyin olumsuz bir olay karşısında o olayı çözümede yeni bir ürün ortaya çıkarması yaratıcılık olarak tanımlayarak yaratıcılığın bir eylem olduğundan bahsetmiştir (Erdoğan,2005).

Torrance ayrıca yaratıcılığı kurulmamış ilişkiler arasındaki bağlantıları kurabilme, böylece yeni bir düşünce şeması içerisinde, farklı yaşantılar, deneyimler, yeni ve farklı düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyabilme yetisi olarak tanımlamıştır (Sungur, 1997).

Yaratıcılık kavramının hemen her alanda ortaya çıkabilirliği, her yaşta ve herkes tarafından bir davranış biçimi olarak sergilenmesinin kabul edilebilirliği, bu kavramın tanımlanmasında çeşitliliği de beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte sıralanan tanımlar arasında anahtar sözcükleri seçmek olasıdır. Bu sözcükler; “yeni, yenilik, farklılık, yeti, kavramak, süreç, kalıpları yıkmak, meydana getirmek” olarak seçilebilir. Tanımlarda ortak olan cümle ise “yeni bir şeyin ortaya konması” olarak belirlenebilir. Buna karşın (Bessis, 1973), yaratıcılığın

sadece yoktan bir ürün elde etmek olmadığını belirtmiştir. Çünkü yeni bir fikir, çoğu zaman, ya bilinen fikirlerin bileşimidir ya da eski bir fikrin farklı bir çerçeveye sokulmuş halidir(akt. Budak, 1998).

Ülgen'e göre psikolog ve eğitimciler yaratıcılığı bir süreç ve bir ürün olarak tanımlanmaya çalışmaktadır. Bu özellikler şöyle sıralanabilir (Ülgen, 1995):

- ✓ Oluşturulan ürün orjinal olmalıdır. Ürünün tümü orjinal olabileceği gibi, yeni bir ürün oluşturma şeklinde de olabilir.
- ✓ Bazı olgulardan yola çıkıp yepyeni bir olgu çıkarmaktır. Düşünmede esneklik, bilgi üretilmesinde akılcı yaklaşım önemlidir.
- ✓ Bu ürün; buluş, bilimsel bir kuram, geliştirilmiş bir olgu, edebi bir çalışma, müzikal bir beste, yeni bir tasarım gibi olabilir. Her alanda kendinehas özellikleri olan, kendi içinde sisteme sahip sembolleri ve bu sembolleri içeren araçları vardır. Özgün ürünün oluşabilmesi için gerekli olan sembol ve araçları çok iyi öğrenmiş olması, birleştirmede etkili olması beklenir.
- ✓ Problemlere yeni çözümler ya da sanatı ifade etmek için yeni yöntemler bulmaya çalışma mücadelesini vermektedirler.
- ✓ Birey hayal kurmamalı, fakat işini planlarken hayal gücünden faydalanarak düşünmelidir.
- ✓ Hedeflere varmak: için yeni ve daha etkili yöntemler bulmaya çalışmaktadırlar. Düşünceleri ile toplum ya da en azından kendileri için farklı bir şey ortaya koymaktadırlar.
- ✓ Yaratıcılık, çevreye özgün düşüncelerin sunulması, farklı bakış açısı ya da problemlere yeni ve orjinal bir yöntemle bakıştır.

2.6. Yaratıcılık Sürecinin Kuramsal Açıklamaları

Yaratıcılık konusunda araştırma yapan kişilerin çoğu, yaratıcılık sürecinin işlemesi sırasında bireyin bilinç ve bilinçaltı düzeyleri arasında yoğun bir trafiğin bulunduğunu savunurlar. Bir çözüm bulabilme isteği, verilerin toplanması, konsantre olma ve henüz belirginleşmemiş fikirlerin geliştirilmesi çabaları bilinç

düzeyinde kontrol edilebilir faaliyetlerdir. Bu faaliyetler, kişiyi sonuca yöneltirler. Ama bu, ani bir patlama şeklinde ortaya çıkan yaratıcılık olgusu değildir. Bu olgunun ne olduğunu anlayabilmek için öncelikle, görünen ani pırıltıya aldanmayıp, yaratıcılığın bir süreç olduğunu kabul etmek gerekir (Akat,1997).

Kuramlar yaratıcılığa kendi görüşleri çerçevesinde farklı açıklamalar getirmiştir.

2.6.1. Psikoanalitik Kuram

Sigmund Freud'un ilk olarak ele aldığı, daha sonrasında Ernest Kris ve Lawrence Kubie tarafından geliştirilen psikoanalitik yaratıcı düşünce kuramı, yaratıcılığın psikolojik temelleri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Freud'a göre psikoanalitik açıdan yaratıcılık, sorunlara yeni ve geçerli çözümler bulabilme yeteneği olup, imgesel ürünler yaratma becerisidir. İmgelem ise gerçekte var olmayan nesne ve olayların tasarımlarını kavrama sürecidir. Gerçek dışı tasarımları üreten bu süreç yaratıcı edinim olup, daha önce hiç düşünülmemiş sorunlara ve gereksinimlere yanıt verir (Bozkurt, 1995).

Freud'un görüşü yaratıcılıkta ve ruhsal bozukluklarda kullanılan öncül önermelere dayanmaktadır. Yaratıcılık tüm insanlarda yaratıcılığı yetenek olarak görmemektedir. Yaratıcılığı küçümsemekle birlikte bu yeteneğin çocukluk döneminde yer alan oyunların bir devamı niteliğinde olduğu inancındadır (Yavuzer, 1994). Çocuklukta kazanılan hayal gücü yaratıcılığı etkilemektedir.

Ernst Kris'e göre yaratıcı düşüncenin temeli bilinçaltıdır. Yaratıcılık süreci, yaratıcılığın eşin ile ilgili aşaması ve özenli ayrıntılaşmış aşama olmak üzere iki aşamadan ibarettir. Kris'e göre birinci aşama egonun geçici olarak bilinç öncesi düşünme düzeyine geri dönmesi, düşünce süreci üzerindeki kontrolünü gevşettiği denencesini geliştirmiştir. Birincil süreç, düşünme dürtü yönelimli, fakat organize olmamış yapıdadır. Bu tür bir düşünme anında oluşan nötr enerjinin rahat bırakılması, zevk vericidir ve bu "işlevsel zevk" yaratıcılığa yol açar. İkinci aşamada ise düşünceler, yoğun mantıksal değerlendirmeye tabii tutulur (Sungur, 1997).

Psikoanalitik görüŖe göre yaratıcılık, insanın negatif taraflarını yansıtır; bireyin iç çatışmalarının ve saldırgan tutumunun kabul gören kültürel davranışlara dönüşmesidir; farkında olunmayan içgüdüsel dürtülerle atılğanlığın bir başka yönü olarak ortaya çıkar (Ülgen, 1995).

Yaratıcılığın kaynağı ile fazla araştırma yapan yaklaşımların başında psikoanalitik kuram gelmektedir. Bu kurama Sigmund Freud, Ernst Kris, Lawrence Kubie, Slochower, MacKinnon, Jung gibi psikologlar önemli katkılar sağlamışlardır.

Ernest Kris (1952) yaratıcılık sürecini iki aşamada ele almıştır. İlki eşin aşaması, ikincisi ayrıntılaşmış (özenli) aşama olarak belirtilmiştir. Kris, daha çok birinci aşama üzerinde durmaktadır. Birincil süreç, düşünme dürtü yönelimli, fakat organize olmamış dominant öncesi yapıdadır. Bu düşünme türü anında oluşan nötr enerjinin serbest bırakılması, zevk verici olduğundan yaratıcılığa götürür. Kris, geçici olarak mantıksal ve rasyonel düşünmenin kaldırılmasının gerekliliğine inanmaktadır. Lawrence Kubie’de bilinç öncesinin, yaratıcı düşüncenin temelini oluşturduğunu savunur. Korku, suçluluk ve benzeri nörotik kişilik yönleri yaratıcı üretimi sınırlandırmaktadır. Yaratıcı birey çevresinin bilincindedir; önceden, seçmeden bilgiyi alır ve kabul eder. Gerçekliği indirgemekten kaçınır. Tam aksine kulak ile görür, ağzı ile hisseder, kalbi ile dinler. Formları işitir ve vücudu ile konuşur (Sungur, 1997).

Yaratıcılığa bir süreç olarak yaklaşan Jung, bu süreçleri psikolojik ve düşsel olmak üzere ayırır. Psikolojik süreç insan yaşamında önemli bir yer tutan duygusal olan yaşam krizlerini içerir. Düşsel süreç ise kolektif bilinçaltının derinliklerinden çıkar. Jung, insanların bilinçaltı semboller ürettiklerini; bireysel olmayan ama doğal ve aynı orijinden ortaklaşa şeyler temsileden bu sembollerin, ilkel rüyalar ve yaratıcı fantezilerden doğabileceğini belirtir (Öztürk, 2003).

2.6.2. İnsancıl (Hümanist) Kuram

İnsancıl kuramcılar, insanın doğasının sürekli mutluluk aradığına, insanın kendisiyle ve doğasıyla uyum içinde yaşamak için bilinçli olarak seçimler

yaptığına inanırlar (Öztürk, 2003). Kuramı geliştirenlerin başında Carl Rogers ve Abraham Maslow yer alır. Carl Rogers ve Abraham Maslow tarafından geliştirilen bu kuramda birey ve bireyin çevresinde gelişen olaylar oluşturmaktadır.

Rogers'a göre bireydeki bazı koşullar yaratıcılıkla bir arada bulunur. Bunlar; deneyime açık olma, değerlendirmenin içsel dokusu ile elemanlar ve kavramlarla ilgilenme yeteneğidir. Deneyimlere açık olma, bireyin çevreden gelen biçim, renk, ses gibi uyarıcıları saptırmadan düzenlemesi anlamına gelir. Burada, kavramlarda, inançlarda, algılarda, varsayımlarda esneklik ve dış uyarıcılara karşı duyarlılık söz konusudur. Değerlendirmenin içsel dokusu ise, ürünün değerinin başkalarının beğeni ya da eleştirisine göre değil, kendine özgü standartlara göre olması anlamına gelmektedir (Demirel, 1999).

Yani bu anlamda Rogers, diğerlerinin aksine yaratıcı düşüncenin yararlılığı ya da uygunluğu ile özellikle ilgilenmemiştir. Rogers, iyi veya kötü yaratıcılığın olmadığını ifade ederek, “ bir insan acıyı azaltmak için, diğeri daha katı bir işkence yöntemi bulmak için çalışır. Her ikisi de yaratıcı eylemlerdir.” demektedir. Maslow; yaratıcılık, kendini gerçekleştirme ve insan olma kavramlarını birbirine çok yakın görür, “belki de bunların hepsi aynı şeylerdir” der. Ancak çalışmalarının sonunda özel bir yetenek gerektiren yaratıcılık ile kendini gerçekleştirme anlamındaki yaratıcılığı, kişilik özelliklerinden ayrı tutmuştur. İkincisinin olağan yaşamda, geniş ölçüde ortaya çıkan ve kendini büyük bir eserden çok bir mizah ya da herhangi bir şeyi yaratıcı bir biçimde yapma olarak tanımlamıştır. Maslow'a göre yaratıcı bireyler, kendilerini diğerlerine oranla daha çok kabul edebilen, davranışları daha spontane, daha az denetimli, daha az planlı, daha kolay dışa açılabilen, daha az engellenme algılayan, özeleştiriyi daha az kullanan bireylerdir. Maslow, yaratıcı sözcüğünü bir ürün, karakter, bir etkinlik, bir süreç ve tutum olarak düşündüğünü söylemiştir. Maslow'a göre yaratıcı birey, bir çocuğun gördüklerini görebilir. Önemli olan bu bakış açısını yakalayabilmektir (Sungur, 1997).

2.6.3. Çağrışım Kuramı

Bu kuramın temelleri İngiliz ampirisistleri, Hume ve J.S. Mill'e kadar uzanmaktadır. Onlara göre fikirler arasındaki çağrışımlar, düşünmenin alt yapısını oluşturmaktadır. (Sungur,1997). Yaratıcılık, bu çağrışımların çokluğuna ve farklı olmasına bağlıdır.

Çağrışımçılık felsefe akımlarını savunanlar çoktur, bunlar arasında Aristoteles ile Locke nirengi noktalar olarak anılabilirler. Bu akımın bilimsel psikolojinin XIX.yüzyıl ile XX.yüzyıl başının psikolojisine büyük ölçüde egemen olduğu söylenebilir. Her ne kadar adı kullanılmıyorsa da, çağrışımçılığın yön veren düşünceleri birçok önemli çağdaş akımların düşüncesini teşkil etmektedir. Örneğin davranışçılık ile türlü davranışçı eğilimlerin ana düşüncesi. Bunun gibi psikolojisinde ve Pavlov'un refleksolojisinde başlıca şekilleri görülebilir. Hatta psikanaliz gibi ona karşıt görünen okullar üzerine etkilerde bulunmaktadır. Çağrışım kuramının öncüleri Hume ve J. S. Mill'dir. Mednick ise uzak çağrışımlar testini geliştirmiştir. Mednick; insanın yaratıcılığının onun çağrışımsal yeteneğine bağlı olduğunu öne sürmüştür. Örneğin; “sandalye” denildiğinde düşük düzeyde yaratıcı insanlar büyük bir olasılıkla “masa” gibi kalıplaşmış tepkiler verir. Daha yaratıcı insanlar ise kalıplaşmış bir tepkide bulunabildikleri gibi aynı zamanda”su” gibi uzak tepkiler de gösterebilirler (akt. Sungur,1997).

Sarnoff Mednick; gözlemlerine dayanarak yaratıcı süreci, bir için gerekli olan bazı çağrışım öğelerini birbirine yakınlaştırarak yani bileşimler oluşturma şeklinde tanımlanmış ve ayrıca yeni durumda birleştirilen öğelerin birbirinden ne kadar uzak ise çözüm ya da sürecin o kadar yaratıcı olacağını belirtmiştir. Mednick yaratıcılık sürecinin tanımına dayanarak, yaratıcı çözüme ulaşmak için aşağıdaki üç yöntemi öne sürmüştür:

Rastlantı: Belli bir şeyi ararken beklenmeyen bir olay veya durumla karşılaşması, yeni bir düşüncenin, yeni bir ürünün bulunması rastlantı sonucudur. Buradaki çağrışım elemanları, rastlantı sonucu uyarıcıların yan yana gelmesiyle oluşur.

Benzerlik: Gerekli çağrışım elemanları özellikle eş sesli, uyaklı, sözcük

yapılarının kullanıldığı yaratıcı yazarlıkta, müzikte, resimde, heykelde kısaca bütün sanat dallarında benzerliklerin çağrısını söz konusudur.

Aracılık: Birbirleri ile çok uzaktan ilişkisi olan olayları ve olguları bazı ortak özellikleri bularak birbirine bağlama, birbirleri ile uzlaştırma yani gerekli çağrısım elemanlarının, ortak öğeleri aracılığı ile akla gelmesini sağlama çağrışımın işleyişi için son derece önemlidir (Arık,1987).

Vexliard'a göre çağrışımçı kuramın eleştirel yönü, eski idea ve birikimlerle bağlantılı olarak düşünülmesidir. Oysa yaratıcılık yeteneği, alışılmıştan ve mevcut bağlantılardan koparak, spontan ve yaratıcı bir edimle yeni bileşimler kurar.Yaratıcı edim, özgün bir ürün meydana getirmekle kalmayıp, bilinen bir şeye indirgenemeyen, eski malzeme ile yeniden kurulamayan bir şeyler meydana getirir (Sarı, 1998).

2.6.4. Gestalt Kuramı

Berlin'de 1912'de bir araştırmacılar grubu tarafından kurulan Gestalt Psikolojisi, sonra en ziyade Fransa'da ve Amerika Birleşik Devletlerinde birçok dal kazandı. Gestalt teorisi, Çağrışımçılığın türlü varyantlarına karşı gelerek, “bütün”ün, “Gestalt”ın parçadan önce geldiğini, hatta bütünlerde analizi yapılabilen her bir öğenin, içinde bulunduğu bütüne bağımlı olduğunu ve bütün sayesinde anlam ve başka baş varsayımlarda esneklik ve dış uyarıcılara karşı duyarlılık söz konusudur. Değerlendirmenin içsel dokusu ise, ürünün değerinin başkalarının beğeni ya da eleştirisine göre ka değerler kazandığını öne sürmektedir.

Gestalt teorisi “Bütün parçaların toplamından daha büyüktür ve kendine özgü nitelikler taşır.” felsefesine temellendir ilmiştir. Buna göre birey, dışarıdan gelen uyarıcıları kendi yorumunu da katarak bir bütün olarak algılamaktadır. Wertheimer, orijinal bütünlüğünü kaybetmeksizin bütünü parçalara bölmenin yaratıcı düşünmenin önemli bir yönü olduğuna inanmaktadır. Teorisinin önemi; süreci aşamalı bir sırada görmek yerine bir bütün olarak vurgulamasından kaynaklanmaktadır.

Gestaltçılar yaratıcılık yerine “Üretgen Düşünce” ve “Sorun Çözme” kavramlarını kullanmayı tercih etmektedir. Wertheimer, yaratıcı düşünce tarzını devamlı kullananları toplumun üstün yetenekli kişileri olarak tanımlamaktadır. Bu kişiler olayların esasını ararlar ve yapısal gerçeklere yöneliktirler. Düşüncede zihinsel yetenekleri merkezileştirip, yeniden örgütler ve tekrar merkezileştirirler (Aslan, 1994). Wertheimer, yaratıcı düşünmenin yalnız zihinsel problemlere özgü olmadığını, toplumsal ilişkilerde de geçerli olduğunu belirtir (Genç, 2000).

Gestalt Kuramı, çağrışımıcılığın çeşitli seçeneklerine karşı çıkarak, bütünün parçadan önce geldiğini hatta bütün içerisinde analizi yapılabilen her bir ögenin, içinde barındığı bütüne bağımlı olduğunu ve bütünden dolayı anlam ve başka değerler kazandığını ileri sürer. Yaratıcılık ve keşfetme süreci, Gestalt psikolojisinde çözülmesi gereken sorunların ya da ortaya çıkan zorlukların fonksiyonu olarak, belirli bir durumu farklı bir bütün içerisinde yeniden keşfetmektir. Çözümün içten bir aydınlanma ve basit öğelerin analizi yoluyla kavranmaktan uzak olduğunu ileri sürerler. Gestaltçılar, problem ve çözümler karşısında yaratıcı davranıştan bahsetmelerine karşın yaratıcılık sürecini açıklamazlar (Yavuzer, 1994).

2.6.5. Algı Kuramı

Algısal yaratıcı süreç kuramını geliştiren Ernest Schachtel, yaratıcı olabilmek için güdülenmenin ve dış dünya ile ilişki kurmanın gerekliliğini savunmaktadır. Ona göre yaratıcılık, bir objeye değişik açılardan yaklaşabilmeye imkan sağlayan algısal bir açıklıktan doğar. Yapılan bu eylem, güdülenme ile birlikte yürütülürse kişideki yaratıcılık gerçekleşebilir. Bu durum aynı zamanda geleneksel düşünme alışkanlığından da kişiyi uzaklaştırır (Öztunç, 1999).

2.7. Yaratıcılığı Etkileyen Faktörler

Yaratıcılığa etki ettiği düşünülen faktörler şunlardır:

a) Duygusal engeller: Duygusal engeller, yanlış yapmaktan veya risk almaktan

korkma, belirsizliklere hoşgörölü olma yeteneğine sahip olmama, fikirleri genellemekten çok onları yargılamayı tercih etme, güven ve kural isteği, rahat olamama ve üzerinde uğraşılın bir problemi bir süreliğine bir kenara bırakma, meydan okumada eksiklik, daha hızlı başarılı olmak için aşırı güdülenme, hayal gücünü kontrol edememe, hayalle gerçeği ayırt edememedir (Evans, 1991). Birey fikirlerini yargılayarak yaratıcılığını törpülemektedir.

Duygusal engeller, fikirleri araştırma ve değiştirme özgürlüğünü kısıtlayan engellerdir. Fikirlerin birbirleriyle bağlantı kurmasını engellerler. Aynı zamanda bu engeller yenilikleri engelleyen psikolojik engellerdir (Rıza,1999).

b) Kültürel engeller: Kültürel ve çevresel engeller, kültürel örneklerden ve hazır sosyal ve fiziksel çevreden kaynaklanır. Toplumsal değerler, bir kültürden diğerine değişmekte olup bazen yaratıcılığı destekler, bazen de yaratıcılığa engel olacak niteliktedirler (Evans, 1991). Hayal etmenin boşa harcanan zaman olarak görölmesi, dalgınlıklar, fikirleri eyleme geçirmede desteksizlik, sabit fikirli amirler, örgütsel iklim, sağduyunun mantığın ve sayıların iyi, duygular, sezgiler, eğlenme ve mizahın kötü kabul edilmesi ya da problem çözme gibi ciddi işlerde yerinin olmadığının sanılması, zaman eksikliği kültürel ve çevresel engellere örnek olarak verilebilir (Rıza,1999).

c) Öğrenilen engeller: Materyal kullanım şekilleri (fonksiyonel kalıplaşma), anlamların yüklenmesi, ihtimallerin beklenilmesi ve kalıplaşmış olan tabularla ilgili gelenek engellerini kapsamaktadır (Vidal, 2004).

d) Algılama engelleri: Algılama engelleri, problemi anlamak için ihtiyaç duyulan bilgiyi veya problemin kendisini açıkça anlamamızı sınırlandıran engellerdir. Bu tip engeller, algılamalarımızın her zaman doğru olmayışından kaynaklanır (Rıza,1999).

Algılama engellerinden birincisi sabit bir şekil verme, etiketlendirme veya sınıflandırma yapmadır. Sabit bir şekil vermekle yani basmakalıp düşünmekle kişı görmeyi istediği şeyi görür. Yaratıcı fikir geliştirmek için bir kavramı diğer kavramlarla birleştiren o kavramın farklı bir rol almasına da izin vermek

gereklidir. Basmakalıp düşünmek bunu zorlaştırır. Herhangi bir etiketlendirme uygulandığında, bir kişinin nesnenin ya da kavramın doğru özelliklerinin farkına varmak zorlaşır. İkinci algılama engeli ise, doğru problemi ayırmakta güçlük çekmedir. Bu doğru olmayan yetersiz bilgiden, problemi açıkça görmek problemde problem sahibinin çok fazla probleme dâhil edilmesinden, çok fazla çözümün yapılmasıyla işlevsel saplanımın olmasından kaynaklanabilir. Üçüncü ve en genel algılama engeli, bir probleme yapay sınırlamalar ve tahminler eklemektir. Bir diğer engel ise probleme çeşitli açılardan görme yeteneğine sahip olmamaktır (Vidal, 2004).

e) Yüklü program engelleri: Kalıplaşmış konular bütünü olan ve belli süre içinde tamamlanılması gereken eğitim programları da yaratıcılığa engel olabilmektedir. Kalıplaşmış konular bütünü olan ve belli süre içinde sonlandırılması gereken eğitim programları da yaratıcılığa engel olabilmektedir. Çünkü programların tamamlanması, tek amaç haline gelmekte bu açıdan da öğretmenlere hesap sorulmaktadır. Bireysel gelişmeye önem vermeyen ve sadece mantıksal düşünceye dayanan eğitim sistemi de yaratıcılığı engellemektedir (Rıza,1999).

Torrance'in 1964 yılında Amerika Birleşik Devletleri, Porto-Riko Fransa, İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'da yaptığı araştırmada, 9-11 yaşlarındaki çocuklarda birbirinden çok uzak düşünce yeteneği gözlemelemiştir. Torrance bu araştırmasında; çocuklardan, ilginç karakterlere ilişkin hayvan hikâyeleri üretmelerini istemiştir. Çocukların ortaya çıkardıkları bu öykülerin içeriği analiz edildiğinde; asıl baskı tipinin kendisi, anne-babası, arkadaşları ve toplum olduğu ortaya çıkmıştır. (Sungur, 1992).

2.8. Yaratıcılık Sürecinin Aşamaları

Yaratıcı düşünme süreci ilk olarak, Dewey (1920) tarafından ortaya konulan problem çözme modelidir. Dewey, problem çözme sürecini beş adımda tanımlamaktadır (Starko, 2001). Bunlar:

1. Problem güçlük derecesi hissedilir.
2. Hissedilen güçlük tanımlanır ve ortaya konulur.
3. Problem hakkında olası çözümler düşünülür.
4. Bulunan çözümlerin sonuçları değerlendirilir.
5. Çözümlerden birisi kabul edilir.

Dewey’le aynı çağda yaşamış olan Wallas, yaratıcı insanların yazdıkları üzerinde durarak çalışmalar yapmış ve yaratıcı sürecin klasik tanımını, dört adım şeklinde oluşturmuştur. Wallas’a göre yaratıcılık sürecinin aşamaları şunlardır (Starko, 2001):

1. Hazırlık Aşaması
2. Kuluçka Aşaması
3. Aydınlanma (Fikrin Doğması) Aşaması
4. Doğrulama (Fikir Gelişmesi) Aşaması

2.8.1. Bilgi Depolama Aşaması (Hazırlık aşaması)

Yaratıcı eylem beynimizin konu üzerine yoğunlaşmasıyla başlar. Konuyla ilgili olarak belleğimizdeki kayıtları değerlendirir, bilgiler toplar, bunları amacımıza uygun biçimde toparlar ve değerlendirmeye alırız (Yıldırım, 2002). Yaratıcı kişi bilgilenme sürecinde büyük bir doyumsuzluk içerisindedir. Fakat bu beklenen bir durumdur. Bu doyumsuzluğun bilincinde olmak yaratıcılık ruhunun en büyük erdemidir.

Bu dönemde sorun, ihtiyaç yada gerçekleştirilmek istene şey saptanır ve tanımlanır. Çözüm ya da ihtiyaçlar için bilgi ve malzeme toplanır (Üstündağ, 2003). Yaratıcılık kavram ve olaylar arasında var olmayan ilişkiler kurmaya dayandığına göre, elde edilen bilgi ve oluşan düşünce ne kadar çok olursa yaratıcı bir fikir yaratmak o kadar kolay olmaktadır (İraz, 2005). Bu aşamanın tam anlamıyla başarılı olabilmesi için araştırma, ihtiyaç duyulan bilginin belirlenmesi ve bilgiye ulaşabilmek ve kişisel sınırları zorlama yeteneği gerekir (Bently,1999).

2.8.2. Kuluçka Aşaması

Bu evrede kişi, problem hakkında bilinçli olarak düşünmez. Bu esnada birey, diğer aktivitelerle uğraşırken, bireyin zihni, problem yada soruyu düşünmeye devam eder. Artık birey, farklı fikir ve bilgileri birleştirmiş, karşılaştığı problemi tanımlamış ve çözüm üretmeye başlamıştır. Kuluçka aşamasında sorundan uzaklaşarak daha öncesine gidilir. Sorun zihnin irdelemesine ve algılanmasına bırakılır (Üstündağ, 2002). Bu aşama zorunluluktan kaynaklanır. Çoğu zaman farklı işlerle uğraşmak zorunda olduğumuzdan ve dikkatimizin dağılmasında dolayı çalışmamıza ara vermek zorunda kalabiliriz (Yıldırım, 2002).

2.8.3. Aydınlanma Aşaması

Bu aşamada düşünceler yaratıcılığa temel oluşturmak üzere zihinde doğarlar (Üstündağ, 2002). Yaratıcılık, anlık parıltılar ve ışıltılar halinde oluşur. İnsanların bu parıltıların farkına varmaları ve bunları bir an önce kaydedebilmeleri gerekir (Bently, 1999).

Beynimiz bilinçli veya bilinç altında konuyu düşünürken bir uyarı arana ilişkinin doğmasını sağlar. Artık yeni fikir yaratılmıştır (Yıldırım, 2002). Ortaya çıkan her yaratıcı düşüncenin en iyi düşünce olacağı şeklinde bir önyargı gelişir. Ancak, sonradan üretilen düşünceler bunun böyle olmadığını gösterir. Zihin çevresinde yeni algılar elde ettikçe yeni düşünceler ortaya çıkar (İraz, 2005).

2.8.4. Değerlendirme ve Uygulama Aşaması

Gerçekleşme-Doğrulama (verification)- Değiştirme Aşaması: Yaratılan her fikir hemen uygulanabilecek kadar iyi olmayabilir (Yıldırım, 2002). Bu nedenle bu aşamada oluşan fikirler toplanır ve işe yarayacaklar farklı bir şekilde değerlendirilir (Bently, 1999).

Aydınlanma aşamasında ortaya çıkan fikirler bu aşamada ihtiyaçlarımızı karşılar mı karşılamaz mı, hazırlık aşamasında belirlediğimiz ölçütlere uygun mu değil mi sorularına cevaplar aranır. Mantıksal düşünce burada devreye girerek

yaratılan fikrin uygulamaya değer olup olmadığına karar verir (İraz, 2005).

Aniden ortaya çıkan yeni fikir problem durumuna uygulanır. Problemi çözmediği görülürse döngü tekrarbaşlatılır ya da ufak tefek değişikliklere uğratarak çözüme ulaşılır.

2.9. Yaratıcı Bireyin Özellikleri

Beceri tanımı gereği, geliştirilebilen bir özelliktir. Yaratıcı düşünme becerisini geliştirebilecek tutum ve davranışlara geçmeden önce, her beceri için geçerli olan iki temel gerçeğin ortaya koyulması gerekir. Birincisi, beceri zaman, sabır ve çabayla kazanılır. İkincisi, aynı çabayı gösterecekler bile iki kişi aynı oranda gelişemez, aralarında daima küçük veya büyük bir farklılık olur. Becerilerin hangi ölçülerde geliştirilebileceği; bilgi birikimi, doğuştan gelen yetenekler ve içinde bulunulan koşullar gibi birçok faktöre bağlıdır (Yıldırım, 2002). Dolayısıyla, yaratıcılığı geliştirmek için harcanan çabaların kapsamlı ve sürekli olmalıdır.

Yaratıcı kişiler, doğru soruları sorarak problemleri saptama becerisine ve belirli bir bilgi alanında sınırların ötesine gitme hevesine de sahiptirler. Yaratıcı kişiler zihinsel hareketliliğe sahiptir; böylelikle sorunlara yeni veya uygun yaklaşımlar bulabilirler ve ters düşen durumları değerlendirebilirler. Ayrıca başarısızlık riskini almaya da isteklidirler (Rowe, 2007). Yaratıcı birey, her şey hakkında sürekli soru sorar, birbirinden ilgisiz pek çok alanla ilgilenir ve buluşlarını alışılmamış nedenlere dayar. Problemlere ve sorunlara karşı çok fazla özgün ve zeki çözümler önerir (Üstündağ, 2003). Bu bireyler daha kıvrak zekalı denilebilir.

Yaratıcı bireylerde çevrelerinde insanlardan oldukça farklı kişilik özelliklerine sahip oldukları düşünülmektedir. Bireyin etrafındaki her şeye karşı olan merak ve ilgisi, gözlem yeteneği ve eleştiren yapısı, bilgi boşluklarının yakalanmasında gösterdiği dikkat, yaratıcı bireylerin özelliklerinden sadece birkaçını tanımlamakta olduğu söylenebilir (Aslan, 1994).

Yaratıcılık kadar, yaratıcı kişilerin özellikleri de araştırma konusu olmuştur

(Açıkgöz, 2003). Yaratıcı insanların özellikleriyle ilgili Torrance'ın oluşturmuş olduğu özellikler birbiriyle çelişki içermekle beraber şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Düzensizliğe, karışıklığa tolerans
2. Serüvenci (Andreason, 2009)
3. Güçlü sevecenlik
4. Özgeci
5. Başkalarının farkında
6. Sürekli herhangi bir şeyle meşgul
7. Karışıklığa, düzensizliğe ilgi
8. Gizemli olana ilgi
9. Zor işlerle uğraşma
10. Dış dünyaya karşı çekingen
11. Eleştirilerinde yapıcı olan
12. Cesur
13. Bilinçli ve kurala bağlı
14. Görgü kurallarına uymayan
15. Sağlık kurallarına uymayan
16. Mükemmelliğe karşı istek
17. Kararlı
18. Farklı değer hiyerarşisine sahip
19. Gayrimemnun
20. Aşırı düzenlemeden rahatsız olan
21. Başat (dominant)
22. Coşkulu

23. Enerjik
24. Hata bulan
25. “Farklı” diye tanınmaktan korkmayan
26. Güzelin, iyinin, alışılmışın dışında olduğunu bilen
27. Meraklı
28. Kendi kendine yeten
29. Yalnızlığı seven
30. Değer yargılarında bağımsız
31. Düşüncelerinde bağımsız
32. Bireysel
33. Sezgili
34. Çalışkan
35. İçer yönelimli
36. Alışılmamış uğraşlarla vaktini geçiren
37. İş yeteneği eksik
38. Hata yapan
39. Uyumsuz
40. Garip alışkanlıkları olan
41. Karmaşık fikirleri tercih eden
42. Köktenci
43. Amaca giden yolda kesin kararlı
44. Kendine güvenli
45. Kader duygusuna sahip

46. Mizah duygusuna sahip
47. Dik kafalı
48. Değişken mizaçlı
49. Bazen ilkel, kültürsüz
50. Hiçbir şeyi kendisine tanıtıldığı gibi kabul etmeyen
51. Bazen kendi dünyasına çekilmiş sessiz, sakın
52. Katılımcı olmayan
53. İçe dönük, benmerkezci, içsel kaygıları olan
54. Kendini korumaya daha az istekli
55. Sabırlı (Özcan, 2000)
56. Kolayca kışkırtılabilen ve kızdırılabilen
57. Tekrarlı davranışları olan
58. Karmaşık bir kişiliği olan (Sungur, 1997)
59. Algılaması esnek
60. Zihinsel kapasitesi esnek (Altuğ, 2004)
61. Kendisini pasif ve konformist gösteren

Kısacası, yaratıcı kişiler toplumun geri kalanından biraz ,farklı’ olmalarıyla dikkat çekerler. İster işlerinde ister çevrelerinde karşılaştıkları engelleri ve hayal kırıklıklarını ele alış şekillerinin farklılıkları en dikkat çekici noktadır. İşlerini değiştirmek ya da ümitsizliğe düşmek yerine farklılık ve çatışmayı avantaja dönüştürme ve bunlardan faydalanma eğilimindedirler.

Yapılan literatüre taramalarında görülmektedir ki yaratıcı bireyler, ortak ve belirgin, kişilik özelliklerine sahip olduklarını görülmektedir. Ancak, yaratıcılık ve yaratıcı bireylerin kişilik özellikleriyle ilgili, birbirini destekleyen veya ters düşen, bilgilere de rastlamak mümkündür. Bu sebepten dolayı, her özelliğin, her

yaratıcı bireyde var olamayacağını belirtmek gerekmektedir.Yaratıcı olarak görülen bireylerde aynı özellikleri aramanın doğru olmadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte, yaratıcı birey bu özelliklerin birçoğuna da sahip olabilir diyebilmekteyiz (Gençtan,1988).

Yaratıcı insanlarla ilgili çok sayıdaki özellik kolayca kısaltılıp örnek karakteristikler haline getirilemez. Ama bilimde ve sanatta hem tarihi şahsiyetlerde hem de tanınmış çağdaş, başarılı insanlarda ortak olan birkaç faktör vardır. Yaratıcılıkları yüksek olan insanlar, olumsuz düşünenler grubundan ziyade kesinlikle olumlu düşünenler grubundadırlar. Problem ve engelleri bir meydan okuma ve fırsat olarak görmekten yanadırlar. Yaratıcı insanların olumlu fırsat kollayan bakış açılarını destekleyen daha kişisel faktörler de vardır (Alder, 2004). Kendilerine güvenleri vardır ve kendilerinden emindirler (Erdoğan, 2006). Yaratıcı bireylerin yanlış yapmaktan korkmayan ve akıllarına geleni denemekten çekinmeyen kişiler oldukları belirtilmiştir (Günel, 2006).

- Hedefleri üzerinde, bunları elde etmedeki başarıları üzerinde ve hedeflediklerini başaramadıkları durumlardan aldıkları dersler üzerinde çok düşünürler.
- Kendi güçlü yanlarını ve zayıflıklarını tanır ve tahlil ederler, güçlü yanlarını da optimum seviyede uygularlar.
- Hayatlarının daha az yetenekli oldukları alanlarında sızlanmaz, kendi kendilerine acıyarak debelenmezler.
- Yenilgileri ve başarısızlıkları daha büyük başarı ve öğrenme fırsatı olarak yeniden çerçevelerler.

Bu özellikler, yaratıcı insanların düşünme ve tavır konusundaki genel tarzlarını yansıtır. Bu anahtar faktörlerden herhangi biri zaman ve mekan şartlarına bağlı olarak, bir insanın yaratıcı üretkenliğini açıklayabilir.

2.10. İlgili Araştırmalar

Araştırmaya konu olan evlilik uyumu ve yaratıcılık konusunda alanda yapılan araştırmalar, bulgular ile paralel bir şekilde derlenip açıklanmıştır.

2.10.1. Evlilik Uyumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Creasey (1991) 155 çiftle yaptığı çalışmada çatışma yönetimi davranışı ve içsel modeller arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Güvenli içsel çalışan modele sahip kişilerin ilişkilerinde daha uyumlu olduklarını saptamıştır. Güvensiz kadınlar partnerlerini kaybetme kaygısıyla çatışmadan uzak durabilmektedirler. Ayrıca araştırmanın sonuçlarından bir diğeri de çiftlerden her ikisi de güvensiz ya da kararsız ise çatışmayı çözerken daha fazla negatif davranışlar sergiledikleridir. Benzer sonuçlar Simson ve arkadaşları (1996) tarafından da saptanmıştır. Kaygılı bağlanan kadın ve erkekler problem oluştuktan sonra eşlerini ve ilişkisini tanımlarken daha az olumlu betimlemeler kullanmaktadırlar. Kaygılı kadınlar kaçınan erkeklere oranla daha fazla kaygı ve negatif davranış göstermektedirler. Kaçınan erkek modelleri ise partnerlerine karşı daha az sıcaklık ve destek sağlamaktadırlar. Yani güvensiz bireyler ilişkilerinde; kaçınma, agresyon ve kendini çekme gibi yöntemler denerken, güvenli bireyler sorun yönetiminde daha yapıcı ve olumlu tavırlar ortaya koymaktadırlar (Yıldız, 2005).

Hamilton Anksiyete ölçeği puanlarıyla Çift Uyum Ölçeği puanlarının değerlendirilmesiyle elde edilen sonuçta görülmüştür ki; anksiyete ölçeğinden alınan puanlar arttıkça, çift uyumu ölçeğinden alınan puanlar azalmaktadır. Kısacası kaygı evlilik uyumunu negatif yönde etkilemektedir (Fışıloğlu, 2006).

Araştırmanın konusuna benzer bir çalışmada Karney ve Bradbury tarafından yapılmıştır. Nörotisizm ve evlilik ilişkisinin evlilik doyumu üzerine etkisi ve yapısal anksiyete ile evlilik doyumsuzluğu arasındaki ilişki incelenmiştir ve yeni evli çiftlerde eşlerin doyumu ve yapısal anksiyete arasında negatif ilişki olduğu bulunmuştur (Bradbury,1990).

Evlilik doyumu konusunda gerçekleştirilen çalışmalar, evliliğin ilk yıllarında evlilik doyumunun yüksek olduğunu, zaman içerisinde ise azalma eğilimi

gösterdiğini doğrulamaktadır. Karney ve Bradbury'nin (1997) bu konuda gerçekleştirdikleri bir çalışma da bu konudaki diğer araştırma bulgularını doğrulamaktadır. Her iki eşin de ilk evliliği içinde olduğu, ortalama 12 haftalık evli, % 75'i beyaz, 60 yeni evli çiftin kullanıldığı çalışmada, evlilik uyumu, evlilik kalitesi, evlilik doyumu ve kişilik ölçümleri gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar anketleri birbirlerinden ayrı olarak cevaplamışlardır. Ayrıca eşleriyle beraber bir problem üzerindeki tartışmaları esnasında videoya çekilmişler ve bu kayıtlar sözel kodlama taktığı ile kodlanmıştır. Evlilik doyumu konusundaki ölçümler ise 4 sene boyunca mail yoluyla, her altı ayda bir toplam 8 kez gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, evliliğin ilerleyen zamanlarında evlilik doyumunun azalma eğiliminde olduğunu doğrulamaktadır. Bu sonuç, evliliğin ilk zamanlarında çiftlerin ideallerinin onlara motivasyon sağladığı şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise, evlilik hayatına düşük evlilik doyumuyla başlayan çiftlerin, boşanma veya ayrılık oranlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Evliliğin başlangıcında evlilik doyumu düşük olan çiftlerle yapılacak çalışmalarda, bu çiftlerin doyum seviyelerini yükseltmekten ziyade, boşanma risklerini azaltmak üzerinde çalışmanın daha faydalı olacağı önerilmektedir. Araştırmanın kişilikle ilgili ölçümlerinin gösterdiği bir diğer önemli sonuç ise, nevrotikliğin evliliğin ilk yıllarındaki düşük evlilik doyumuyla alakalı olduğunu, problem çözme davranışının ise, evlilik doyumundaki değişmelerle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bir diğer ilginç sonucu ise, kadınların tartışmalar esnasındaki negatif tavırlarının doyumu arttırdığı yönündedir. Bu sonuç, problem çözme davranışının evlilik problemlerini çözümüleme, problemlere göğüs germe ve bağlılığı arttırdığı şeklinde yorumlanmıştır.

Johnson, Amazola ve Booth (1992) çiftler arasındaki uyumun doğasını ve durağanlığını anlamak için evli çiftlerle 8 yıllık süreç içerisinde üç kez görüşme yapmışlardır. Yapılan analiz sonucunda, eşler arasındaki uyumun nasıl ölçülürse ölçülsün kişilik özellikleri kadar durağan olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, araştırmada eşler arasındaki mutluluk ve etkileşimin zaman içinde düştüğü

bulunurken, boşanma eğilimi ve anlaşmazlığının değişmediği görülmüştür (Yılmaz, 2001).

Canel (2007), geliştirmiş olduğu problem çözme becerilerinin geliştirilmesi yoluyla evlilik doyumunun arttırılmasına yönelik grup çalışmasını evli bireye uygulamış ve ön test son test ve kontrol grubu kullanarak programın etkililiğini sınamıştır. Çalışmanın sonucunda evli bireylerin evlilik doyumlarını, evlilik uyumlarını, evlilik ilişkilerinden duydukları mutluluğu, eşlerine duydukları yakınlığı arttırdığı ve eşle yaşanan çatışmaları, ona duyulan öfkeyi azalttığı bulunmuştur. Fakat, yapılan çalışmanın evli bireylerin eşlerinden kaynaklanan problemler, maddi kaynaklı problemler ve ebeveynlik anlayışındaki farklılıklardan kaynaklanan problemlerde etkili olmadığı görülmüştür.

Yıldırım (1992) evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler ile ilgili araştırmasında, küçük yaşta evlenmenin evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediğini, evlilik şekli, ortak alan olan yerlerde iş paylaşmaları, eşlerin cinsel yaşamda anlaşmaları, akraba evlilikleri ve sosyal destek değişkenlerinin evli bireylerin uyum düzeylerini önemli derecede etkilediğini ortaya çıkartmıştır.

Diğer bir çalışmada ise, evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Kışlak, 1997). Çalışmada cinsiyet ve evlilik uyumuna bağlı olarak nedensellik ve sorumluluk yüklemelerindeki nedensel ilişki değişimleri ve yükleme boyutlarının evlilik uyumunu yordamadaki katkıları incelenmiştir. Bu amaçla 224 evli kişiye (112 erkek, 112 kadın) *Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ)* ve *İlişkilerde Yükleme Ölçeği (İYÖ)* uygulanmıştır. Genel olarak bulgular olumsuz eş davranışlarına yapılan yüklemelerle evlilikte yaşanan uyumsuzluğun birbiriyle olan ters ilişkisini ortaya koymuştur. Eşleriyle uyumsuz olanların elde ettikleri yükleme puanı ortalamalarının, eşleriyle uyumlu olanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Böylece evlilikte yaşanan uyumsuzlukla olumsuz yüklemeleri kullanma arasında önemli bir bağlantı olduğu anlaşılmaktadır. Cinsiyet değişkeni yönünden yükleme boyutları arasındaki farklar araştırıldığında, cinsiyet değişkeninin sorumluluk, güdü, nedensellik

yüklemesi, toplam ve yükleme toplam puanları ile bağlantısı olduğu bulunmuştur. Bu durumun kültürümüzde, kullanılan yüklemelerin kadın ve erkekler arasında farklılık gösterdiğine, kadınların nedensellik yüklemeleri ile sorumluluk yüklemelerinden güdüyü ve genel olarak yüklemeleri, erkeklerden daha fazla kullandıkları şeklinde açıklanmıştır. Nedensellik yüklemeleri ve sorumluluk yüklemelerinden hangisinin evlilik uyumunu zordadığı incelendiğinde nedensellik yüklemelerinden çok, sorumluluk yüklemelerinin evlilik uyumunu daha iyi yordadığı görülmüştür. Çesitli yüklemeler içinden evlilik uyumunu yordayan tek anlamlı değişkenin, güdü yüklemesi olduğu belirlenmiştir.

Crowther (1985) depresif olan ve olmayan hasta grupları üzerinde depresyon ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiye bakmıştır. Terapistlerin ve hastaların ayrı ayrı evlilik uyumu ve depresyon açısından bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Bu araştırma sonucunda depresif grubun evlilik uyumlarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Araştırmada depresif erkeklerin, depresif kadınlara göre kendilerini daha uyumlu olarak değerlendirdikleri de araştırmada gözlenen bir başka bulgudur (Kalkan, 2002).

Bir başka araştırmada ise evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki incelenmiştir (Günay, 2000). Araştırma 66 çift üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bireylerin kişisel düşünme modellerini saptamak amacıyla *Markova* tarafından geliştirilmiş olan 12 soruluk *Kisisel Düşünme Modelleri Soru Listesi* ile 32 sorudan olusan *Evlilik Uyum Ölçeği* kullanılmıştır. Yurt dışında *Dyadic Adjustmen Scale* olarak tanınan ve Türkiye’de geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış olan Evlilik Uyum Ölçeği evli ve evli olmayan çiftler arasındaki uyum düzeyini ölçmek için hazırlanmıştır. Dört tane alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçekler; duygusal ifade düzeyi, bağlılık düzeyi, evlilik doyumu ve fikir birliği düzeyidir.

Evliliklerini uyumlu olarak tanımlayan çiftlerle, uyumsuz olarak tanımlayan çiftler arasında bazı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Uyumlu çiftlerin ortak yönlerinin uyumsuz çiftlere oranla daha fazla olduğu, dolayısıyla fikir birliği

düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Uyumlu çiftler aynı zamanda birliktelik düzeyleri ve duygularını ifade etme düzeyleriyle de uyumsuz çiftlerden daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Araştırma neticesinde kişisel düşünme modelleri benzer olan çiftlerin daha uyumlu olmasından yola çıkılarak, evliliklerde benzerliklerin önemli olduğu sonucuna varılmıştır (Canel,2007).

Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumuyla ilişkisinin araştırıldığı bir diğer çalışmada, cinsiyete bağlı olarak empati puanlarının arasında fark olup olmadığına da bakılmıştır (Kışlak, Çabukça, 2002). Bu amaçla 150 evli kişiye (75 kadın, 75 erkek) *Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)* ve *Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ)* uygulanmıştır. Yapılan hiyerarşik Regresyon analizi sonuçlarına göre, empatinin evlilik uyumunu yordayan anlamlı bir değişken olduğu belirlenmiştir. Bu durumda empatiyle ilişkinin niteliği, birbiriyle olumlu olarak bağlantılı görünmektedir. Empati puanları cinsiyete bağlı olarak ise değişmemektedir.

Evlilik uyumu ve mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkileri araştıran bir diğer çalışmada ise (Koydemir, Selşik, Tezer, 2005), 50 evli çiftin evlilik uyumlarının mükemmeliyetçiliğin üç boyutuna göre (kendine yönelik, baskalarına yönelik ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik) farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Çalışmada eşler *Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ)* ve *Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ)* yanıtlamışlardır. Bulgular yüksek ve düşük evlilik uyumuna sahip eşlerin, mükemmeliyetçiliğin üç alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı farklılıklar bulunmadığı ve bu boyutlarla evlilik uyumu puanları arasındaki korelasyon katsırlarının da anlamlı düzeyde olmadığını göstermiştir. Sonuç olarak araştırmacılar, Türkiye’de bu konuda ileride yapılacak çalışmalarda, stres faktörüyle birlikte evlilik doyumu ve kalitesini yordamada etkili bulunan ilişki sürecindeki etkileşimler, paylaşılan günlük aktiviteler gibi ikili ilişkilerdeki özelliklerin ve ilişki yürütme becerisi empati gibi ilişkiye yönelik kişilik özelliklerinin de araştırılmasının eş uyumu ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkilerin açıklığa kavuşturulmasında rol oynayabileceği sonucuna varmışlardır.

Günay (2000), evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki konulu araştırmasında, evliliklerini uyumlu olarak tanımlayan çiftler ile uyumsuz olarak tanımlayan çiftler arasında farklılıklar bulmuştur. Uyumlu çiftlerin ortak yönlerinin uyumsuz çiftlere oranla daha fazla olduğu, dolayısı ile fikir birliği düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Uyumlu olan çiftler, aynı zamanda, birliktelik düzeyleri, duygularını ifade etme düzeyleri ile de uyumsuz çiftlerden daha yüksek puan elde etmişlerdir (Günay, 2000).

Aktaş (2009), yapmış olduğu bir çalışmada kaygı düzeyinin evlilik uyumuyla ilişkisine bakıldığında kaygı düzeyi iki alt başlık altında incelenmiş olup katılımcıların durumluk kaygı ve sürekli kaygı durumlarının evlilik uyumuyla ilişkisi incelenmiştir. Araştırmaya göre evlilik uyumu ile sürekli kaygı ve durumluk kaygı düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Durumluk kaygı düzeyi arttıkça evlilik uyumu azalmaktadır, benzer şekilde sürekli kaygı düzeyi arttıkça evlilik uyumu azalmaktadır. Bu etki farklı çalışmalarla da gözlemlenmiştir. Buna göre; İncelenen bir çalışmada Hamilton Anksiyete ölçeği puanlarıyla Çift Uyum Ölçeği puanlarının değerlendirilmesiyle görülmüştür ki; anksiyete ölçeğinden alınan puanlar arttıkça, çift uyumu ölçeğinden alınan puanlar azalmaktadır. Sonuç olarak kaygı evlilik uyumunu negatif yönde etkilemektedir.

Temel (2013), yaptığı çalışmada, aldatma tipi-affetme, olumlu duygu-affetme ve baş etme-affetme ilişkilerinde evlilik doyumunun aracı rolünü araştırmaktır. 122 evli kişiye Demografik Bilgi Formu, Pozitif ve Negatif Duygular Ölçeği, Suça İlişkin Kişilerarası Motivasyonlar Ölçeği, Çiftler Uyum Ölçeği ve Başa çıkma Yolları Ölçeği uygulanmıştır. Sonuçlara göre, evlilik doyumu problem odaklı başa etme-affetme ilişkilerinde aracı rol oynamamıştır.

Yıldız (2013)'de yaptığı çalışmada algılanan anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişki incelenmiş ve evli bireylerin evlilik doyumlarının yaşına, eşinin yaşına, cinsiyetine, eğitim durumuna, gelir düzeyine, iş durumuna, evlenme biçimine, evlilik yılına, çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Çalışmada 102 kadın, 98 erkeğe ulaşılmış Evlilik Yaşam Ölçeği ve

Anne Baba Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda evlilik doyumu bireylerin eğitim durumuna, eşlerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bireylerin kendilerinin ve eşlerinin eğitim durumları yükseldikçe evlilik doyumlarının yükseldiği, severek evlenen çiftlerin evlilik doyumunun görücü usulü evlenen çiftlere göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Yıldız 2013).

Bradbury ve ark. (2008), 156 çiftle yaptıkları araştırmasında, evlilik doyumunu, ebeveynliğe geçiş sürecinde incelemiştir. Evlilik doyumu verileri, ilk çocuğun doğmasına yakın bir süre kala iki kere ve ilk çocuk doğduktan sonra iki kere olmak üzere, dört kere toplanmıştır. Araştırmaya göre, erken yaşlarda sahip olunan çocuğun, eşlerin bireysel doyumunu arttırdığı bulunmuştur. Ayrıca çocuğu olan çiftlerin, çocukları olmayan çiftlere göre, evlilik doyumlarında daha büyük bir düşüş gözlenmiştir. Sonuç olarak, ebeveynlik, evlilik doyumunun düşmesini hızlandırmaktadır ancak planlı hamilelik ve hamilelik öncesi evlilik doyumunun yüksek olması, çocuk doğduktan sonra yaşanan evlilik doyumundaki düşüklüğü belli bir miktarda önlemektedir (Bradbury ve ark., 2008).

Çetin (2010) araştırmasında, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların ve bağlanma stillerinin evlilik doyumunu yordama gücünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Toplam 246 evli bireye Evlilik Yaşam Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği uygulanmıştır. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların ve bağlanma stillerinin evlilik doyumunu yordama gücünü ortaya koymak amacıyla yapılan standart çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, cinsiyet, yaş, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, zihin okuma, kaçınmalı bağlanma ve kaygılı bağlanma evlilik doyumunun anlamlı birer yordayıcısı değildir. Toplam varyansın çok az bir kısmını açıklamış olmakla birlikte, yakınlıktan kaçınma evlilik doyumunu negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır (Çetin 2010)..

Kurdek (1995), 155 çift ile yaptığı çalışmasında evlilik doyumu ile çatışmaya katılma, geri çekilme ve uyum gösterme olmak üzere üç çatışma çözme stili arasındaki bağlantıyı araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, eşlerden her ikisinin de çatışma çözme stillerinin evlilik doyumlarını anlamlı bir şekilde

etkilediği görülmektedir. Örneğin; eşlerden her ikisinin de evlilik doyumunun düşük olması durumunda kadının çatışmaya katılma davranışını, erkeğin ise geri çekilme davranışını tercih ettiği görülmüştür.

Evlilik doyumu üzerine yapılan araştırmalar partnerlerin evlilik arifesindeki doyumlarının daha yüksek olduğunu fakat düğünden sonra bunun istikrarlı bir düşüşe geçtiğini göstermiştir. İlk çocuğun doğumu da evlilik doyumundaki düşüşün tek sebebi değildir. Çocuksuz ailelerde de bu düşüş gözlenmektedir (MacDermid, Huston ve Mchale,1990).

Orta yaştaki (43 ve 61 yaşları arasında) kadınlarla yapılan araştırma evlilik doyumunun çocuklar evden ayrıldıktan sonra arttığını göstermiştir. Çocukları evden ayrılan kadınların ilişki kalitesinde bir değişiklik olmamakta fakat kadınların partnerleri ile daha çok ve kaliteli vakit geçirmeleri ve başarılı çocuklar yetiştirdiklerini düşünmeleri, evlilik doyumlarını arttırmaktadır (Gorchoff, John ve Helson, 2008).

2.11.2. Yaratıcılık, Çeşitli Demografik Değişkenler ve Evlilik Uyumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Aslan (1994), “yaratıcı düşünceli bireylerin psikolojik ihtiyaçları” konulu çalışmasında, yaratıcı kız ve erkek deneklerin yaratıcılık puan ortalamaları açısından kızlar lehine anlamlı fark bulmuştur.

Sarı (1998) tarafından lise yöneticilerinin yaratıcılıkları üzerine yapılan araştırmaya göre kadın yöneticilerin erkek yöneticilere oranla daha yaratıcı oldukları bulunmuştur.

Cengizhan (1997), üniversite öğretim elemanlarının yaratıcılık kapasitesinin değerlendirmesi ile ilgili çalışmasında, öğretim elemanlarının yaratıcılık düzeylerini ölçmek için kai yaratıcılık ölçeği kullanılmış ve şu bulgulara rastlanmıştır: cinsiyet, yaş ve kıdem değişkenlerine göre; alınan toplam puanların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Çoban (1999), yöneticilerin yaratıcılık düzeyleri ile liderlik tarzları arasındaki ilişkisini incelediği araştırmasında, yöneticilerin yaratıcılık düzeylerinin çok düşük olduğunu ve yöneticilerin yaratıcılıklarının cinsiyete, yaşa ve medeni duruma göre farklılık göstermediğini belirlemiştir. Yaratıcılıkta çalışma yılının önemli bir faktör olmadığı bulunmuştur.

Genç (2000), “öğretmenlerde denetim odağının problem çözmeye yönelik yaratıcılıklarıyla ilişkisi” konulu araştırmasında, cinsiyet değişkenine göre yaratıcılık puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık oluşturmadığını bulmuştur.

Medeni durum değişkenine göre, evli ve bekar olan öğretmenlerin almış oldukları yaratıcılık puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yaşa ve kıdeme göre yaratıcılık puanları incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çiftçi (2002), ilköğretim okulu yöneticilerinin yaratıcılık düzeyleri ile liderlik tarzları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, ilköğretim okulu yöneticilerinin yaratıcılık düzeyleri ortalamasını orta değer in üstünde ve yaratıcılık düzeylerinin cinsiyet, medeni duruma göre farklılaşmadığını bulmuştur. İlköğretim okulu yöneticilerinin yaratıcılık düzeylerinin, yaşları arttıkça arttığı ve 40 yaş üzerindeki yöneticilerin yaratıcılık düzeylerinin en yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Gürsözlü (2003)’ün çalışmasında, yaratıcılık düzeyleri ile yaş grupları ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmasında medeni durumlarına göre yaratıcılık düzeyleri arasında da bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Schneewind ve Gerhard’ın (2002), 83 yeni evli çift ile 5 yıl boyunca süren yaptığı araştırmasında, çatışma çözüm için yaratıcı fikirlerin evliliğin ilk yılında olduğu ondan sonra büyük ölçüde alışkanlık haline geldiği bulunmuştur.

Yapılan bu araştırmada yaratıcılık puanlarının evlilik süresine doğru orantılı olarak artması ile paralel olarak çatışmaların evlilik süresi arttıkça arttığı düşünölmektedir. Çözömler için de bulunan yaratıcı çözümler evlilik süresi artacağı öngörölmektedir.

Faircloth ve Cummings (2008) ABD’de yaptıkları bir araştırmada 51 çift ile çalışmış, 41 çifti de kontrol grubuna almıştır. Çalışmada çiftlere toplam iki modölden oluşan aile eğitim programı sunulmuştur. Birinci modöl didaktik bilgi, ikinci modöl ise teknik eğitim niteliğindedir. Eğitimin eşler arasındaki çatışmayı nasıl etkilediğini anlamak amacıyla beş farklı ölçme aracılığıyla altıncı ayda ve birinci yılda ölçömler yapılmıştır. Çatışma çözömleri ile işbirliği ve yaratıcı çözömler arasında pozitif korelasyon, çatışma çözömleri ile gevşek disiplin ve fiziksel agresiflik arasında negatif korelasyon bulunmuştur.

McGovern ve Meyers (2002), 85 evli çift ile çalışmış, cinsiyet, ev işi paylaşımı ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmada modern (yaratıcı düşünce ve yenilikçi) cinsiyet rolüne sahip erkek eşlerin geleneksel erkek eşlerden daha yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip olduğu bulunmuştur. Çiftler, erkek eşlerin, erkek ev içi görevleri yerine getirdiklerinde daha yüksek düzeyde evlilik uyumu göstermişlerdir.

Stanley, Markman ve Whitton (2002) araştırmasında, olumsuz çatışma, yaratıcı çözömler ve evlilik uyumu arasında ters yönde bir ilişki bulunmuştur.

Tallman ve Hsiao (2004), evli çiftlerle yaptıkları çalışmalarında, evlilikte ortaya çıkan kişiler arası ilişkilerde oluşan olayların, ancak eşlerin birlikte ortak bir fikirde buluşarak çözömlenebileceğini görmüşlerdir. Evlilik üzerinde birçok olumlu etkiye sahip olan eş desteğinin evlilikte problem çözmenin önemli bir yordayıcısı olması beklenen bir sonuçtur.

Cloninger ve arkadaşlarının(1993)’de evli çiftlerin birebir özellikleri ve evlilik uyumlarını araştırmıştır. Kendini aşma özelliğine sahip çiftlerden kadın veya erkek mütevazı, halinden memnun, hoşgörölü, yaratıcı, özverili ve ruhani olarak tanımlarken, kendini aşma puanı düşük olan çiftler, gururlu, hoşgörösüz, yaratıcı

olmayan, materyalist ve tatminsiz olma eğilimindedirler. Şüpheli ve belirsiz durumlar, sürprizler karşısında toleranslı değildirler. Bunun yerine her şeyi kontrol etmeye çalışırlar. İddialı, kendini beğenmiş, hiçbir şeyden memnun olmayan kişiler olarak diğerleri üzerinde baskı kurmaya çalışırlar. Bu özellikler kişilerin karakteristik özelliklerini evliliklerine de yansıttıkları görülmektedir. (Cloninger, Przybeck ve Svrakic, 1993). Benzer bir araştırmada Kansız ve Arkar (2011) kendini aşma (KA) ile evlilik uyumu arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı sonucunu elde etmişlerdir.

Conoley ve Conoley (2009), çiftlerin sosyal yaşamda yaşadıkları gergin ve stresli olaylar ve evlilik kalitesi arasında, ilişkide rol oynayan evlilik özelliklerinin neler olduğu konusunda bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Sonuç olarak, çiftlerin stres karşısındaki başarılı adaptasyonlarının, evlilik ilişkilerindeki sorunlarla başa çıkabilme yeteneklerini iyi kullanmalarına bağlı olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenlerin çalışma ortamlarındaki yaşadıkları stresi fark etme ve evliliklerine yansıtma durumlarına engel olmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Evlilik ilişkilerinde sorunlarla başa çıkabilen çiftlerin, strese karşı adaptasyonlarının yüksek olduğu bulgusu göz önünde bulundurulduğunda, yaratıcı çözümler üreten çiftlerin stres oluşturan durumlarla daha hızlı başa çıkabileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, etkilemeden olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2006) ve belli bir zaman kesiti içinde çok sayıda denek ve objeden elde edilen verilerin analizi ile araştırma problemlerine cevap aranır (Arseven, 2001).

İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da kavram, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2006).

3.2. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2012-2013 Eğitim Öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul İli Avrupa Yakasında Beylikdüzü'nde bulunan devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerden oluşmuştur.

Araştırmada tesadifi oransız küme örnekleme modeli kullanılmıştır. Bu amaçla tanımlanan evren içindeki 167 okuldan tesadüfi olarak (random) belirli sayıda (27 adet) okul alınmış ve bu okullarda görev yapan 354 evli öğretmenle örneklem grubu oluşturulmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, demografik bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış kişisel bilgi formu, yaratıcılık ölçeği ve evlilikte uyum ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında bilgi toplama amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen anket, öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branş, çalışılan kurum, eğitim düzeyi, evlilik yılları, evlenme şekilleri ve çocuk sahibi olma durumlarını belirlemeye yönelik olarak sekiz sorudan oluşturulmuştur.

Araştırmacı anketi geliştirirken, öğretmenlerin yaratıcılıkları ve evlilik uyumu ile ilgili araştırmaları inceleyerek, kaynakları tarayıp ve konu ile ilgili uzmanlardan yardım alınmıştır.

3.3.2. Yaratıcılık Ölçeği

Raudsepp (1979) tarafından geliştirilen ve Sungur (1997) tarafından Türkçe'ye kazandırılan “Ne Kadar Yaratıcısınız?” (How Creative Are You?) ölçeği kullanılmıştır. Testin geçerlik güvenirlik istatistikleri, Sabire Çoban tarafından yapılmış ve Cronbach Alpha katsayısı yaratıcılık için, .42 olarak bulunmuştur.

Yaratıcılık düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılan bu teste 50 ifade bulunmaktadır. Her ifadeyi okuyan denek, ifadelerin karşısında yer alan kesinlikle katılıyorum, çoğuna katılıyorum, kararsızım, az katılıyorum, kesinlikle katılmıyorum seçeneklerinden birini işaretlemekle yükümlü tutulmuştur. Her ifadeye göre söz konusu seçenekler; -2, -1, 0, +1, +2 değerlerinden birini almaktadır. Daha sonra bu puanların toplanması ile testi yanıtlayanların yaratıcılık puanları elde edilecektir.

Test puanı 100 ile 80 arasında olanların yaratıcılık düzeyi yüksek, 79 ile 60 arasında olanların yaratıcılık düzeyi ortalamanın üzerinde, 59 ile 40 arasında olanların yaratıcılık düzeyi orta, 39 ile 20 arasında olanların yaratıcılık düzeyi ortalamanın altı ve 19 ile 0 arasında olanların yaratıcı olmadıkları kabul edilmektedir (Çoban, 1999).

Yapılan bu çalışmada yaratıcılık ölçeğinde yer alan ve negatif puan içeren puanlama sistemi gerekli olduğu taktirde uygulanacak değişken dönüşümlerinde

bazı yöntemlerin negatif değerleri dikkate almaması nedeniyle puanlamada yer alan negatif değerlerin etkisini giderebilmek için yeni puan değerleri atanmıştır ve yeni yapılan puanlamalar şu şekilde olmuştur, “Kesinlikle katılıyorum” ifadesinin puanı -2 iken 0 olarak, “Çoğunlukla Katılıyorum” ifadesinin puanı -1 iken 1 olarak, “Kararsızım” ifadesinin puanı 0 iken 2 olarak, “Az Katılıyorum” ifadesinin puanı 1 iken 3 olarak, “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadesinin puanı 2 iken 4 olarak yeniden puanlandırılıp değiştirilmiştir. Puan aralığı 200 ile 160 arasında olanların yaratıcılık düzeyi yüksek, 159 ile 120 arasında olanların yaratıcılık düzeyi ortalamanın üzerinde, 119 ile 80 arasında olanların yaratıcılık düzeyi orta, 79 ile 40 arasında olanların yaratıcılık düzeyi ortalamanın altı ve 39 ile 0 arasında olanların yaratıcı olmadıkları kabul edilmiştir.

3.3.3. Evlilik Uyum Ölçeği

Evli çiftlerin uyum düzeylerinin belirlenmesi amacıyla Locke & Wallece (1959) tarafından geliştirilen ölçeğin ülkemiz için geçerlik ve güvenirlik çalışması Tutarel-Kışlak tarafından yapılmıştır. 15 maddeden oluşan ölçek, hem genel evlilik uyumunu ya da niteliğini ölçmekte, hem de çeşitli konularda (aile bütçesi, duyguların ifadesi arkadaşlar, cinsellik, toplumsal kurallar, yaşam felsefesi) anlaşma ya da anlaşamama ile ilişki tarzını (boş zaman, ev dışı etkinlikler, çatışma çözme, güven) ölçmektedir.

Ölçekten alınabilecek puanlar 1 ile 58 puan arasında değişmekte olup, yüksek puan evlilikte uyumu, düşük puan da uyumsuzluğu göstermektedir. Buna göre 43.5 ölçeğin kesme noktası olarak kabul edilmiş; 43 ve altında puan uyumsuz, 43 puanın üzeri ise uyumlu olarak değerlendirilmiştir.

3.3.3.1 Ölçeğin Türkçeye Çevrilmesi

EUÖ'nin çevirisi Tutarel-Kışlak tarafından gerçekleştirilmiş ve iki kişi ile birlikte gözden geçirilmiştir. Daha sonra çeviri, ABD' de eğitimini tamamlamış 5 uzman

psikolog ve bir de yabancı dil uzmanından oluşan yargıcılar tarafından orijinaliyle karşılaştırılmış ve düzeltilmiştir. Çeviri bu haliyle, diğer bir yabancı dil uzmanınca tekrar İngilizceye çevrilerek kontrol edilmiştir. Sonuçta, uzmanların uzlaştığı şekilde düzenlemeler yapılarak çevirilere son şekli verilmiştir (Tutarel-Kışlak, 1999).

3.3.3.2 Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirliği

EUÖ'nin güvenirliliğini belirlemek amacıyla, iç tutarlık katsayısı, iki yarım test güvenirliliği, test-tekrar test güvenirliliği ve tüm denekler için madde test korelasyonları hesaplanmıştır. Bu değerlendirmeye ilişkin, ölçeğin iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı .84 olarak bulunmuştur. Söz konusu değer kadınlar için .85, erkekler için ise .83' dür. Ölçeğin orijinalinin iç tutarlık güvenirliliği ise .90'dır. İki yarım test güvenirliliği (split-half) $r = .84$ olarak bulunmuştur. Kadınlar için iki yarım test güvenirliliği, $r = .84$, erkekler için ise $r = .83$ 'tür. Test-tekrar test tekniği ile güvenirlilik hesaplaması ise, 311 kişi dışındaki 36 birbiriyle evli kişi üzerinde yapılmıştır. Ortalama 15 gün aralıkla ölçek tekrar uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen puanlar için saptanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı .57 olup, .01 düzeyinde anlamlıdır.

EUÖ' nin ölçüt bağımlı geçerliğinin saptanmasında, Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği'nden yararlanılmıştır. EUÖ ile Kişilerarası İlişkiler Ölçeği'nin toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı $r = .12$ ($p < .05$) olarak bulunmuştur. EUÖ ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği toplam puanları arasında ise negatif korelasyon beklenmiştir. Elde edilen korelasyon katsayısı $-.54$ 'dür ve bu değer .01 düzeyinde anlamlıdır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla veriler üzerinde ana bileşenler (principal components) yöntemi ve varimax dönüştürmesine göre maddeler düzeyinde bir faktör analizi uygulanmış ve üç faktör bulunmuştur. Ancak, scree test uygulamasıyla ve kuramsal yorumlanabilme durumuna göre bunların iki faktöre indirgenebileceği düşünüldükçe, veriler iki faktörlü çözüme zorlanmıştır. Elde edilen bulgular, ölçeği anlaşma ya da

anlaşmama durumları ve ilişki tarzını içeren iki yapıya ayırmıştır. Birinci faktör ilk 9 maddeden oluşmuştur. Söz konusu maddeler incelendiğinde, genel uyum ve duygu, cinsellik, toplumsal kurallar gibi durumlardaki anlaşmayla ilgili oldukları görülmektedir.

İkinci faktörde yer alan son 6 madde ise, boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme, güven gibi ilişki tarzı ile ilgili maddelerdir. Ölçeğin yapı geçerliği, 311 kişilik örneklem içinde yer alan birbirleriyle evli 92 çift üzerinde de test edilmiştir. Ana bileşenler yöntemi ve varimax dönüştürmesi sonucu aynı faktör yapısı elde edilmiştir (akt.Tutarel-Kışlak, 1999).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu, Yaratıcılık Ölçeği ve Evlilikte Uyum Ölçeği uygulaması yapılmıştır. Ölçme araçları gerekli izin ve onay alındıktan sonra 2012-2013 Eğitim Öğretim yılının ikinci yarıyıl döneminde öğretmenlere uygulanmıştır. Beylikdüzü'nde bulunan 167 devlet okulundan tesadüfi olarak 27 okul seçilmiş ve görev yapan 479 öğretmenin hepsine ölçeklerin uygulanması hedeflenmiştir. İzinli olma, okulda bulunmama ve ölçeklerin dağıtıldığı gün dersin olmaması gibi nedenlerden dolayı 12 öğretmene ulaşılamamıştır. Ulaşılan 467 öğretmene verilen anketlerin toplamda 396'u toplanmıştır. Toplanan 396 ölçeğin 42'si yanlış işaretleme, sayfa kaybı nedenleri ile geçersiz sayılmıştır ve 354 anket araştırmaya dahil edilmiştir.

Uygulamadan önce cevaplayıcılara araştırmanın önemi, getireceği katkı ve kendilerine göre doğru cevapları vermelerinin araştırma sonuçlarına yapacağı etkiden bahsedilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt problemlere yönelik olarak toplanan veriler, istatistiksel çözümlemelere geçmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış ardından öğretmenlere uygulanan ölçekler (Evlilik

Uyum Ölçeği, Yaratıcılık Ölçeği) puanlanmıştır.

Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlmeleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Bu aşamada, araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, branş, görev yeri, eğitim durumu, evlilik süresi, evlilik biçimi, çocuk sahibi olma) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeklerin toplam puanları için $\bar{x}$, ss, SH_x değerleri saptanmıştır. Örneklem içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar içinse parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda:

1. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği ve yaratıcılık ölçeği puanların cinsiyet, eğitim durumu, çocuk sahibi olma ve evlenme biçimi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*,
2. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği ve yaratıcılık ölçeği puanların yaş ve evlilik süresi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *tek yönlü varyans analizi (ANOVA)*,
3. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere *post-hoc LSD, Scheffé ve Tamhane's T2 testleri*,
4. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği ve yaratıcılık ölçeği puanların okul türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis-H testi*,

Elde edilen veriler bilgisayarda "SPSS for Windows ver:17.0"programında çözümlenmiş, manidarlıklar minimum $p<,05$ düzeyinde sınanmış, diğer manidarlık düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar halinde sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, branş, görev yeri, eğitim durumu, evlilik süresi, evlilik biçimi, çocuk sahibi olma) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeklerin toplam puanları için $\bar{X}$, ss, SH_x değerleri saptanmıştır.

4.1. Grubun Demografik Yapısına İlişkin Değerler

Tablo 1.

Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kadın	242	68,4	68,4	68,4
Erkek	112	31,6	31,6	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Çalışmaya katılan öğretmenlerin toplam sayısı 354 olup bunların %68,4'ü (242) Kadın, %31,6'sı (112) erkektir. Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin sayısı erkek katılımcıların iki katından fazladır.

Tablo 2.**Branş Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri Sonuçları**

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Ana okulu	16	4,5	4,5	4,5
Beden eğitimi	7	2,0	2,0	6,5
Bilgisayar	2	,6	,6	7,1
Biyoloji	8	2,3	2,3	9,3
Coğrafya	3	,8	,8	10,2
DKAB	11	3,1	3,1	13,3
Edebiyat	15	4,2	4,2	17,5
Felsefe	3	,8	,8	18,4
Fen bilgisi	14	4,0	4,0	22,3
Fizik	7	2,0	2,0	24,3
Görsel sanatlar	4	1,1	1,1	25,4
İngilizce	32	9,0	9,0	34,5
Kimya	3	,8	,8	35,3
Matematik	34	9,6	9,6	44,9
PDR	32	9,0	9,0	54,0
Sınıf öğretmeni	106	29,9	29,9	83,9
Sosyal bilgiler	12	3,4	3,4	87,3
Tarih	4	1,1	1,1	88,4
Teknoloji tasarım	11	3,1	3,1	91,5
Türkçe	28	7,9	7,9	99,4
Özel eğitim	2	,6	,6	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Çalışmaya Toplamda 21 farklı branştan öğretmenlerin katılımı olmuştur ve bunlar içerisinde en yüksek yüzdeyi %29,9 (106 kişi) ile sınıf öğretmeni branşı oluşturmaktadır, en az katılımcı iki kişilik sayı ile bilgisayar ve özel eğitim branşı oluşturmaktadır.

Branş dağılımlarında ilk 5 branş Sınıf öğretmenliği (%29,9), Matematik (%9.6),

İngilizce (%9), PDR (%9), Türkçe (%7,9), ve bu branşların toplamı örneklemin %65,4'nü oluşturmaktadır.

Tablo 3.

Görev Yeri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Okulöncesi	17	4,8	4,8	4,8
İlkokul	116	32,8	32,8	37,6
Ortaokul	134	37,9	37,9	75,4
Lise	87	24,6	24,6	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu ortaokul ve ilkokullarda görev yapmaktadırlar. Ortaokul 'da görev yapanlar %37,9 ile ilk sırayı almakta, ilkokul' da görev yapanlar ise %32,8 ile ikinci sırada gelmektedir ve çalışmaya katılan öğretmenlerin %70,7 bu iki okulda görev yapmaktadır. Lisede görev yapanlar %24,6, Okul öncesi ise %4,8'dir.

Tablo 4.

Yaş Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
30 ve altı	51	14,4	14,4	14,4
31-35	92	26,0	26,0	40,4
36-40	86	24,3	24,3	64,7
41-45	50	14,1	14,1	78,8
46 ve üstü	75	21,2	21,2	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Örneklemin yüzde %50,3'ü '30 ve altı' yaş aralığında, %14,4'i '41-45' yaş aralığında, %21,2'si '46 ve üzeri' yaş aralığında bulunmaktadır. '41-45' yaş aralığı ise %14,1 ile katılımcıların en az olduğu yaş aralığıdır. Örneklemin %78,8'i '30-45' yaş aralığında bulunmaktadır.

Tablo 5.**Eğitim Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları**

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Lisans	310	87,6	87,6	87,6
Lisansüstü	44	12,4	12,4	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Örneklemin %87,6'sı lisans mezunu olup, %12,4'ü lisansüstü eğitimi almıştır.

Tablo 6.**Evlilik Süresi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri**

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
5 ve altı	67	18,9	18,9	18,9
6-10 yıl	94	26,6	26,6	45,5
11-15 yıl	66	18,6	18,6	64,1
16 ve üstü	127	35,9	35,9	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Örnekleimde yer alan öğretmenlerin evlilik süreleri en çok %35,9 ile 16 yıl ve üzeri grupta toplanmıştır, diğer grupların dağılımı ise tablodan görüleceği üzere şöyledir, 5 ve altı yıl %18,9 (67 kişi), 6-10 yıl %26,6 (94 kişi), 11-15 yıl %18,6' tir. Örneklemin %64,1'i maksimum 15 yıldır evlidir.

Tablo 7.**Evlenme Biçimi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları**

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Anlaşarak	308	87,0	87,0	87,0
Görücü Usulü	46	13,0	13,0	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu yani %87'si anlaşarak evlenmiştir ve %13' görücü usulü evlenmiştir.

Tablo 8.**Çocuk Sahibi Olma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri**

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	302	85,3	85,3	85,3
Hayır	52	14,7	14,7	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %85,3'ü çocuk sahibidir ve %14,7'si çocuk sahibi değildir.

Tablo 9.**Yaratıcılık Ölçeği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları**

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Düşük	148	41,8	41,8	41,8
Ortanın Altı	157	44,4	44,4	86,2
Orta	42	11,9	11,9	98,0
Ortanın Üstü	6	1,7	1,7	99,7
Yüksek	1	,3	,3	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Örnekleme yaratıcılık ölçeğinde gruplara göre dağılım yüzdeleri; düşük grupta (0 – 39 puan) %41,8, ortanın altı grupta (40 - 79 puan) %44,4, orta grupta (80 - 119 puan) %11,9, ortanın üstü grupta (120 - 159 puan) %1,7, yüksek grupta (160 - 200 puan) ise %0,3'tür.

Yaratıcılık puanı yüksek olan sadece 1 kişi bulunmakta ve ortanın üstü grupta 6 kişi orta grupta ise 42 kişi yer almaktadır. Buradan hareketle ortalamanın üstünde yer alan kişi sayısı 7'dir ve bu tüm örneklemin %2'sini oluşturmaktadır. Öğretmenlerin %86,2'si ortalamanın altındaki gruplarda yer almaktadır.

Tablo 10.**Evlilik Uyumu Ölçeği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri sonuçları**

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Düşük	171	48,3	48,3	48,3
Yüksek	183	51,7	51,7	100,0
Toplam	354	100,0	100,0	

Örneklemede yer alan evli öğretmenlerin evlilik uyumu düşük olanlar %48,3 evlilik uyumu yüksek olanlar ise %51,7 olarak tespit edilmiştir. Örneklemin yarısından çoğunun evlilik uyumu yüksektir.

Tablo 11.**Yaratıcılık ve Evlilik Uyumu Ölçeği İçin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri sonuçları**

Boyutlar	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>
Yaratıcılık toplam	354	121,29	20,50
Evlilik uyumu toplam	354	42,71	7,67
Toplam	354		

Örneklemede yer alan 354 evli öğretmenin evlilik uyum değeri ortalaması $\bar{X}=42,71$ bulunmuştur ve bu değer ölçeğin kesme noktası olan 43,5 ten küçük olduğu için örneklemin evlilik uyum ortalaması düşüktür. Yaratıcılık puan ortalaması ise 121,9 bulunmuştur.

Tablo 12.**Yaratıcılık Ölçeği Cinsiyet Değişkenine Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri sonuçları**

Boyutlar	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	$Sh_{\bar{x}}$
Kadın	242	120,71	18,57	1,19
Erkek	112	122,55	24,18	2,28

Örneklemede yer alan erkeklerin yaratıcılık ölçeği puan ortalaması $\bar{X}=122,55$,

standart sapması $ss=18,58$ kadınların ise yaratıcılık ölçeği puan ortalaması $\bar{X}=120,71$, standart sapması ise $ss=24,18$ olarak bulunmuştur.

4.2 Araştırmanın Hipotezlerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği ve yaratıcılık ölçeği puanların cinsiyet, eğitim durumu, çocuk sahibi olma ve evlenme biçimi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*, yaş ve evlilik süresi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *tek yönlü varyans analizi (ANOVA)*, ANOVA sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere *post-hoc LSD*, *Scheffé*, okul türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Kruskal Wallis-H testi*, örneklem grubuna katılan öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo13.

Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi		
						<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Yaratıcılık Ölçeği	Kadın	242	120,71	18,57	1,19	-,78	352	,432
	Erkek	112	122,55	24,18	2,28			

Tablo 13’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=-,78$; $>.05$).

Tablo 14.

Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Evlilik Uyumu Ölçeği	Kadın	242	42,86	7,968	,512	,53	352	,591
	Erkek	112	42,38	7,001	,662			

Tablo 14’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=-,53$; $p>,05$).

Tablo 15.

Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Yaratıcılık Ölçeği Puanları	Okulöncesi	17	181,06	1,92	3	,581
	İlkokul	116	187,75			
	Ortaokul	134	173,30			
	Lise	87	169,61			
	Toplam	354				

Tablo 15’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=1,92$; $p>,05$).

Tablo 16.

Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Evlilik Uyumu Ölçeği Puanları	Okulöncesi	17	149,00	2,66	3	,442
	İlkokul	116	182,45			
	Ortaokul	134	182,83			
	Lise	87	168,26			
	Toplam	354				

Tablo 16’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 2,66$; $p > ,05$).

Tablo 17.

Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Yaratıcılık Ölçeği	30 ve altı	51	117,12	14,90	G.Arası	3519,52	4	879,88	2,12	,078
	31-35	92	118,58	20,15	G.İçi	144803,50	349	414,91		
	36-40	86	123,07	17,96	Toplam	148323,03	353			
	41-45	50	127,08	18,39						
	46 ve üstü	75	121,56	26,69						
	Toplam	354	121,29	20,49						

Tablo 17’da görüleceği üzere örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=2,12$; $p > ,05$).

Tablo 18.

Evlilik Uyum Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Evlilik Uyum Ölçeği	30 ve altı	51	44,82	6,13	G.Arası	291,13	4	72,78		
	31-35	92	42,70	7,66	G.İçi	20466,31	349	58,64	1,24	,291
	36-40	86	42,35	8,70	Toplam	20757,44	353			
	41-45	50	42,34	7,86						
	46 ve üstü	75	41,93	7,13						
	Toplam	354	42,71	7,66						

Tablo 18’de görüleceği üzere örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=1,24$; $p>,05$).

Tablo 19.

Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Sh_{x̄}</i>	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Yaratıcılık Ölçeği	Lisans	310	121,55	21,00	1,19			
	Lisansüstü	44	119,43	16,54	2,49	,64	352	,524

Tablo 19’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=,64$; $p>,05$).

Tablo 20.

Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Evlilik Uyumu Ölçeği	Lisans	310	42,72	7,53	,42	,10	352	,911
	Lisans üstü	44	42,59	8,67	1,30			

Tablo 20’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=,10$; $p>,05$).

Tablo 21.

Yaraticılık Ölçeği Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F p
Yaraticılık Ölçeği	5 ve altı	67	114,10	21,44	G.Aras 1	4449,97	3	1483,32	3,60 ,014
	6-10 yıl	94	122,49	16,28	G.İçi	143873,0	350	411,06	
	11-15 yıl	66	124,42	15,40	Topla m	148323,0	353		
	16ve üstü	127	122,57	24,14					
	Toplam	354	121,29	20,49					

Tablo 21’de görüleceği üzere örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=3,60$; $p<,05$).

Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,37$; $p>,05$). Bu nedenle Scheffe testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 22.

Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
5 ve altı	6-10 yıl	-8,38	3,11	,04
	11-15 yıl	-10,32	3,23	,01
	16 ve üstü	-8,46	3,38	,07
6-10 yıl	5 ve altı	8,38	3,11	,04
	11-15 yıl	-1,93	2,53	,97
	16 ve üstü	-,07	2,72	1,00
11-15 yıl	5 ve altı	10,32	3,23	,01
	6-10 yıl	1,93	2,53	,97
	16 ve üstü	1,85	2,86	,98
16 ve üstü	5 ve altı	8,46	3,38	,07
	6-10 yıl	,078	2,72	1,00
	11-15 yıl	-1,85	2,86	,98

Tablo 22’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanların evlilik süresi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın, 5 ve altı yıl ile 6- 10 yıl grubu arasında 6-10 yıl grubu lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. 5 ve altı yıl ile 11-15 yıl grubu arasında 11-15 yıl grubu lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 23.

Evlilik Uyumu Ölçeği Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri</i>						ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Evlilik Uyumu Ölçeği	5 ve altı	67	44,57	6,15	G.Arası	347,89	3	115,96		
	6-10 yıl	94	42,68	7,62	G.İçi	20409,55	350	58,31		
	11-15 yıl	66	41,45	9,41	Toplam	20757,44	353		1,98	,112
	16ve üstü	127	42,39	7,31						
	Toplam	354	42,71	7,66						

Tablo 23’de görüleceği üzere örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeğinden aldıkları puanların evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=1,98$; $p>,05$).

Tablo 24.

Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Yaratıcılık Ölçeği	Anlaşarak	308	121,68	20,43	1,16	,920	352	,354
	Görücü	46	118,70	20,93	3,08			

Tablo 24’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeği puanlarının evlenme biçimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=,920$; $p>,05$).

Tablo 25.

Evlilik Uyum Ölçeği Puanlarının Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Evlilik Uyum Ölçeği	Anlaşarak	308	42,99	7,65	,43	1,83	352	,061
	Görücü	46	40,78	7,56	1,11			

Tablo 25’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyum ölçeği puanlarının evlenme biçimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=1,83$; $p>,05$).

Tablo 26.

Yaratıcılık Ölçeği Puanlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Yaratıcılık Ölçeği	Evet	302	122,05	20,86	1,20	1,69	352	,096
	Hayır	52	116,87	17,78	2,46			

Tablo 26’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin yaratıcılık ölçeği puanlarının çocuk sahibi olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=1,69$; $p>,05$).

Tablo 27.

Evlilik Uyum Ölçeği Puanlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Evlilik Uyum Ölçeği	Evet	302	42,29	7,80	,44	-2,45	352	,014
	Hayır	52	45,10	6,39	,88			

Tablo 27’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği puanlarının çocuk sahibi olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($t=-2,45$; $p>,05$). Bulunan bu fark çocuk sahibi olmayan grubun lehinedir.

Tablo 28.

Yaratıcılık Ölçeği Puanları ile Evlilik Uyum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	N	R	p
Yaratıcılık Ölçeği	354	,01	,80
Evlilik Uyum Ölçeği			

Tablo 28’da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğretmenlerin evlilik uyumu ölçeği puanları ile yaratıcılık ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunup, bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan pearson korelasyon analizi sonucunda, değişkenler arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ($p = ,80$; $p>,05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Bu bölümde İstanbul İli Beylikdüzü ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişki irdelenmiş ve bulgular araştırmanın problemlerinin verilmiş sırasına uygun tartışılmasına ve araştırmacı tarafından geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Öncelikle araştırmanın demografik bilgileri değerlendirilmiştir. Evlilik uyum ölçeği ve yaratıcılık ölçeği ile yapılan bu çalışmada çalışmaya katılan evli öğretmenlerin çoğunluğunun (%68,4) kadın olduğu tespit edilmiştir. Toplamda 21 farklı branştan öğretmenle görüşülmüş ve sınıf öğretmenlerinin bu branşlar içerisinde en fazla frekansa (%29,9) sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %70,7'si ilkokul ve ortaokulda görev yapmaktadırlar. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %50,3'ü orta yaş grubuna mensuptur. Örneklemdeki öğretmenlerin %12,4'ü yüksek lisans eğitimi almıştır. Örneklemdeki öğretmenlerin evlilik süreleri açısından incelediğinde en çok 16 yıl ve üstü grup oluşturmaktadır (%35,9), buradan hareketle araştırmaya katılan öğretmenlerin uzun evlilik süresine sahip oldukları söylenebilir. Evlenme biçiminde ise %13'ü görücü usulü evlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %85,3'ü çocuk sahibidir, örneklemimize katılan öğretmenlerin evlilik sürelerinin uzun olduğu düşünüldüğünde bu rakam normal çıkmaktadır.

Araştırmanın hipotezlerine ait bulgular sırası ile değerlendirilmiştir. Yaratıcılık ölçeği puanlarının yaş, cinsiyet, branş, okul türü, eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme biçimi ve çocuk sahibi olma değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Yaş, cinsiyet, branş, okul türü, eğitim durumu, evlenme biçimi ve çocuk sahibi olma değişkenlerinin, yaratıcılık puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur. Yapılan değerlendirmeler sonucunda evlilik süresi değişkenine göre yaratıcılık puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu farklılığın evlilik süresi uzun olan grup lehine olduğu tesbit edilmiştir.

Evlilik uyumu üzerinde cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi, evlenme biçimi ve çocuk sahibi olma değişkenlerinin etkileri araştırılmıştır. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi ve evlenme biçimi değişkenlerinin evlilik uyumu puanları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı tesbit edilmiştir. Sadece çocuk sahibi olma değişkeninin evlilik uyumu puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu ve bu farkın çocuğu olmayan grubun lehine olduğu tesbit edilmiştir.

Evlilik uyumu ve yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmak amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

5.2. TARTIŞMA

Sonuçlar, yaratıcılık ve evlilik uyumu ile ilgili araştırılan değişkenler sırasıyla açıklanmış ve literatürde ilişkili bulunan araştırma bulgularıyla desteklenip tartışılmıştır.

Yaratıcılık ölçeği puanları incelenmesi sonucunda örneklemin genel ortalaması pek yüksek çıkmamıştır. Yaratıcılık ölçeği puan ortalamalarının evlenme biçimine, çocuk sahibi olma durumuna, cinsiyete, okul türüne, yaş gruplarına, ve eğitim gruplarına göre farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılan istatistiksel analizler sonucunda yaratıcılık ölçeğinin puan ortalamaları bu demografik sınıflandırmalarda bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Yaratıcılık ölçeği puan ortalamaları erkeklerde daha fazla çıkmıştır. Fakat bu farkın istatistiksel anlamlılığı için yapılan bağımsız grup t-Testi sonucunda farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

İlköğretim öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre yaratıcılıklarının farklılaşıp farklılaşmadığı araştırıldığında, ilköğretim öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre yaratıcılıklarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bayan ve erkek öğretmenlerin aynı eğitimi aldıkları, aynı kültürel çevrede yetiştikleri göz önüne

alındığında, ilköğretim öğretmenlerinde cinsiyetin yaratıcılığa olan etkisinde fark oluşturmadığı söylenebilir (Kurnaz,2011).

Öğretmenlerden, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre kendilerini daha yaratıcı olarak algıladıkları görülmüştür (Altın,2010).

İlköğretim öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Önsarı (2004), Gürsözlü (2003), Çiftçi (2002), Genç (2000), Çoban (1999) ve Cengizhan (1997)'nın çalışmalarında da cinsiyet değişkeni ile yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamışlardır. Kadın ve erkek öğretmenlerin yaratıcılık ortalama puanları açısından bakıldığında erkek öğretmenlerin daha yaratıcı olmaları beklenirdi. Türk kültüründe erkekler yaratıcı yönlerini ortaya koyma bakımından kadınlara göre daha şanslılardır (Şahin,2010). Erkeklerin çocukluk döneminde yaratıcılıkları daha az engellenmesinin yanında birçok sorunun çözümü ve kararın verilmesi sorumluluğu da onlara aittir. Kadınların daha fazla bastırılmış olarak büyümeleri ve bunun sonucu olarak yaratıcılıklarının da, daha özgür büyüyen erkeklere göre daha düşük çıkması beklenirken, bireylerin çocukluk eğitimi, yaratıcılıkları üzerinde büyük etkiler yaratsa da; diğer etmenlerin de yaratıcılık üzerinde etkileri ve kendini geliştiren bireylerin, bu olumsuzlukların etkisinden kurtulabilmeleri düşünüldüğünde, sonucun böyle çıkması doğal karşılanmaktadır.

Yaratıcılık ölçeği puan ortalamaları sadece evlilik süresi grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmaktadır. Evlilik süresi arttıkça bireylerin yaratıcılık ölçeği puan ortalamalarının arttığı gözlenmiştir. Benzer bir çalışma da, Tanıt 2007 yılında, eğitim yöneticilerinin değer tercihleri ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi inceleyerek yapmıştır. Bu çalışmaya göre eğitim yöneticilerin Yaratıcılık Ölçeği toplam puanlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, görev yapılan kurum, gelir düzeyi, kademe, branş, mesleki ve yöneticilik kıdemi değişkenlerine göre yapılan analizler sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tanıt, 2007).

TUİK 2008 verilerine göre; evliliklerde çatışmaların ilk beş yılda daha yoğun

olduğu, % 41 ile en yüksek boşanma oranlarının yine ilk yıllarda olduğu bildirilmiştir. Bu bilgiden hareketle, evliliğin ilk çatışmalı dönemlerini atlatan bireylerin evlilik uyumlarının arttığı, daha uyumlu hale geldikleri söylenebilir. Süren evlilik ilişkilerindeki çiftlerin, uyumu bozan etmenlerle baş edebilen çiftler olduğu da ifade edilebilir (Erişti,2010).

Evlilik süresi arttıkça uyumun artması ve uyumu bozan etmenlerle baş edebilme yeteneğinin geliştiği ön görülmüştür. Yaratıcılık ortalamalarının evlilik süresinin artmasıyla artış göstermesi, çiftlerin uzun süren evliliklerde daha yaratıcı düşünceler üretebildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan yaratıcılığın medeni duruma göre farklılık gösterip göstermediği araştırıldığında, evli ve bekâr öğretmenler arasında yaratıcılıklarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Öğretmenlerin medeni durumlarına göre yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Gürsözlü (2003), Genç (2000) ve Çoban (1999)'nın çalışmalarında da medeni durum değişkeni ile yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamışlardır. Yaratıcı bireyler, genellikle kuralları dikkate almaz ve bulundukları çevreden onay almayı beklemezler. Yaratıcılık için daha fazla zaman ve özgür ortamlar gereklidir. Bu açıdan bakıldığında evli öğretmenlerin bekarlara göre daha onaylanmış bir yaşam sürmeleri ve aileyle ilgili sorumluluklarının fazla olması sebebiyle yaratıcılıklarının bastırılması ve böylece yaratıcılıklarının daha düşük olması beklenebilirdi. Fakat yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, yaratıcılık düzeyini bireylerin medeni durumları etkilememektedir.

Gürsözlü (2003), bunun nedeni olarak gençlerin evlendiklerinde, kendilerini bazı kurallar içine kapatmayı uygun görmedikleri ve bekar olarak daha özgür yaşadıkları düşünülecek olursa, evliliğin yaratıcılıkları üzerine olumsuz etkilerini bertaraf etmek olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin branş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermedikleri incelendiğinde, branş türüne göre öğretmenler arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır (Kurnaz,2011).

İlköğretim öğretmenlerinin branşlarına göre yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Önsarı (2004) araştırmasında eğitim fakültesi öğrencilerinden fen ve teknoloji branşından olanların en düşük, sınıf öğretmenliği branşının ise en yüksek düzeyde yaratıcı olduklarını bulmuştur. Aslan (1994) üniversite öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini incelediği araştırmasında yaratıcılığı sırasıyla en yüksek matematik öğretmenliğinde sonra resim, Türk Dili ve fizik branşlarında olduğunu bulmuştur.

Çalışmamızda, evlilik uyum ölçeği ile yapılan incelemede ise düşük ve yüksek uyum grupları birbirine yakın çıkmıştır. Problem cümlesinde yer alan öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin araştırılması için yapılan korelasyon testi sonucunda var olan 0,13 lük korelasyonun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle yaratıcılık ile evlilik uyumu arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

Polat (2006)'ın evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelediği yüksek lisans tezinden elde edilen bulgularında, kadınların sosyoekonomik düzeyi yükseldikçe evlilik uyumlarının da yükseldiği aynı zamanda çatışma eğilimlerinin düştüğü tespit edilmiştir(Polat, 2006). Evlilik uyumu yüksek olanların aldatma eğilimlerinin düşük olduğu da ortaya çıkan bulgular arasındadır.

Yapılan bu çalışmada, evlilik uyum ölçeği puan ortalamalarının okul türüne, yaşa, eğitim durumuna, evlilik süresine ve evlenme biçimine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koyabilmek için yapılan istatistiksel analizler sonucunda, evlilik uyumu ile bu demografik sınıflandırmalar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Yıldız(2013)'de yaptığı çalışmada 102 kadın, 98 erkeğe ulaşılmış Evlilik Yaşam Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda evlilik

doyumunu bireylerin eğitim durumuna, eşlerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bireylerin kendilerinin ve eşlerinin eğitim durumları yükseldikçe evlilik doyumlarının yükseldiği, severek evlenen çiftlerin evlilik doyumunun görücü usulü evlenen çiftlere göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Hamamcı (2005) ve Akar (2005), yaptıkları çalışmalar sonucunda evlilik uyumu ile eğitim düzeyinin ilişkili olmadığını öne sürmüşlerdir. Fışıloğlu (1992) ise araştırma bulgularının aksine eşlerin eğitim düzeyi ve evlilik uyumları arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmalar arasındaki bu farklılık örneklem grubunun farklılığıyla alakalı olabilir.

Eğitim durumunun da evlilik uyumunu yordayan bir başka değişken olması beklenmesine rağmen araştırma sonuçlarında, evlilik uyumunun eğitim durumuna göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu sonuç Fidanoğlu'nun (2000) araştırma sonuçlarıyla paraleldir. Eşler kendi eğitim düzeylerine uygun insanlar seçmekte ve bu sayede bu etmen tanımlayıcı özelliğini kaybetmektedir. Araştırmada eğitim durumunun, evlilik uyumu üzerinde etkili olmamasının, katılımcıların eşlerinin kendilerine denk eğitimler almış olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Bu yorumu insanların kişilik ve ard alan açısından benzer kişilerle evlenme eğilimi–homogami-desteklemektedir (Shehan ve Kammayer, 1997, Aktaş,2009). Antill'e göre (1983) birçok araştırmada kişilerin eğitim, sosyo ekonomik düzey, ırk, yaş, kültür, tutumlar, fizik, fiziksel görünüş açısından benzer bireylerle evlenme eğiliminde olduğu bulunmuştur (akt: Curun, 2006).

Eşlerin biribirine yakın eğitim seviyesinden eşler seçme eğilimi göz önüne alındığında, yapılan araştırmada öğretmenlerin dört yıllık lisans mezunu olduğu ve yüksek lisans yapan %14'lük örneklem ile karşılaştırma yapıldığı için araştırma bulguları sınırlı görülebilir. Ancak, farklı eğitim seviyelerinden seçilen örneklemelerin evlilik uyumları karşılaştırılarak bulgular genişletilebilir.

Demografik değişkenleri dikkate alan çalışmada gelir düzeyi, cinsiyet, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı, değişkenlerinin evlilik uyumuyla ilişkisi anlamlı

bulunmamıştır, fakat evlilik süresi ve yaş değişkenlerinin evlilik uyumuyla anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır (Demiray, 2006).

Zeytinoğlu (2013), yaptığı araştırmada evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı bulunmuştur.

Kubat (2012)'de yaptığı araştırmada, evlilik biçimi ile Evlilik Yaşamı Ölçeği skorları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Zeytinoğlu (2013), yaptığı araştırmada evlilik doyumu, evlenme biçimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aralarındaki fark düşük düzeyde bulunsada, görücü usulü ile evlenen bireylerin, evliliklerinde flört ederek evlenen bireylere göre daha çok doyum sağladıkları bulunmuştur.

Bu bağlamda araştırma sonucunda; cinsiyetin evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Bu bulguya paralel şekilde cinsiyetin evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı görülen araştırmalar literatürde yer almaktadır.

Demiray (2006)'daki çalışmasında benzer şekilde kadınların evlilik uyum puanlarının - farklılık anlamlı görülmesine de - erkeklere göre daha düşük olduğunu saptamıştır. Konuyla ilgili yapılan bir başka araştırmada Kalkan (2002)' ye göre de cinsiyet evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir fark yaratmamaktadır. Bu araştırmaların dışında cinsiyetin, evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerinde etkisi görülmediğini ortaya koyan başka çalışmalarda mevcuttur (Aktaş,2009).

Cinsiyete ilişkin karşılaştırılmanın yapıldığı analiz sonuçlarına göre, araştırmaya katılanların evlilik uyumu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Cinsiyetin evlilik doyumuna etkisi anlamsız olduğu bulunmuştur. Kadınlarda evlilik doyumunun daha düşük olduğu çeşitli çalışmalarda rapor edilmiş bir bulgudur (Debord, Romans ve Krieschok, 1996; Jose ve Alfons, 2007). Literatürde kadınların cinsiyet rollerinin ve kültürel baskıların

da etkisiyle evliliği sürdürmeye yönelik daha çok kaygı yaşadıkları ve ilişki doyumlarının daha düşük olduğuna dair bir fikir birliği olduğu görülmektedir (Bestav, 2007).

Ünlü (2007) ise yaptığı araştırmada kadınlar ve erkeklerin evlilik doyumları arasında erkekler lehine anlamlı sonuçlar bulmuştur. Araştırma sonucunda erkeklerin kadınlara göre daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduğu görülmüştür.

Çınar (2008) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin evlilik doyumları ile kadınların evlilik doyumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Aynı araştırma katılımcıların evlilik doyumları ve yaşları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermiştir.

Hamamcı (2005) Türk evli kadın ve erkekler arasında yaptığı çalışmada işlevsel olmayan ilişki inançları ve evlilik doyumu ve uyumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmasında yaş, cinsiyet, çocuk sayısı ve eğitim düzeyinin evlilik doyumu ve uyumuna bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Lippitt (2005) de benzer şekilde evlilik doyumunun cinsiyet değişkeni bakımından yordanmadığını ortaya koymuştur (Sarı,2012).

Katılımcıların çift uyumlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analizde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Literatürde cinsiyetin evlilik uyumu üzerinde etkili olmadığını gösteren birçok araştırma olduğu gibi (Gürsoy, 2004; Güven, 2005; Fışıloğlu, 1992; Polat, 2006), erkeklerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu belirten araştırmalar da mevcuttur (Akar, 2005; Guzman, 1996; Şener ve Terzioğlu, 2008). Öte yandan kadınların evliliklerde erkeklere oranla daha uyumlu olduğunu, kadınların evlilik ilişkisi iyi veya kötü olsun, uyum sağlamak için daha çok çabaladığını belirten araştırmacılar da vardır (Ör. Honeycutt, 1993; Zeifmann ve Hazan, 2000) (akt.; Işınso, 2003) Cinsiyetler arasındaki bu farklılıkların toplum içinde kadın-erkek rollerinin nasıl şekillendiğiyle ilgili olduğu düşünülmektedir..

Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında Tutarel-Kışlak (1995) evlilik uyumu ile ilgili çalışmasında, kadınların uyum puanlarının erkeklerin uyum puanlarından daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Yapılan bu araştırmada evlilik uyumunun eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır.

Çelik 2006 yılında, evli bireylerin evlilik doyumlarını ölçmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlayarak bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada, birinci yapı geçerliği çalışmasında 360, ikinci yapı geçerliği çalışmasında 146, üçüncü yapı geçerliği çalışmasında 217, dördüncü yapı geçerliği çalışmasında 301 evli birey örnekleme dâhil edilmiştir. Ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmasında benzer ölçekler geçerliği açısından Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ) kullanılmıştır. Ayrıca, toplam 111 evli bireyden veri toplanmıştır. Ayırt edici geçerlik için ise Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) kullanılmış olup toplam 47 evli bireyden veri elde edilmiştir. Test-tekrar test güvenilirliği çalışması 70 evli bireyden oluşan bir örneklem üzerinden üç haftalık bir ara ile tespit edilmiştir. Araştırmada evli bireylerin cinsiyet ve evlilik yılı açısından evlilik doyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen sonuçlarda cinsiyet ana etkisi açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Evlilik yılı ana etkisi açısından da anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ayrıca cinsiyet ve evlilik yılı ortak etki açısından anlamlı bir farklılık bulunamamış (Çelik,2006).

Yine benzer bir çalışma yapan, Anar 2011 yılında evli ve çalışan yetişkinlerin evlilik doyumlarını incelemiştir. Bu çalışmada da evli ve çalışan yetişkinlerin cinsiyetlerine, yaşlarına ve ailelerinin aylık ortalama gelirlerine göre evlilik doyumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Farklı olarak, bireylerin eğitim düzeylerine ve eşlerinin eğitim düzeylerine göre evlilik doyumları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (Ç. A. Ğ., 2013).

Son yıllarda yapılan araştırmalar evlilik uyumunu etkilediği düşünülen bir diğer faktörde çocuk sahibi olmak ve sahip olunan çocuk sayısıdır. Çocuk aileyi bir arada tutabileceği gibi aynı zamanda çiftler arasındaki çatışmayı azaltabilmekte ve

çift uyumunu düşürebilmektedir. Bunun en büyük nedenlerinden bir tanesi çocuk hakkında verilen kararların ortak alınacak olması ve çiftlerin kendi doğrularına göre çocuklar hakkında karar vermeleridir. Buda ister istemez çiftler arasında çatışmaya yol açabilir.

Bu öngörüü destekleyen veri olan (Twenge, Campel, & Foster, 2003) başka bir çalışmada çocuk sahibi olmak eşlerin özgürlüklerini kısıtlamakla birlikte, rol paylaşımı ve sorumluluk alma konularında ailelerin yeni düzenlemeler yapmalarına neden olmaktadır. Buda evlilik doyumunu negatif yönde etkilemektedir (Demiray 2006). Diğer taraftan çocuk eve yeni bir tat getirmekte ve çiftlerin ortak ürünü olarak gözükmekte ve buna bağlı olarak çiftleri birbirlerine daha çok yaklaştırmaktadır. Aktaş(2009)'un yaptığı araştırmada, evlilik uyumunun çocuk sayısına göre anlamlı olarak farklılaştığı saptanmıştır. Çocuk sayısı arttıkça çift uyumu puanları düşmektedir. Örneğin; literatürde değinilen bir araştırmada; (Davies & Cummings, 1994; Gable et al., 1992; Grych & Fincham, 1990) çocuk yetiştirirken hangi stratejilerin kullanılacağı, anne-babadan hangisinin kararının çocuk üzerinde uygulanacağı ve çocuk hakkında kimin söz sahibi olacağı gibi konularda evlilik uyumunu etkilemektedir. (Fışıloğlu, 1992).

Kubat (2012)'de yaptığı araştırmada çocuğu olmayan grubun evlilikten daha fazla doyum aldığı bulunmuştur.

Araştırmalar, çocuğun evlilik uyumunu arttırdığı sonucunun (Denga, 1982) yanında, evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği şeklinde de sonuçlar vermiştir. (Schumm ve Buggaighi, 1986; Polit, 1982; Ryder, 1973). Yapılan benzer araştırmalarda çocuk sayısının evlilik uyumu üzerinde etkili olmadığı bunun dışında yapılan bazı araştırmalarda çocuğu olanların uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Örneğin Hoffman ve Levant, 1985'te Hochschild'ın 1989'daki çalışmalarındaki bulgular bu yöndedir (Demiray, 2006).

MacDermid(1990)' da yaptığı araştırmada ilk çocuğun doğumunun evlilik doyumundaki düşüşün tek sebebi olmadığı bunun yanı sıra çocuksuz ailelerin de bu düşüşü yaşadığı gözlenmiştir.

Özden (2014)'de yaptığı araştırmasında 79 kadın, 80 erkek ile çalışmış ve evlilik uyumu ve olumsuz düşünceler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Evlenme yaşı, evlilik süresi, cinsiyet, eş çalışma değişkeni ve aile yapısı değişkenleri ile anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Yaş, eğitim durumu ve çocuk sayısı değişkenlerinin anlamlı bir farklılık oluşturduğu bulunmuştur.

Bu araştırmada evlilikte çocuğun evlilik uyumunu düşürdüğü bulgusu ile, sahip olunan iki ve daha fazla çocuğun evlilik uyumunu düşürdüğü bulgusu paralellik göstermektedir. Çocuk sahibi olmayı düşünen çiftlere bu durum ile ilgili önceden bilgilendirme seminerleri yaparak, yaşanması olası olumsuz durumları daha az stresle atlatmaları sağlanabilir.

Yine evlilik uyum ölçeği sadece çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak farklılık oluşturmaktadır. Çocuk sahibi olan öğretmenlerin evlilik uyum ölçeği puanlarının düşük olması, öğretmenlerin çalışma saatleri süresince sürekli çocuklar ile çalıştıkları için, mesleki yıpranma şartları da göz önüne alınarak, kendi çocuklarına ve evliliklerine karşı daha az insiyatifli davrandıkları düşünülebilir.

Maçkan (2014) yılında yaptığı çalışmada evlilik uyumu ile esneklik, problem çözme yeteneği arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Bu araştırmada uzun süreli evliliklerde yüksek çıkan yaratıcılık bulgusu ile paralel olduğu düşünülmektedir. Problem çözme yöntemleri ile yaratıcılığın birleştirildiği bir aile eğitim programının evlilik uyumu üzerinde olumlu etkiler yapabileceği ön görülmektedir.

Perecowicz (2002), çalışmasında evli çiftlerin evlilik uyumları onların hayat hikayelerinin dinleyerek, evlilikleri sırasında oluşabilecek anlaşmazlıklarda daha tiyatral yaklaşım oyun, psikodrama ve sosyometrik teknikler ile insanların evlilikteki mücadelelerine yardımcı olmak onlara yaratıcı ve dinamik yaklaşımlar

sunmak için aile terapisi ve drama terapisti tedavisini birleştirerek gelişen yaratıcı fikirler evlilik uyumuna etki eden yararlarını araştırmıştır.

Yapılan bu araştırmada evlilik süresinin artmasıyla artan yaratıcılık puanları, evliliğin ilk yıllarında düşük bulunmuştur. Yaratıcı teknikler ve fikirlerin, evliliğin ilk yıllarında çiftlere öğretilmesi uygulamalarının sağlanması, evlilik uyumuna olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Keicolt Glaser, Bane, Glaser ve Malarkey'in (2003) evli çiftlerin problem çözümü için yaratıcı fikirleri üzerine yaptıkları araştırmada, 90 yeni evli çiftle çalışılmıştır. Bu çiftler yarım saat süren problem çözme, yeni fikir üretme süreçleri boyunca gözlenmiş, fizyolojik ölçümler alınmış ve davranışları daha sonra pozitif ve negatif problem çözme becerileri olarak kodlanmıştır. On yıl sonra, boşanmamış olan çiftlerden doyum düzeyi düşük olanların problem çözümü sırasında daha fazla negatif davranış sergiledikleri, negatif problem çözme becerilerinin ise evlilikteki uyumsuzluğu yordamada etkili olduğu bulunmuştur.

Çiftlere pozitif problem çözme yöntemleri öğretilerek evlilik doyumlarını arttırabilecekleri düşünölmektedir. Yaratıcı problem çözme tekniklerini çiftlerin ihtiyaçlarına göre düzenleyerek, çatışmalarını etkili ve evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilemeyecek şekilde çözmeleri olası görölmektedir.

Sanford (2003)'un yapmış olduğu araştırmada, evliliklerdeki çatışma anında çiftlerin yaratıcı fikir ve davranışları problemin zorluğunun iletişim davranışı üzerindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlanmıştır. Araştırmada, 37 evli çift dört ayrı problem çözme diyalogu sırasında gözlenmiştir. Bulgular, çiftlerin iletişim davranışlarının kısa vadede çatışma konusunun zorluğuna göre değişmediğini, uzun vadede konunun zorluğunun ilişkideki uyumu düşürdüğünü ve tüm problem çözme davranışlarında negatif formların kullanılmasına neden olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada yaratıcılık puanlarının uzun süreli evliliklerde yüksek çıkmasında beraber geçirilen zamanlarda yaşanan problemlere bulunan çözümlerin etkisi olduğu düşünölmektedir. Yaratıcılık puanlarının evlilik süresi arttıkça artması

bulgusu ile paralel olarak, Sanford(2003)'un araştırmasında çiftlerin yaşadığı problemlere uzun süreli çözüm bulamamaları evlilik uyumu üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Yaratıcı problem çözme teknikleri ile kişilere problemlere kısa vadede çözüm bulmaları sağlanır ise evlilik uyumlarının pozitif yönde artacağı düşünölmektedir.

Jackman Cram, Dobson ve Martin (2006) tarafından yapılan incelemede depresyon ve evlilikteki çatışmalarda uygulanan yeni fikirlerin davranışlar üzerindeki etkileri incelenmiştir. 18-60 yaş arasında en az bir yıllık evli olan çiftler araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma 4 ayrı grup üzerinden yapılmış ve her grup 17 çiftten oluşturulmuştur. Gruplar depresif-çatışmalı, sadece depresif, sadece çatışmalı ve kontrol grupları olarak düzenlenmiştir. Bu çiftler yapılandırılmış problem çözme seansları sırasında gözlenmişlerdir. Bulgular sonucunda, problem çözme süresince çatışmalı çiftlerde daha fazla agresif ve yaratıcı fikirlere uyum sağlamayan daha az kolaylaştırıcı davranış sergilendiği bulunmuştur.

şentürk (2013)'de evli çiftlerde evlilik uyumu ile ilişkili değişkenlerinin incelenmesinde, çiftlerin problem çözme becerilerinin arttıka evlilik uyumunu arttığı bulgusuna ulaşmıştır.

Koca (2013)'nın yaptığı aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi konulu çalışmasında aile eğitim programının evlilikte sorun çözme becerilerini geliştirdiğini tesbit etmiştir.

Bu araştırmada da çatışma çözme sürecini kolaylaştırabilecek yaratıcı problem çözme becerilerinin çiftlere öğretilmesinin, uyum sağlamaları konusunda yardımcı olabileceği düşünölmektedir.

Evlilikte uyum için yaratıcı fikirlerin önemi vurgulamak için yapılan bu araştırmalar göstermiştir ki, evlilik öncesi süre, evlilik süresi, çocuk sahibi olmak, ve oluşabilecek diğer problemler veya mutlu anlar için daha fazla araştırma ve deneylerle yeni fikirler özellikle kişinin yaratıcılığını ortaya çıkartan fikriler ile evlilikteki uyumu keşfetmek için yeni yollar arayışı içerisindedir.

5.3. ÖNERİLER

Yaratıcılık puan ortalamalarının evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonuçları incelendiğinde evlilik süresi arttıkça yaratıcılık puanı artmaktadır ve bu artış istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Diğer bir ifade ile evlilik süresinin yaratıcılık üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Evlilik süresi düşük olanların yaratıcılıkları daha düşüktür.

- Evlilik süresi az olan öğretmenlerin yaratıcılık puanlarının düşük olma nedenleri detaylıca araştırılıp kaynakları tespit edilerek yaratıcılığın ön planda olduğu öğretmenlik mesleğinde öğretmenlerin özellikle evlilik süresi kısa olanların yaratıcılıkları arttırılmaya çalışılabilir.
- Uzun süreli evliliklerde yaratıcılık ölçeğinden alınan yüksek puanların nedenleri araştırılarak, kısa süreli evli olan çiftlerle çalışmalar yapılabilir. Evliliklerin ilk yıllarında yaşanan problemler ve yüksek olan boşanma oranları göz önüne alındığında yaratıcı düşünme ve problem çözme etkinliklerinden oluşan bir programın etkili olabileceği düşünülmektedir.
- Evlilik süresi uzun ve kısa olan çiftlerin aynı grup çalışmalarına dahil edilerek, deneyimlerinin paylaşılmasının faydalı olabileceği öngörülmektedir.
- Örneklem grubu değiştirilerek farklı meslek gruplarının yaratıcılıkları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiler araştırılabilir.
- Çalışmayan bir örneklem grubu seçilerek evlilik süreleri ile yaratıcılıkları arasındaki ilişki araştırılıp, çalışan örneklem ile karşılaştırılabilir.

Çocuk sahibi olmanın evlilik uyumu puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturup, oluşturmadığını belirlemek için yapılan t testi sonuçları incelendiğinde çocuk sahibi olanların evlilik uyumları daha düşük bulunmuştur. Çocuk sahibi olmak öğretmen evliliklerinde evlilik uyumunu düşürmektedir.

Öğretmenlerin iş hayatında yaşadıkları stresin ve problemlerin ağırlığı ve

öğretmenlerin bunları çözmemesi durumlarında öğretmenlerin yaşadıkları mesleki tükenmişlik nedeni ile çocuklarına gösterdiklerini ve sabırlarını yitirmektedirler ve bu durum evlilik uyumlarını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin yaşadıkları bu sorun aynı zamanda yaşadıkları mesleki tükenmişlik durumunu daha da derinleştirebilir ve bunun sonucunda mesleki tükenmişlik ve evlilik uyumu patolojik bir duruma gelebilir. Bu konu yani çocuk sahibi olan öğretmenlerin evlilik uyumlarının düşük olması özelde öğretmenler için önemli olduğu kadar bu toplumun geleceğini oluşturan bireylerin eğitiminde rol alan öğrenciler içinde önemlidir. Bu nedenle bu konuda araştırmalar yapılarak sorunun kaynağı tespit edilmeli ve çözüm önerileri geliştirilmelidir.

- İlgilendikleri yaş grubu bakımından farklı örneklem grupları ile araştırmalar yapılarak, öğretmenlerin çocuklarının yaşı ile eğitim verdikleri öğrenci yaşları karşılaştırılarak aralarındaki ilişki araştırılabilir.
- Çocuk sahibi olan evlilerin evlilik uyumlarının düşük olması ve çocuk sahibi olan öğretmenlerin de evlilik uyumlarının düşük olması ile paralel bulgulardır. Çocuk sahibi olmanın evlilik uyumu üzerinde olumlu etkiler gösterdiği bir örneklem grubu ile sonuçlar karşılaştırılarak, çocuk sahibi olmanın evlilik uyumu üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirilebilir.
- Yapılan araştırma betimsel çerçevede hazırlanmış bir çalışmadır. Yapılacak araştırmalar benzer değişkenler üzerinden deneysel araştırmalarla sınanabilir. Bu şekilde uygulayıcılara yönelik yeni veriler elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Açık, Ö. (2008). Evlilik Uyumu ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Ege Üniversitesi.
- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Akar, H. (2005). Psikiyatrik Yardım Talebi Olanlar ile Yardım Talebi Olmayan ve Boşanma Aşamasında Olan Çiftlerde; Çift Uyumu ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi*. Bakırköy.
- Akat, İ., Budak, G., Budak, G.(2002). *İşletme Yönetimi*. İzmir:Barış Yayınları.
- Aktaş S. (2009). Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Alder, H. (2004). *Yaratıcı Zeka*. M.Zaman ve C.Avşar (çev.), İstanbul: Hayat Yayıncılık (orjinal baskı tarihi 2002)
- Altın, B. (2010), İlköğretimde Görevli Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarıyla Yaratıcılıkları İlişkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Altuğ, D. (2004). *Çocukluktan Yaşlılığa Kendilik Değeri*. Ankara: Haberal Eğitim Vakfı.
- Andreasson, N. C. (2009). *Yaratıcı Beyin*. (K. Güney, Çev.) Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Arık, A. (1987). *Yaratıcılık*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Armbruster, B. B. (1989). Chapter 10: Metacognition in Creativity. In J. A. Glover, R. R. Ronning, & C. R. Reynolds, *Handbook of Creativity* (pp. 177-181). New York and London: Plenum Press.

- Arseven, D. (2001). *Alan Araştırma Yöntemi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aslan, A. E. (1994). *Örgütte Kişisel Gelişim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ateş, R., Erdoğan, İ., Ergin, H., Gül, G., Genel, H. G., & Özkardeş, G. O. (2004). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ateş, R., Erdoğan, İ., Ergin, H., Gül, G., Şenel, H.G., G.Özkardeş, O., İlgar, L., İlgar, Ş., İşmen, A.E, Kılıçaslan, A., Özabacı, N., Yavuzer, H., Yıldız, A., Y.Şahin, F. (2004). *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aydın, B. (2002) “*Genç Yetişkinlik*” Gelişim Psikolojisi. T.C. Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Akademisi Başkanlığı, SNF Yayıncılık Ltd. Sti
- Bacanlı, H. (2001) “Eş Tercihleri” *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. Sayı:15.Cilt:2.
- Balcı, A. (2003). *Örgütsel Sosyalleşme Kuram Strateji ve Taktikler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bentley, T.(1999), *Takımınızın Yeteneklerini Geliştirmede Yaratıcılık (Creativity)*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Bestav, G. F. (2007). Romantik İlişki Doyumu İle Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Bilen, M. (2002). *Plandan Uygulamaya Öğretim* (6. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilen, M. (2004). *Sağlıklı İnsan İlişkileri* (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Binici, A. S. (2000). Psikolojik Yardım İçin Başvuruda Bulunan ve Bulunmayan Evli Çiftlerin Evlilik İlişkilerini Değerlendirmelerinin Karşılaştırılması. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.

- Bozkurt, G. (1995). *İnsan ve Kültür* (6 b.). İstanbul: Remzi Kitabevi, Evrim Matbaası.
- Bradbury, T. N., Lawrence E., Rothman, A. D., Cobb, R. J., Rothman, M. T. (2008). Marital Satisfaction Across the Transition to Parenthood, *Journal of Family Psychology* 2008, Vol. 22, No. 1, 41–50
- Bradbury, T.N. ; Beach, S.R. ; Fincham, F.D. , Nelson, G.M. (1997) “*Attributions and Behavior in Functional and Dysfunctional Marriages*”. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. June, Vol. 64, No:3, pg: 569-576.
- Bradbury, Thomas,N.; Fincham ve Frank D. (1990). Attributions in Marriage: Review And Critique. *Psychological Bulletin*, 107 (1), 3-33. <http://psycnet.apa.org/index.cfm>.
- Budak, G. (1998). *Yenilikçi Yönetim Yaratıcı Birey*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Budak, S. (2005). *Psikoloji sözlüğü* (3. Basım). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bullis, C. (1993). Organizational Socialization Research: Enabling, Constraining and Shifting Perspectives. *In Communication Monographs* (Vol. 60, pp. 10-17).
- Canel, A., N. (2007), Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ana Bilim Dalı İstanbul.
- Cengizhan, S., (1997), Üniversite Öğretim Elemanlarının Yaratıcılık Kapasitesinin Değerlendirilmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Christensen, A.; Shenk, L.J.(1991) “*Communication, Conflict and Psychological Distance in Nondistressed. Clinic and Divorcing Couples*”. *Journal of Consulting And Clinical Psychology*, 59 (3).

- Cloninger, C. R, Przybeck, T.R., ve Svrakic, D. M., (1993). *A psychobiological model of temperament and character*. Arch Gen Psychiatry,50, 975–989.
- Coleman, D. v. (1986). *Marital Power, Conflict and Violence in a Nationally Representative Sample of American Couples*. Violence and Victims, 1(2),, s. 141-157.
- Conoley W. , Conoley J. (2009), *Positive Psychology and Family Therapy: Creative Techniques and Practical* .
- Collins, R. C. (1991). *Sociology of marriage and the family: gender, love and property* (s. 3. Baskı). Chicago.
- Conoley W. & Jane C.. (2009). *Chapter 1: The Foundational Constructs of Positive Family Therapy*. In Positive Psychology and Family Therapy, 13. Hoboken, NJ: Wiley.
- Covey, S.R. (1997) *The 7 Habits of Highly Effective Families*. Franklin Covey Company, New York.
- Cubın, Mc H.I. (1990). *Marital and Family Satisfaction Families: What Makes Them Work*. Updated Edition. Sage Publition. London.
- Curun, F. (2006). Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı.
- Ç.A.Ğ.,P.. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39),, s. 13-23.
- Çelik, M. (2006). Evlilik Doyum lçeği Geliştirme Çalışması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

- Çelikten, M. Ş. (2005). Öğretmenlik Mesleği Ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, s. 207-237.
- Çetin, Tufan B. (2010). Evlilik Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre Yordanması, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çınar, L. (2008), Evlilik Doyumu: Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- Çiftçi Y., (2002), İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yaratıcılık Düzeyleri İle Liderlik Tarzları Arasındaki İlişki, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul : Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Çoban, S. (1999). Yöneticilerin Yaratıcılık Düzeyleri ile Liderlik Tarzları Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirtaş, H., ve Güneş, H. (2002). *Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dinç, A. (2000). Örgütlerde Karar ve Problem Çözme Sürecinde Yaratıcı Düşüncenin Yeri ve Önemi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duman Temel, E. (2013). Evli Kadın ve Erkeklerde Aldatmanın Tipi- Affetme, Pozitif Duygu- Affetme Ve Baş Etme-Affetme İlişkilerinde Evlilik

Doyumunun Aracı Rolü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Duman, M. (2012), Mizaç ve Karakter Özelliklerinin Evlilik Uyumu ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1).

Erdoğan, Y. (2006). Yaratıcılık Değerlendirme Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (7), 61-79.

Erdoğan, M.Y. (2005). Williams Yaratıcılık Değerlendirme Ölçeği'nin Uyarlanması ve Yaratıcılık ile Algılanan Öğretmen Davranışları Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Erginer, E. (2000). *Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme*. Ankara: Anı.

Erişti, A. (2010), Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ersanlı, K. ve Kalkan, M. (2008). *Evlilik İlişkilerini Geliştirme (Kuram Ve Uygulama)*, (1.Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Evans, J. R. (1991). *Creative Thinking in the Decision and Management Sciences Cincinnati*, Ohio: South-Western Publishing.

Fairclot, W.B., Cummings, E.M. (2008). Evaluating A Parent Education Program For Preventing The Negative Effects Of Marital Conflict. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29, 141-156.

Fırsıloğlu, H. (1992). Lisansüstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu. *Psikoloji Dergisi* (7), 16-24.

- Fıfıloğlu, H. (2001). Consanguineous marriage and marital adjustment in Turkey. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families*, 9(2), 215-222.
- Genç, E. (2000). Öğretmenlerde Denetim Odağının Problem Çözmeye Yönelik Yaratıcılıklarıyla İlişkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Gençtan, E. (1988). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gladding, S. (2002). *Family Therapy. History, Theory and Practice*. Pearson Education, Inc., Merrill Prentice Hall, New Jersey.
- Goldernberg, I.; Goldernberg, H. (1985) *Family Therapy*. Brooks/Cole Publishing Company, California.
- Gorchoff, S. M., John, O. P., & Helson, R. (2008). Contextualizing change in marital satisfaction during middle age. *Psychological Science*, 19, 1194-1200.
- Gow, G. (2000). Understanding and Teaching Creativity. *Tech directions*, 59(6), 32-34.
- Gökmen, A. (2001). Evli Eşlerin Birbirine Yönelik Kontrolcölük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gözütok, F.D. (2006). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ekinoks.
- Güçlü E. , N. (2008). Evli ve Boşanmış Kişilerin Evlilik Uyumu Ve Cinsiyetçilik Açısından Karşılaştırılması, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi* :Ankara Üniversitesi,
- Gülel, G. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Pamukkale Üniversitesi Örneği). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*,64.Denizli:Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Gölsün, M., Ak, M. ve Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik Açıdan Evlilik Ve Cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1*, 68-79.
- Günay, O. (2000). Evlilik Uyumu ile Kişisel Düşünme Modelleri Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güner, D., (2001), Yaratıcılık ve İmgeleme, *Ruhsal Araştırmalar Bülteni*, Sayı:130, İzmir: Sevgi Ofset.
- Gürbüztürk, O. S. (2004). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri. *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 5*, s. 7.
- Gürsözlü, S., (2003), Örgütsel Yaratıcılık Modelinin Olusmasında Bireysel Yaratıcılığın ve Örgüt İkliminin Etkisi: Reklam Ajanslarında Bir Uygulama, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul:Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hacı, Y. (2011), Evlilik Uyumunun Empatik Eğilim, Algılanan Aile İçi İletişim ve Çatışma Çözme Stillerine Göre Yordanması, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- Hamamcı, Z. (2005) ,Dysfunctional Relationship Beliefs In Marital Satisfaction and Adjustment. *Social Behavior and Personality*. 33(4), pg: 313-328
- Hamedoğlu, M. A., ve Özdi, K. (2004). “Eğitimin Sosyal Temelleri”. *İlk Günden Başöğretmenliğe*. (Ş. Erçetin, Dü.) Ankara: Asil Dağıtım.
- Hicks, M. W. ve Platt, M. (1970). Marital happiness and stability: a review of the research in the sixties. *Journal of Marriage and the Family*,32(4),553-574.
- Işinsu, M. (2003). İkili İlişki Biçimi ve Süresi ile Bağlanma Stilleri Arasındaki Bağlantılar. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.

- İmamoğlu, E. O. (1994). “Aile İçinde Kadın-Erkek Rollerı”. *Aile Ansiklopedisi*, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- İraz, R.(2005), *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ’ler*. Çizgi Yayınevi, Konya.
- Jackman Cram, S., Dobson, K.S., & Martin, R. (2006). Marital problem-solving behavior in depression and marital distress. *Journal of Abnormal Psychology*,115(2),380–384.
- Kahraman, Z. (2011), Bir Evlilik ve Aile Hayatı Eğitim Programının Evli Kadınlarda Evlilik Uyumuna ve Aile Sistemine Etkisi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- Kansız, M., ve Arkar, H. (2011). Mizaç ve Karakter Özelliklerinin Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 12, 24-29.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. . Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2000). Attributions in Marriage: State or trate? A growth Curve Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology* (78), 295–309.
- Karney, B.R.; Bradbury, T.N. (1997) “*Neuritisim, Marital Interaction, and the Trajectory of Marital Satisfaction*”. *Journal of Personality and Sozial Psychology*. 72 (5), pg: 1075-1092.
- Kartal, S. (2003). İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Örgütsel Sosyalleşme Düzeyleri (Ankara İli Örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kase-Polisini, J. and Spector, B., 1992: Improvised Drama: A Tool for Teaching Science. *Youth Theathre Journal*. 7 (1), 15-19.

- Keicolt Glaser, J.K., Bane, C.G., Glaser, R. & Malarkey W.B. (2003). Love, marriage, and divorce: Newlyweeds stres hormones foreshadow relationship change. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71, 176-188.
- Kışlak, S.T. (1997). Evlilik Uyumu ile Nedensellik ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki ilişkiler; *Türk Psikoloji Dergisi*. 12 (40), s: 55-64.
- Koca Akça, D., (2013), Bir Aile Eğitim Programının Evli Annelerin Evlilik Doyumu, Evlilikte Sorun Çözme Becerisi ve Psikolojik İyi Oluşuna Etkisi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul:Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koydemir, S.; Selışık, Z.E.S.; Tezer, E. (2005). Evlilik Uyumu ve Mükemmeliyetçilik Boyutları Arasındaki ilişkiler; *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. Cilt: III, Sayı: 23, s: 65-73.
- Köknel, Ö. (1994). *İnsanı Anlamak*, 5. Baskı, İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kubat D. (2012). Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Kurdek, L.A. (1995). Predicting change in marital satisfaction from husbands' and wives' conflict resolution styles, *Journal of Marriage and Family*, 57 (1), 153-164.
- Kurnaz Ayşe (2011), İlköğretim Öğretmenlerinin Yaratıcılık Düzeyleri ve Demokratik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- Lawrence, E. ; Eldridge, K. A.; Christensen, A. (1998) “*The Enhancement of Tradational Behavioral Couples Therapy: Consideration of Individual Factors and Dyadic Development*” *Clinical Psychology Review*, Vol.18, No: 6, pg: 745-764.7

- Lawrence, E. ; Eldridge, K.A. ; Christensen, A. (1998). *The Enhancement of Tradational Behavioral Couples Therapy: Consideration of Individual Factors and Dyadic Development*, Clinical Psychology Review, Vol. 18, No:6, pg: 745-764.
- Lower, L.M. (2005). *Couples with Young Children* Handbook of Couples Therapy. (Edt.: Michele Harway) John Wiley & Sons, Incorporated, Hoboken, NJ, USA, p 35.
- MacDermid, S. M., Huston, T.L., & McHale, S.M. (1990). Changes in marriage associated with the transition to parenthood: Individual differences as a function of sex role attitudes and changes in the division of household labor. *Journal of Marriage and the Family*. 52, 475-486.
- Maçkan, A. (2014), Yaşlılık Döneminde Problem Çözme Yeteneği ve Esnekliğin Evlilik Uyuma Etkisi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Mc Cubin, H.I (1990). *Marital and Family Satisfaction Families: What Makes Them Work*. Updated Edition. Sage Publition. London.
- McGovern, J.M., ve Meyers, S.A. (2002). Relationships between sex role attitudes, division of household tasks and marital adjustment. *Contemporary Family Therapy*, 24(4), 601-618.
- Nazlı, S. (1997). Aile Fonksiyonlarının Bazı Değişkenlere Göre incelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Nazlı, S. (2000). *Aile Danışması*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Oğuzkan, F., (1994). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özcan, O. A. (2000). *Yaratıcı Düşünce*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.

- Özden Ç. (2014). Evlilik Uyumu ve Olumsuz Otomatik Düşünceler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Özen, A. (2006). Value similarities of wives and husbands and conflict resolution styles of spouses as predictors of marital adjustment. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara:ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Öztunç, M. (1999). Yaratıcı Düşünce Üzerinde Ailenin Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Öztürk, T. (2003). İlköğretimde Tarih Konularının Öğretiminde Yaratıcı Düşüncenin Harekete Geçirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özügürlü, K. (1990). *Evlilik Raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Özügürlü, K. (1999). *Karı-Koca iliksilerinden Doğan Sorunlar*. Ana-Baba Okulu. İstanbul:Remzi Kitapevi,
- Perecowicz, T. (2002) *Creative interventions in drama therapy for treating families*. Other thesis, Concordia University.
- Polat, D. (2006). Evli Bireylerin Evlilik Uyumları, Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı.
- Polat, D. (2006). Evli Bireylerin Evlilik Uyumları, Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara., s. 12-20.
- Rıza, E. T. (1999). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.

- Robinson, L.C.& Blanton, P.W. (1993). Marital Strengths in Enduring Marriages, *Familiy Relations*, 42, 38-45.
- Rosenmann, M. F. (1991). Serendipity and Scientific Discovery. *The Journal of Creative Behavior*, 22(2), 132-138.
- Rouquette, M., & Rouquette, L. (1992). *Yaratıcılık*. (Çev. I. Gürbüz,) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Rowe, A. J. (2007). *Yaratıcı Zeka*. (Çev. Ş. Gülmen,) İstanbul: Prestij Yayınları.
- Saban, A. (2001). *Öğrenme Öğretme Süreci*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Saban, A. (2005). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Sabatelli, R.M. (1988). *Exploring relationship satisfaction: a social Exchange perspective on the interdependence between theory, research and practice*, *Family Relations*, 37(2), 217-222.
- San, İ. (1991). Yaratıcı Düşünme ve Temel Öğrenme. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*(22).
- San, İ. (2002). *Eğitimde Yaratıcı Drama, Yaratıcı Drama, 1985–1995, Yazılar, (1. cilt)*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Sanford, K. (2003). Problem-solving conversations in marriage: Does it matter what topics couples discuss? *Personel Relationships*, 10, 97-112.
- Sardoğan, M. E. ve Karahan, T. F. (2005). Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 89-102.
- Sardoğan, M., & Karahan, T. F. (2005). Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programı'nın Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*(38), 89-102.

- Sarı T. (2012), Evli Bireylerin Ebeveyn Algıları, Otomatik Düşünceleri ve Bağlanma Stillerinin Evlilik Doyumu İle İlişkisi, *Yayınlanmamış Y  ksek Lisans Tezi*, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit  s   Psikoloji Anabilim Dalı.
- Sarı, H. (1998). Lise Yöneticilerinin Sorun   zmede Yaratıcılığı. *Yayımlanmamış Y  ksek Lisans Tezi*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstit  s  .
- Schneewind, K.A. & Gerhard, A.K. (2002). Relationship Personality, Conflict Resolution And Marital Satisfaction In The First 5 Years Of Marriage. *Family Relations*, 51 (1), 63-71.
- Segrin, C. (2004) *Family Communication*. Lawrence Erlbaum Associates, Incorporated, Mahwah, NJ, USA.
- Spanier, G. B. (1972). Romanticism and marital adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 34(3), 481-487.
- Stanley, S. M., Markman, H. J. ve Whitton, S. W. (2002). Communication, conflict, and commitment: Insights on the foundations of relationship success from a national survey. *Family Process*, 41(4), 659-75.
- Starko, A. J. (2001). *Cretivity in the Classroom Scoolls of Curious Delight* (2 ed.). London: Lawrence Erlbaum Assonciates.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı Düşünce* . İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Sungur, N.(1992). *Yaratıcı Düşünce*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- S zen, D., (1987). İlkokul 5. Sınıf  ğrencilerinde Yaratıcı Düşünme Yeteneği ile Benlik Kavramı Arasındaki İlişi, *Yayınlanmamış Y  ksek Lisans Tezi*, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit  s   Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.

- Şahin E. (2010). İlköğretim Öğretmenlerinde Yaratıcılık, Mesleki Tükenmişlik ve Yaşam Doyumu, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya:Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2008). Bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4 (13), 7-20.
- Şentürk, S. (2013). Evli Bireylerde Evlilik Uyumu ile İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tallman, I. & Hsiao, Y. L. (2004). Resources, cooperation, and problem solving in early marriage. *Social Psychology Quarterly*, 67(2), 172-188.
- Tanıt, T. (2007). Eğitim Yöneticilerinin Değer Tercihleri ile Yaratıcılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tezer, E. (1996). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum, Evlilik Yaşam Ölçeği, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7
- Tuncay, E. (2006). Predictive role of perfectionism on marital adjustment, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeği'nin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *3P Dergisi* (7), 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş., ve Çabukça, F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, (Cilt 5).
- Twenge, J. C. (2003). Parenthood and marital satisfaction: a meta analytic review. *Journal of Marriage and Family*, s. 65, 574-583.

- Uzunçarşılı, Ü., ve Özdayı, N. (1997). Okul Yöneticilerinin Yaratıcılık İle Liderlik Özelliklerinin Araştırılması. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi* (9), 359-367.
- Ülgen, G. (1995). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Ülgen, H. ve Mirze, K.(2004). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Ünlü, S. (2007). Aile Yapısı ve İlişkileri. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, (Cilt 3)
- Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcılığa Yolculuk*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Vidal, R. V. V.,(2004). “Creativity and problem solving”, *Documents de Trabajo en Analisis is Economico (Economic Analysis Working Papers)*, 3(14),14.
- Weiss, D.H., (1997), *Problem Çözümünde Yaratıcılık*, çev: Doğan Şahiner, İstanbul:Rota Yayın Yapım.
- Yavuzer, H. (1994). *Yaratıcılık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Yavuzer, H. (2004). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, İ (1992). Evli Bireylerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara.Ü.E.F. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı,
- Yıldırım, İ. (1993). Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki Evli Bireylerin Uyum Düzeyleri, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt/Vol : II, Sayı/No : 4, Aralık/Desember, s: 23-28.
- Yıldırım, R. (2002). *Yaratıcılık ve Yenilik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Yıldız, A. (2013). Anne Baba Tutumları ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum, Anne-Baba Tutumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkilerin Gelişimsel Olarak İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi* (16), 1-24.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum, Anne-Baba Tutumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkilerin Gelişimsel Olarak İncelenmesi, *Türk Psikoloji Dergisi*,16(47), 1-24.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgülü Çalışmalar, *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(1), 49-58.
- Yılmaz, A.(2001). Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgülü Çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4 (4) 48-57.
- Yörükoğlu, A. (1983). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. Ankara:Aydın Kitapevi.
- Yüksel, Ö. (2004). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Zeytinoğlu E. (2013), Evli Bireylerin Benlik Saygısı, Kıskançlık Düzeyi, Evlilikteki Çatışmalar Ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi Ve Danışmanlığı Anabilim Dalı.
- Ziyalar, A. (2006). *Erişkin Psikopatolojisi*, İstanbul: Yüce Yayın Dağıtım.

EK-1 Kişisel Bilgi Formu

Merhaba,

Elinizdeki ölçme araçları, evlilik uyumu ve yaratıcılık konusunda gerçekleştirilmekte olan bilimsel bir araştırmaya veri sağlamak amacıyla kullanılacaktır. Sizlerden elde edilen bilgiler ışığında, evli çiftlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişki saptanmak istenmektedir.

Sonuçlar yalnızca araştırma için kullanılacak ve size ait bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Bu nedenle isim yazmanıza gerek yoktur. Araştırmadan gerçekçi sonuçlar elde edebilmek vereceğiniz yanıtlara bağlıdır. Bu yüzden bütün soruları doğru, içten ve eksiksiz olarak yanıtlamanız önem taşımaktadır.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Nilay GÜLERERLİ

Psikolojik Danışman

Cinsiyet

1) Kadın ()

2) Erkek ()

Yaşınız.....

Branşınız

Çalıştığınız Kurum Hangisidir?

1) Okul Öncesi()

2) İlkokul ()

3) Ortaokul ()

4) Lise ()

5) Diğer(.....)

Eğitim Düzeyiniz Nedir?

1) Lisans ()

2) Yüksek Lisans ()

3) Doktora ()

Kaç Yıllık Evlisiniz?

1) 0-5 Yıl ()

2) 6-10 Yıl ()

3) 11-15 Yıl ()

4) 16 yıl ve fazlası ()

Nasıl Evlendiniz?

1) Anlaşarak ()

2) Görücü Usulü ()

3) Diğer (.....)

Çocuğunuz Var mı?

1) Evet ()

2) Hayır ()

EK-2 Yaratıcılık Ölçeği

Lütfen aşağıdaki maddeleri size uygunluk derecesine göre her maddede şıkların yalnızca birini işaretleyerek ve boş madde bırakmadan yanıtlayınız. Samimi olmanız çalışmaya katkı sağlayacaktır.

		Kesinlikle katılmıyorum	Az katılıyorum	Kararsızım	Çoğuna katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1.	Cevabını alamayacağımı umduğum soruları sormak boş yere vakit kaybıdır.					
2.	Zaman zaman topluluk içinde bazı insanları şaşırtacak kadar değişik düşünceler ortaya atarım.					
3.	İnsanlık için özel bir şeyler yapabileceğime inanıyorum.					
4.	Olaylar karşısında emin olmayan insanlara karşı saygımı yitiririm.					
5.	İş sırasında bazı şeylere kendimi fazlasıyla kaptırırım.					
6.	Bir sorunun çözümüne yaklaştığımda önsezilerime ve doğruluk veya yanlışlık hislerime güvenirim.					
7.	Bir şeyler biriktirme ile ilgili uğraşları severim.					
8.	Eğer şimdiki mesleğim dışında başka iki meslek arasında seçim yapmam istenseydi, bir kaşif yerine tıp doktoru olmayı tercih ederdim.					
9.	İleri düzeyde bir estetik duyarlılığa sahibim.					
10.	Başkalarına düşüncelerimi beğendirmekten ziyade, yeni fikirler ortaya çıkarmaktan daha çok hoşlanırım.					
11.	Bana göre bilginin kaynağı, içeriğinden daha önemlidir.					
12.	Başkalarının gösterdiği saygıdan çok, insanın kendine olan saygısı önemlidir.					
13.	Başkalarını etkilemem gereken işleri severim.					
14.	Fazlasıyla ilginç düşünceler ortaya atmak isteyen insanlar pratik değillerdir.					
15.	Bir soruna belirli bir yaklaşım yarar sağlamayınca, yöntemimi çabucak (rahatlıkla) değiştirebilirim.					
16.	İlgilerim uğruna mesleğimi değiştireceğime, mesleğim uğruna ilgilerimi daha kolay değiştirebilirim.					
17.	Zaman zaman sorunlara şipşak çözümler					

	bulabilirim.					
18.	Yalnızca bulanık (düzensiz) bir şekilde düşünenler metafor (benzetme) ve analizlere başvururlar.					
19.	Sık sık pek anlayamadığım ve henüz açıklayamadığım bir sorun üzerinde çalışmaya başlarım.					
20.	Başarının yolunun çok çalışmaktan geçtiği inancındayım					
21.	İçimden geçenleri kontrol altında tutmasını bilirim.					
22.	Kesin olmayan ve sezilmesi güç şeylerden hoşlanmam.					
23.	Birçok kişinin sorunu; her şeyi çok ciddiye almalarından kaynaklanır.					
24.	Ulaşmayı tasarladığım amaçlarım uğruna çabuk elde edebileceğim bir kazanç veya rahatlığı kolaylıkla bir kenara atabilirim.					
25.	Yaşamın gizemi bana çekici gelmektedir.					
26.	Belirli bir sorunu çözerken her zaman doğru işlemleri takip ettiğim konusunda büyük ölçüde emin olarak çalışırım.					
27.	Sorun çözmede adım adım mantıklı aşamaların en iyi yöntem olduğuna inanırım.					
28.	Başkalarının benim hakkımdaki düşünceleri konusunda oldukça fazla kafa yorarım.					
29.	Benim için, doğru olduğunu düşündüğüm şeyleri yapmak, başkalarının onayını kazanmaktan daha önemlidir.					
30.	Güç sorunların çözümüyle bir süre uğraşabilirim.					
31.	Çoğunlukla en iyi fikirler özellikle bir şeyle meşgul olmadığım zamanlar aklıma gelir.					
32.	Sorun çözdüğüm zaman, sorunun analiz aşamasında daha hızlı; elde ettiğim bilgiyi sentez etme aşamasında ise daha yavaş çalışırım.					
33.	Hayal alemine dalmak, bir çok önemli projemin ortaya çıkmasına neden olur.					
34.	Benimle aynı toplumsal sınıf ve aynı meslek grubundan olan insanlarla daha çabuk anlaşabilirim.					
35.	Sorun çözümlerinde önseziler güvenilir rehberdirler.					
36.	Kendimi yetersiz hissedeceğim durumlardan kaçınmaya çalışırım.					
37.	'Eğlenceden önce iş' kuralını uygulayan insanlar					

	hoşuma gider.					
38.	Kusursuzluk peşinde koşan insanların pek akıllı olmadığı düşüncesindeyim.					
39.	Her şeye bir yer bulunması ve her şeyin yerli yerinde olması benim için önemlidir.					
40.	Cevabı olmayan sorular sormaktan hoşlanmam.					
41.	Hiç bir çıkış yolu olmasa da yeni düşüncelerle dolu olmayı severim.					
42.	Bir sorunu çözememek, zaman zaman yanlış soruların sorulması yüzündendir.					
43.	Kişinin yanlışlarını analiz etmesi boşuna zaman kaybıdır.					
44.	Yakalanmadığı sürece, her zaman bir dolandırıcının zekasına hayran kalmışımdır.					
45.	Sık sık insanların, yolların ve küçük şehirlerin isimleri gibi bazı şeyleri unutma eğilimindeyim					
46.	İyi bir grup üyesi olarak kabul edilmek benim için önemlidir.					
47.	Sorumluluk duygusuna sahip bütünüyle güvenilir bir insanım.					
48.	Grupla çalışmayı tek başıma çalışmaya tercih ederim.					
49.	Sık sık soruların üzerinde çalışırım, onları bir kenara atamam.					
50.	Bir üniversite profesörü olsaydım, teoriye dayalı dersler yerine, uygulamalı dersler vermeyi tercih ederdim.					

EK-3 Evlilikte Uyum Ölçeği

1) Aşağıdaki ölçek çizgisi üzerinde her şeyi ile şimdiki evliliğinizin mutluluk derecesini en iyi temsil ettiğine inandığınız noktayı daire içine alınız.

1 2 3 4 5 6 7

Çok Mutsuz

Mutlu

Çok mutlu

Aşağıdaki maddelerde verilen konular hakkında, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini ölçekteki sayılardan birini seçerek ifadenin yanındaki boşluğa yazınız. Lütfen her maddeyi dikkate alınız.

5: Her zaman anlaşırız

4 : Hemen her zaman anlaşırız

3 : Ara sıra anlaşamayız

2 : Sıklıkla anlaşamayız

1 : Hemen her zaman anlaşamayız

0 : Her zaman anlaşamayız

İİİ 2) Aile bütçesini idare etme

İİİ 3) Boş zaman etkinlikleri

İİİ 4) Duyguların ifadesi

İİİ 5) Arkadaşlar

İİİ 6)Cinsel ilişkiler

İİİ 7)Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi veya yerinde davranış)

İİİ 8) Yaşam felsefesi

İİİ 9) Eşin akrabalarıyla ilişki biçimi

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabı seçiniz ve seçtiğiniz cevabın başında yer alan parantez içine (x) işareti koyunuz.

10) Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

- ☐ erkeğin susması ile
- ☐ kadının susması ile
- ☐ karşılıklı tavizlerle anlaşmaya varılarak sonuçlanır.

11) Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- ☐ hepsini
- ☐ bazılarını
- ☐ çok azını
- ☐ hiç birini

12) Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- ☐ bir şeyler yapmayı
- ☐ evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?

- ☐ bir şeyler yapmayı
- ☐ evde oturmayı

13) Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- ☐ sık sık

- ☐ arada sırada
- ☐ çok seyrek
- ☐ hiçbir zaman

14) Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

- ☐ aynı kişiyle evlenirdiniz
- ☐ farklı bir kişiyle evlenirdiniz
- ☐ hiç evlenmezsiniz

15) Eşinize güvenir sırlarınızı ona açar mısınız?

- ☐ hemen hemen hiçbir zaman
- ☐ nadiren
- ☐ çoğu konuda
- ☐ her konuda